

คำนำ

เอกสารหลักสูตรอบรมแบบ e-Training หลักสูตรสารระการเรยนรู้ภาษาไทย : ภาษาไทย สำหรับ ชั้นประถมศีกษา เป็นหลักสูตรฝึกอบรมภายใต้โครงการพัฒนาหลักสูตรและพัฒนาครู และบุคลากรทางการศีกษาโดยยึดถือภารกิจและพื้นที่เป็นฐานด้วยระบบ TEPE Online โดยความร่วมมือของสำนักงานคณะกรรมการ การการศีกษาขั้นพื้นฐานและคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เพื่อพัฒนาผู้บริหาร ครูและบุคลากรทางการศีกษาให้สอดคล้องกับความต้องการขององค์กร โดยพัฒนาองค์ความรู้ทักษะที่ใช้ในการปฏิบัติงานได้อย่างมีคุณภาพ โดยใช้หลักสูตรและวิทยาการที่มีคุณภาพ เน้นการพัฒนาโดยการเรยนรู้ด้วยตนเองผ่านเทคโนโลยีการสื่อสารผ่านระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ต สามารถเข้าถึงองค์ความรู้ในทุกที่ทุกเวลา

สำนักงานคณะกรรมการการการศีกษาขั้นพื้นฐานและคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าหลักสูตรอบรมแบบ e-Training หลักสูตรสารระการเรยนรู้ภาษาไทย : ภาษาไทย สำหรับ ชั้นประถมศีกษาจะสามารถนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศีกษาตามเป้าหมายและวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ ทั้งนี้เพื่อยังประโยชน์ต่อระบบการศีกษาของประเทศไทยต่อไป

สารบัญ

คำนำ	๑
หลักสูตร “สารการเรี ยนรู้ภาษาไทย : ภาษาไทย สำหรับชั้นประถมศึกษา”	
รายละเอียดหลักสูตร	๔
คำอธิบายรายวิชา	๔
วัตถุประสงค์	๔
สารการอบรม	๔
กิจกรรมการอบรม	๔
สื่อประกอบการอบรม	๕
การวัดผลและประเมินผลการอบรม	๕
บรรณานุกรม	๕
เค้าโครงเนื้อหา	๖
ตอนที่ ๑ ทักษะทางภาษา	๙
ตอนที่ ๒ หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน ฉบับพุทธศักราช ๒๕๕๑	๑๙
ตอนที่ ๓ นวัตกรรมการวิจัย	๒๗
ตอนที่ ๔ ความหมายและความสำคัญของสื่อและแหล่งการเรี ยนรู้	๓๕
ตอนที่ ๕ การประเมินตามสภาพจริง	๔๔
ใบงานที่ ๑	๕๔
ใบงานที่ ๒	๕๕
ใบงานที่ ๓	๕๖
ใบงานที่ ๔	๕๗
ใบงานที่ ๕	๕๘

หลักสูตร

สารการเรียนรู้ภาษาไทย : ภาษาไทย สำหรับชั้นประถมศึกษา

รหัส TEPE-๐๐๒๐๑

ชื่อหลักสูตรรายวิชา สารการเรียนรู้ภาษาไทย : ภาษาไทย สำหรับชั้นประถมศึกษา

ปรับปรุงเนื้อหาโดย

คณาจารย์ ภาควิชาเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบเนื้อหา

๑. นางสาวนิจสุดา	อภินันทาภรณ์
๒. นางสาววิไลลักษณ์	ภูภักดี
๓. ผศ.ดร.สร้อยสน	สกลรักษ์

รายละเอียดหลักสูตร

คำอธิบายรายวิชา

อธิบายหลักการ วัตถุประสงค์ ขอบข่าย การพัฒนาทักษะการอ่าน การเขียนได้อย่างถูกต้องตามหลักภาษาไทย การใช้ทักษะภาษาไทยในการติดต่อสื่อสารได้อย่างเหมาะสม มีจิตสำนึกในการอนุรักษ์วัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทย การอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อม มีจิตสาธารณะที่มุ่งทำประโยชน์และสร้างสิ่งที่ดีงามในสังคม และอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุข ขั้นตอนกระบวนการการวิจัย เพื่อนำไปใช้ในการแก้ปัญหาในชั้นเรียน การนำสื่อและแหล่งการเรียนรู้ต่าง ๆ มาใช้ในการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ หลักการ การวัดและประเมินผลทักษะภาษาไทยและวิธีการใช้แบบประเมินตามจริง

วัตถุประสงค์

เพื่อให้ผู้เข้ารับการอบรมสามารถ

๑. พัฒนาทักษะการอ่าน การเขียนได้อย่างถูกต้องตามหลักภาษาไทย
๒. ส่งเสริมและยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาไทยให้สูงขึ้น
๓. ส่งเสริมการใช้ทักษะภาษาไทยในการติดต่อสื่อสารได้อย่างเหมาะสม
๔. ส่งเสริมให้นักเรียนร่วมอนุรักษ์มรดกทางภาษาไทยให้คงอยู่ตลอดไป
๕. มีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ เห็นคุณค่าของตนเอง
๖. มีความรู้ ความสามารถในการสื่อสาร การคิด การแก้ปัญหา การใช้เทคโนโลยีและมีทักษะ

ชีวิต

๗. มีจิตสำนึกในการอนุรักษ์วัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทย การอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อม มีจิตสาธารณะที่มุ่งทำประโยชน์และสร้างสิ่งที่ดีงามในสังคม และอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุข
๘. ทราบถึงขั้นตอนกระบวนการการวิจัย เพื่อนำไปใช้ในการแก้ปัญหาในชั้นเรียน
๙. จัดการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น
๑๐. ให้ทราบความหมายและความสำคัญของสื่อและแหล่งการเรียนรู้
๑๑. ให้สามารถนำสื่อและแหล่งการเรียนรู้ต่าง ๆ มาใช้ในการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ
๑๒. อธิบายหลักการ การวัดและประเมินผลทักษะภาษาไทย
๑๓. อธิบายวิธีการใช้แบบประเมินตามจริง

สาระการอบรม

- ตอนที่ ๑ ทักษะทางภาษา
- ตอนที่ ๒ หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน ฉบับพุทธศักราช ๒๕๕๑
- ตอนที่ ๓ นวัตกรรมการวิจัย
- ตอนที่ ๔ ความหมายและความสำคัญของสื่อและแหล่งการเรียนรู้
- ตอนที่ ๕ การประเมินตามสภาพจริง

กิจกรรมการอบรม

1. ทำแบบทดสอบก่อนการอบรม
2. ศึกษาเนื้อหาสาระการอบรมจากสื่ออิเล็กทรอนิกส์

3. ศึกษาเนื้อหาเพิ่มเติมจากใบความรู้
4. สืบค้นข้อมูลเพิ่มเติมจากแหล่งเรียนรู้
5. ทำใบงาน/กิจกรรมที่กำหนด
6. แสดงความคิดเห็นตามประเด็นที่สนใจ
7. แลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างผู้เข้ารับการอบรมกับวิทยากรประจำหลักสูตร
8. ทำแบบทดสอบหลังการอบรม

สื่อประกอบการอบรม

1. บทเรียนอิเล็กทรอนิกส์
2. ใบความรู้
3. วีดิทัศน์
4. แหล่งเรียนรู้ที่เกี่ยวข้อง
5. กระดานสนทนา (Web board)
6. ใบงาน
7. แบบทดสอบ

การวัดผลและประเมินผลการอบรม

วิธีการวัดผล

1. การทดสอบก่อนและหลังอบรม โดยผู้เข้ารับการอบรมจะต้องได้คะแนนการทดสอบหลังเรียนไม่น้อยกว่า ร้อยละ ๗๐
2. การเข้าร่วมกิจกรรม ได้แก่ ส่งงานตามใบงานที่กำหนด เข้าร่วมกิจกรรมบนกระดานสนทนา

เค้าโครงเนื้อหา

ตอนที่ ๑ ทักษะทางภาษา

แนวคิด

๑. ทักษะภาษา หมายถึง ความสามารถด้าน การฟัง การพูด การอ่าน การเขียน ภายใต้ ความคิดวิจารณ์ญาณที่เหมาะสมและมีประสิทธิภาพ
๒. การสื่อสารจะประสบผลสำเร็จได้จะต้องมีภาษาเป็นองค์ประกอบที่สำคัญ เนื้อหาของสาร จะไม่สามารถถ่ายทอดได้ถ้าไม่มีภาษา กล่าวได้ว่าภาษาคือตัวนำสาร ภาษาที่ผู้ส่งสารและผู้รับสารใช้จะดีหรือไม่ดีขึ้นอยู่กับทักษะในการสื่อสาร ถ้าผู้ส่งสารเลือกใช้ภาษาในการเสนอ สารที่เหมาะสมกับผู้รับสาร ในด้านความรู้และทักษะการใช้ภาษา จะทำให้เกิดการรับรู้และ เข้าใจตรงกัน

วัตถุประสงค์

๑. เพื่อพัฒนาทักษะการอ่าน การเขียนได้อย่างถูกต้องตามหลักภาษาไทย
๒. เพื่อส่งเสริมและยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาไทยให้สูงขึ้น
๓. ส่งเสริมการใช้ทักษะภาษาไทยในการติดต่อสื่อสารได้อย่างเหมาะสม
๔. ส่งเสริมให้นักเรียนร่วมอนุรักษ์มรดกทางภาษาไทยให้คงอยู่ตลอดไป

ตอนที่ ๒ หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน ฉบับพุทธศักราช ๒๕๕๑

แนวคิด

๑. กระทรวงศึกษาธิการได้ประกาศใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑ เพื่อให้การพัฒนาคุณภาพผู้เรียน และการนำหลักสูตรไปสู่การปฏิบัติในระดับเขตพื้นที่ การศึกษาและสถานศึกษา มีความชัดเจน เหมาะสม และสอดคล้องกับมาตรฐานการ เรียนรู้ หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน มุ่งพัฒนาผู้เรียนทุกคน ซึ่งเป็นกำลัง ของชาติให้เป็นมนุษย์ที่มีความสมดุลทั้งด้านร่างกาย ความรู้ คุณธรรม มีจิตสำนึกใน ความเป็นพลเมืองไทยและเป็นพลโลก ยึดมั่นในการปกครองตามระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข มีความรู้และทักษะพื้นฐาน รวมทั้ง เจตคติ ที่ จำเป็นต่อการศึกษาต่อ การประกอบอาชีพและการศึกษาตลอดชีวิต โดยมุ่งเน้นผู้เรียน เป็นสำคัญบนพื้นฐานความเชื่อว่า ทุกคนสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้เต็มตาม ศักยภาพ

วัตถุประสงค์

๑. มีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ เห็นคุณค่าของตนเอง
๒. มีความรู้ ความสามารถในการสื่อสาร การคิด การแก้ปัญหา การใช้เทคโนโลยีและมี ทักษะชีวิต
๓. มีจิตสำนึกในการอนุรักษ์วัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทย การอนุรักษ์และพัฒนา สิ่งแวดล้อม มีจิตสาธารณะที่มุ่งทำประโยชน์และสร้างสิ่งที่ดีงามในสังคม และอยู่ ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุข

ตอนที่ ๓ นวัตกรรมการศึกษา

แนวคิด

1. เป็นการแสวงหาความรู้เพื่อการพัฒนาหรือการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในการจัดการเรียนการสอนในชั้นเรียน โดยใช้วิธีการที่มีความน่าเชื่อถือ พิสูจน์ได้ตามกระบวนการทางวิทยาศาสตร์
2. เป็นการวิเคราะห์ปัญหาจากการสอนในชั้นเรียน เป็นบทบาทของครูผู้สอนเองที่จะต้องระบุให้ได้ถึงปัญหาหรือความต้องการในการพัฒนาของตนเองในการจัดการเรียนการสอน ซึ่งบางครั้งอาจมีหลายปัญหาที่ครูผู้สอนกำลังประสบอยู่ ซึ่งในการวิจัยในชั้นเรียนจะไม่นำเอาทุกปัญหามาแก้ไขในครั้งเดียว แต่ควรจำแนกปัญหาออกมาเป็นประเด็น และจัดเรียงลำดับของปัญหา ซึ่งสามารถแบ่งจากปัญหาที่สามารถแก้ไขได้อย่างรวดเร็วไปจนถึงปัญหาที่ต้องใช้เวลาในการแก้ไข หรือจัดเรียงลำดับจากปัญหาของจำนวนนักเรียนที่ประสบปัญหาอยู่ จากมากที่สุดไปยังน้อยที่สุด

วัตถุประสงค์

1. เพื่อทราบถึงขั้นตอนกระบวนการการวิจัย เพื่อนำไปใช้ในการแก้ปัญหาในชั้นเรียน
2. เพื่อจัดการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

ตอนที่ ๔ ความหมายและความสำคัญของสื่อและแหล่งการเรียนรู้

แนวคิด

๑. สื่อการเรียนการสอนเป็นตัวกลางซึ่งมีความสำคัญในกระบวนการเรียนการสอนมีหน้าที่เป็นตัวนำความต้องการของครูไปสู่ตัวนักเรียนอย่างถูกต้องและรวดเร็ว เป็นผลให้นักเรียนเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปตามจุดมุ่งหมายการเรียนการสอนได้อย่างถูกต้องเหมาะสม สื่อการสอนได้นำไปใช้ในการเรียนการสอนตลอด และยังได้รับการพัฒนาไปจากการเปลี่ยนแปลงทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ซึ่งก้าวหน้าไปไม่หยุดยั้ง
๒. สื่อการเรียนการสอนสามารถช่วยการเรียนการสอนของครูได้ดีมากซึ่งเราจะเห็นว่าครูนั้นสามารถจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้กับนักเรียนได้มากที่สุดทีเดียว แถมยังช่วยให้ครูมีความรู้มากขึ้นในการจัดแหล่งวิทยาการที่เป็นเนื้อหาเหมาะสมแก่การเรียนรู้ตามจุดมุ่งหมายในการสอนช่วยครูในด้านการคุมพฤติกรรมการเรียนรู้และสามารถสนับสนุนการเรียนรู้ของนักเรียนได้มากที่สุดทีเดียว สื่อการสอนจะช่วยส่งเสริมให้นักเรียนได้ทำกิจกรรมหลาย ๆ รูปแบบ ช่วยให้ครูผู้สอนได้สอนตรงตามจุดมุ่งหมายการเรียนการสอน และยังช่วยในการขยายเนื้อหาที่เรียนทำให้การสอนง่ายขึ้น และยังจะช่วยประหยัดเวลาในการสอน นักเรียนจะได้มีเวลาในการทำกิจกรรมการเรียนรู้มากขึ้นจากข้อมูลเราจะได้เห็นถึงประโยชน์ของสื่อการเรียนการสอน ซึ่งทำให้เรามองเห็นถึงความสำคัญของสื่อสารมีประโยชน์และมีความจำเป็นสามารถช่วยพัฒนาการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

วัตถุประสงค์

๑. ทราบความหมายและความสำคัญของสื่อและแหล่งการเรียนรู้
๒. สามารถนำสื่อและแหล่งการเรียนรู้ต่าง ๆ มาใช้ในการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ตอนที่ ๕ การประเมินตามสภาพจริง

แนวคิด

๑. การวัดและการประเมิน (Assessment) คือ กระบวนการจัดเก็บข้อมูล รวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูล สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อตัดสิน (Determine) ระดับของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนเมื่อเปรียบเทียบกับเกณฑ์ผลความสำเร็จที่พึงปรารถนาหรือผลความสำเร็จตามมาตรฐานคุณภาพผลการเรียนรู้

วัตถุประสงค์

๑. อธิบายหลักการ การวัดและประเมินผลทักษะภาษาไทย
๒. อธิบายวิธีการใช้แบบประเมินตามจริง

ตอนที่ ๑ ทักษะทางภาษา

วิธีการสอนอ่านเบื้องต้น

ในการสอนอ่านเบื้องต้นจะสอนด้วยวิธีสอนแบบใด จึงจะได้ผลดี คำถามนี้เป็นคำถามที่นำคิดและนำค้นหาคำตอบ แต่ในความเป็นจริงคงจะไม่มีวิธีการสอนใดที่ให้ผลสมบูรณ์ได้ในตัวเองครบถ้วน ดังนั้นครูผู้สอนสมควรจะศึกษาและพิจารณาวิธีสอนแต่ละวิธีถึงผลดี ผลเสีย เพื่อเลือกนำส่วนดีของแต่ละวิธีมาใช้ได้เหมาะสมกับสถานการณ์ที่ต้องการฝึก

๑. วิธีสอนแบบสะกดตัวผสมคำ (Synthetic Approach) วิธีสอนแบบสะกดตัวผสมคำ เป็นวิธีสอนแบบดั้งเดิมของไทย ที่ใช้กันมานานตั้งแต่เริ่มมีอักษรไทยมาทีเดียว ทั้งนี้เพราะภาษาไทยมีเสียงพยัญชนะและสระคงที่ แนวการสอนแบบสะกดตัวผสมคำมีดังนี้

๑.๑ แยกตัวอ่านทีละชั้นตอน เช่น คำว่า ปาก สะกดว่า ปอ อาปา , ปากอ ปาก

๑.๒ ใช้วิธีผสมพยัญชนะและสระให้สำเร็จในตัว แล้วจึงผสมตัวสะกดอ่าน เช่น ปาก = ปากอ ปาก

๑.๓ ใช้อุปกรณ์ช่วยในการจำแนกคำ ให้ยึดเสียงสระและตัวสะกด ออกเสียงที่ผสมสำเร็จแล้ว และแจกพยัญชนะต้น เลือกคำที่มีความหมายฝึก เช่น จาน บาน ปาน คาน นาน ฯลฯ

ข้อดีของการสอนแบบสะกดตัวผสมคำ

๑. ช่วยให้การอ่านกับการเขียนสัมพันธ์กัน
๒. ช่วยให้เด็กได้หลักเกณฑ์ในการอ่านคำ สามารถสะกดคำใหม่อ่านเองได้
๓. เหมาะสมกับลักษณะภาษาไทย

ข้อบกพร่องของการสอนแบบสะกดตัวผสมคำ

๑. การสอนแบบนี้จะต้องเริ่มโดยการฝึกอ่านและจำพยัญชนะและสระให้ครบทุกตัวก่อน ทำให้เสียเวลา และทรมานเด็กผู้เรียนมาก

๒. ถ้าสอนด้วยวิธีสะกดตัวผสมคำเพียงวิธีเดียว ทำให้เด็กอ่านได้ช้า และไม่สื่อความหมาย เช่น กก ขก คก งก จก ฉก ฯลฯ

๓. ประโยชน์ที่ได้จากการอ่านแบบนี้ คือ การอ่านออกเท่านั้น ไม่สามารถช่วยให้ถึงเป้าหมายของการอ่านคือ ความรู้ความเข้าใจการอ่านได้

๒. วิธีสอนอ่านเป็นคำ เป็นประโยค (Basal Reader's Approach) เป็นการสอนอ่านที่มุ่งความหมายในการอ่าน มีภาพช่วยบอกเรื่องราว มักแต่งเป็นนิทานหรือเรื่องราวสั้น ๆ แต่ละเรื่องจะมีคำใหม่ซึ่งเรียกว่า คำแม่บท และคำแม่บทนี้ต้องมีความถี่สูงตั้งแต่ ๖ ครั้งขึ้นไป คำแม่บทนี้จะนำไปเป็นตัวนำในการสอนแจกลูก วิธีสอนมุ่งเน้นการอ่านเป็นประโยคเพื่อให้ได้สาระและความหมายของสิ่งที่อ่าน มีข้อดีและข้อบกพร่องดังนี้

ข้อดี

๑. มีภาพบอกเรื่อง ช่วยให้เดาเรื่องจากภาพได้ และช่วยให้เกิดความสนใจอยากอ่าน
๒. ช่วยให้เด็กประสบความสำเร็จได้ง่าย เพราะใช้คำไม่มาก คำคำบ่อย ๆ
๓. ช่วยให้ผู้อ่านได้ความหมาย เข้าใจเรื่อง ซึ่งสอดคล้องกับจุดประสงค์การสอนอ่าน
๔. สอดคล้องกับหลักจิตวิทยาของเกสตัลท์ที่ว่า เด็กเรียนรู้จากส่วนรวมหรือจากภาพรวมไปสู่ส่วนย่อย คือการอ่านคำ จำโครงสร้างของคำให้ได้ก่อนแล้วจึงฝึกสะกดคำภายหลัง

ข้อบกพร่อง

๑. เด็กจะอ่านด้วยความคล่องปาก บางคนไม่สามารถชี้คำอ่านได้ถูกต้อง เขียนไม่ถูก เพราะอ่านกับเขียนไม่สัมพันธ์กัน
๒. เด็กจำคำได้น้อย เพราะแต่ละบทเรียนมีคำใหม่น้อย
๓. เด็กไม่สามารถจับหลักเกณฑ์ในการอ่านได้

ลำดับขั้นของการอ่าน

อ่านได้ : อ่านแล้วรู้เรื่องที่อ่าน แสดงออกให้เห็นได้หลายวิธี เช่น เล่าเรื่องที่อ่าน ตอบ คำถาม วิเคราะห์ตัวละคร สรุปเนื้อเรื่อง แสดงความคิดเห็นประกอบเรื่อง ฯลฯ

อ่านออก : อ่านออกเสียงคำตามอักขระ หมายความว่ารู้ความหมายของคำ สรุปหลักการอ่านเป็นของตนเองได้ ใช้หลักการอ่านนั้นไปสู่การอ่านคำอื่น ๆ ที่มีวิธีการอ่านอย่างเดียวกันได้ถูกต้อง

อ่านเป็น : หัวใจของการอ่าน รู้จักเลือกอ่าน อ่านแล้วใช้ประโยชน์จากการอ่านได้ แสวงหาความรู้ด้วยการอ่าน สนองความต้องการส่วนตนด้วยการเลือกอ่านหนังสือตามรสนิยมของตนเองได้

การสอนอ่านออกเสียง

ในการอ่านออกเสียงนั้น แม้ว่าเป้าหมายของการอ่านคือ การอ่านในใจก็ตาม ครูก็ยังจำเป็นต้องสอนการอ่านออกเสียง เพื่อตรวจสอบทักษะการอ่าน และเพื่อฝึกให้อ่านออกเสียงได้คล่องเพื่อนำไปใช้ในสถานการณ์ที่เกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวัน เช่น อ่านบทกวี อ่านหนังสือให้ผู้อื่นฟัง หรือการพูดในที่ชุมชนที่ต้องอ่านจากต้นฉบับ เป็นต้น การสอนอ่านออกเสียง ครูต้องคำนึงถึงพฤติกรรมการอ่านที่ดีของการอ่านออกเสียง

๑. ลักษณะท่าทางในการอ่าน

๑.๑ นั่งหรือยืนอ่านตามสบาย

๑.๒ วิธีจับหนังสือ

นั่ง : หนังสือวางบนโต๊ะ มือขวาจับมุมบนด้านขวา ใช้นิ้วชี้เตรียมที่จะพลิกหน้าต่อไป มือซ้ายวางบนหน้าซ้ายหนังสือห่างจากสายตาประมาณ ๑๒ นิ้ว

ยืน : ประคองหนังสือด้วยมือซ้าย มือขวาจับมุมบนด้านขวา โดยใช้นิ้วชี้เตรียมที่จะ พลิกหน้าต่อไป

๑.๓ ขณะอ่าน

- ไม่เอียงคอ
- ไม่ส่ายหน้าตามบรรทัด
- ไม่ชี้ตามตัวอักษร
- ไม่เอามือเท้าคาง
- ผู้อ่านควรสังเกตผู้ฟัง เพื่อจับกริยาของผู้ฟัง และปรับสำเนียงอ่านและวิธีอ่านให้สื่อ

ความหมาย

๒. ลักษณะการอ่าน

- ๒.๑ ออกเสียงชัดเจน ถูกต้องตามภาษามาตรฐาน
- ๒.๒ ออกเสียงพยัญชนะ สระ วรรณยุกต์ ถูกต้องตามหลักภาษาไทย
- ๒.๓ ออกเสียงตัวควบกล้ำถูกต้อง
- ๒.๔ อ่านได้คล่องแคล่ว รวดเร็ว และแม่นยำ
- ๒.๕ ทอดจังหวะเสียง เว้นวรรคตอนให้เหมาะสมกับเรื่องราวที่อ่านได้
- ๒.๖ ออกเสียงตามอารมณ์ และความรู้สึกของเรื่องได้ถูกต้อง

๓. ผลของการอ่าน

- ๓.๑ บอกสาระสำคัญของเรื่องที่อ่านได้ถูกต้อง
- ๓.๒ อธิบายความสัมพันธ์ของเนื้อเรื่อง และบอกรายละเอียดขยายความเรื่องที่อ่านได้
- ๓.๓ บอกความรู้สึก และอารมณ์ของบุคคลในเรื่องได้
- ๓.๔ บอกความคิดหรือข้อคิดที่ได้จากเรื่องที่อ่านได้
- ๓.๕ นำความคิดหรือประโยชน์จากการอ่านไปใช้ประโยชน์ได้

๔. ข้อที่ควรระวังในการอ่านออกเสียง

- ๔.๑ ไม่ตะโกนอ่านแข่งขัน
- ๔.๒ ไม่อ่านยานคาง หรือลากความต่อเนื่องกันไป
- ๔.๓ ไม่อ่านเร็วจนฟังไม่ทัน

การสอนอ่านในใจ

การอ่านในใจเป็นผลผลิตของการอ่านออกเสียง ถ้าเด็กอ่านออกเสียงได้คล่อง และมีกลไกในการอ่านดี เด็กจะอ่านในใจได้ดีไปด้วย

สภาพปัญหาการอ่านในใจของเด็กระดับประถมศึกษา

- ๑. เด็กไม่ได้รับการฝึกการอ่านในใจที่ถูกต้อง ไม่ได้รับการตรวจสอบการอ่านและไม่ได้รับการปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องจากการอ่าน
- ๒. ทั้งนักเรียนและครูไม่เห็นคุณค่าของการอ่านในใจ
- ๓. ครูไม่ทราบวิธีสอน และวิธีฝึกการอ่านในใจที่ถูกต้อง

การสอนอ่านในใจ เริ่มต้นได้ตั้งแต่ในชั้น ป. ๑-๒ แต่คนทั่วไปคิดว่าวัยนี้ยังสอนอ่านในใจไม่ได้ เพราะนักเรียนยังเล็กอ่านหนังสือไม่ออก ทั้งนี้ เพราะक्रमองผลขั้นสุดท้ายของการอ่านในใจ คือ อ่านได้อย่างรวดเร็วและจับใจความได้ดี หรือการอ่านในใจแบบผู้ใหญ่ที่รับการฝึกอย่างตั้งมั่นเอง แต่ผลสำเร็จของการอ่านในใจดังกล่าวนี้ จะต้องอาศัยการฝึกฝนมาก ๆ การสะสมสิ่งที่ได้ฝึกฝนและการนำมาใช้ให้ถูกต้องแน่นอน ย่อมทำไม่ได้ จึงจำเป็นต้องเริ่มฝึกทีละเล็กทีละน้อยและเริ่มฝึกตั้งแต่ ป. ๑ หรือตั้งแต่เริ่มเรียนที่เดียว ตามธรรมชาติแล้ว คนจะอ่านในใจได้ก่อนอ่านออกเสียงได้ถูกต้องเสียอีก เช่น การอ่านรูปภาพ เครื่องหมาย สัญลักษณ์ต่าง ๆ หรือแม้แต่เมื่อนักเรียนเรียนเรื่องการประสมคำ ก็จะอ่านในใจได้ก่อน ที่จริงครูก็สอนอ่านในใจบางชั้นตอนทุกคน แต่ยังไม่จัดกิจกรรมให้ต่อเนื่องหรือเรียงลำดับความยากง่าย การอ่านในใจมีขั้นตอนการฝึก การจัดกิจกรรม ลักษณะท่าทาง และข้อปฏิบัติหลาย ๆ อย่าง เช่นเดียวกับการอ่านออกเสียง เช่น ทำนั่งจับหนังสือ การกวาดสายตา แต่จะมีคุณลักษณะท่าทาง ขั้นตอน และกิจกรรมหลายอย่างที่แตกต่างกันกับการอ่านออกเสียง ดังจะแยกแยะเป็นลักษณะย่อย ๆ เพื่อให้เห็นตามลำดับขั้นตอนการฝึก เช่น ลักษณะท่าทางของการอ่านในใจ อาจฝึกตามลำดับขั้น ดังนี้

- อ่านโดยไม่มีเสียง (เริ่มจากให้ออกเสียงเบาลง ๆ จนกระทั่งไม่มีเสียงอ่านออกมาโดยปากไม่ต้องเคลื่อนไหว)
- อ่านโดยไม่สะกดตัว แจกลูก แต่อ่านเป็นคำ เป็นประโยค (บางคนอ่านไม่ออกเสียง คือยังอ่านแบบแจกลูกทีละคำ ๆ จะเห็นได้จากการอ่านผงกหัวนี้ว และอ่านซ้ำมาก)
- มองครั้งเดียว อ่านหรือจับใจความได้ทั้งวลี ทั้งประโยค
- อ่านโดยไม่ส่ายหน้าตามบรรทัด กรอกแต่ตาเท่านั้น
- อ่านได้ครั้งละนาน ๆ (มีสมาธิในการอ่านอย่างน้อย ๓ นาที)
- อ่านได้เร็วและจับใจความได้ดี
- การกวาดสายตารวดเร็ว

วิธีปฏิบัติในการสอนอ่านในใจ

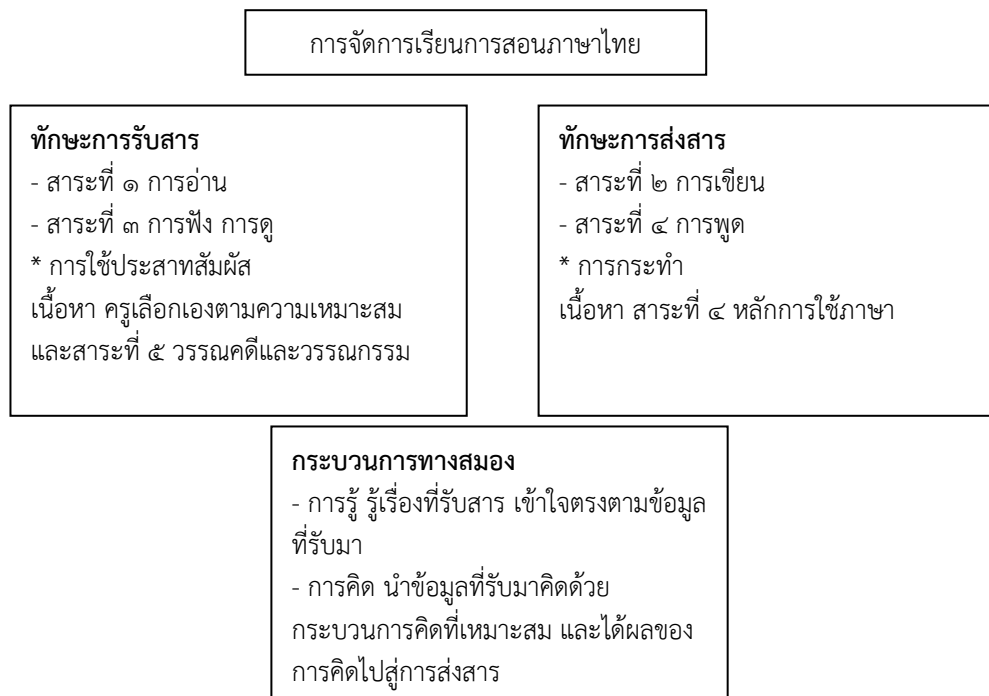
เมื่อเลือกเรื่องที่จะให้นักเรียนฝึกอ่านได้เหมาะสมดีแล้ว ครูควรอ่านและทำความเข้าใจเนื้อเรื่องก่อน เพื่อค้นหาคำที่อ่านยาก คำที่มีความหมายหลายนัย รูปประโยคที่มีโครงสร้างแปลกใหม่สำหรับนักเรียน เพื่อช่วยในเรื่องความเข้าใจในการอ่าน จากนั้นครูควรพิจารณาเลือกกิจกรรมหลังการอ่านที่เหมาะสมกับลักษณะของเรื่องให้นักเรียนทำ เพื่อตรวจสอบผลการอ่าน

ลำดับขั้นกระบวนการเรียนรู้ทักษะการอ่าน

- ๑) สอนเสียงที่ต้องการเน้น หรือคำที่อ่านยากและเป็นปัญหา
- ๒) สอนความหมายของคำศัพท์ที่พบในเรื่องที่อ่าน
- ๓) สอนรูปประโยคที่มีโครงสร้างยาก และนักเรียนไม่รู้มาก่อน
- ๔) พฤติกรรมการอ่าน เน้นการอ่านให้ถูกวิธี
- ๕) พฤติกรรมหลังการอ่าน หมายถึงการกำหนดกิจกรรมให้นักเรียนแสดงพฤติกรรมเพื่อตรวจสอบความเข้าใจในการอ่าน

สารการเรียนรู้ทักษะการเขียน

ทักษะการเขียนเป็นทักษะการส่งสารที่จัดไว้ร่วมกับทักษะการพูด การกระทำ การแสดงออกด้วย ภาษากาย ตามธรรมชาติคนเราจะพูดจะเขียน หรือจะแสดงอะไรออกมาไม่ว่าจะเป็นการกระทำด้านดี หรือไม่ดีก็ตาม การส่งสารนั้น ๆ เป็นผลมาจากการรับรู้และการคิด และการรู้การคิดก็เป็นกระบวนการ ทำงานของสมอง สมองจะทำงานก็ต้องมีสิ่งเร้าหรือสิ่งกระตุ้น นั่นคือสิ่งที่เราได้รับสารไม่ว่าจะเป็นการฟัง การดู การอ่าน การสัมผัสด้วยประสาทสัมผัสต่าง ๆ ของเรา ตัวอย่างเช่น เรากำลังจะเดินลัดสนามไปยัง โรงจอดรถ บังเอิญเรามองเห็นป้ายที่ปักอยู่ขอบสนามว่า “ห้ามเดินลัดสนาม” เมื่อเราอ่านข้อความปุ๊บ สมองจะทำหน้าที่รับรู้ทันทีว่าเราเดินลัดสนามไม่ได้ ต่อจากการรับรู้สมองอีกส่วนหนึ่งก็จะทำหน้าที่คิดทันที แต่การคิดของคนเรานั้นแตกต่างกัน ขึ้นอยู่กับการเรียนรู้และประสบการณ์ของแต่ละคน จากที่รู้สิ่ง เดียวกันแต่คิดแตกต่างกัน การแสดงออกที่เป็นผลของการคิดจึงแตกต่างกันไปด้วย เช่น ในกรณีที่ ยกตัวอย่างข้างต้น อาจมีผลการคิดที่นำไปสู่การกระทำต่างกัน เช่น คนที่ ๑ เมื่อห้ามเดินลัดสนาม ก็อ้อม ไปตามทางเดิน คนที่ ๒ เมื่อไม่ให้เดิน เราก็ง (ลัดสนาม) คนที่ ๓ ไม่มีใครเห็น คงไม่เป็นไร (คิดแล้วก็เดิน ลัดสนาม) คนที่ ๔ ยิ่งลั้งเล (เอาไงดี) จะไปก็เงิน จะเดินอ้อมก็ขี้เกียจ ฯลฯ ดังนั้นคงพอสรุปได้ว่า กระบวนการจัดการเรียนการสอนภาษาไทยตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. ๒๕๔๔ นั้น ครูสอน แบบบูรณาการทักษะและเนื้อหา ส่งเสริมกระบวนการรู้คิดให้แก่ผู้เรียน ขอเสนอแนวคิดในการจัดการ เรียนการสอนในรูปแบบภูมิดังนี้

๑ ความรู้ ที่ทักษะหรือกระบวนการเรียนรู้ และคุณลักษณะหรือค่านิยม คุณธรรม จริยธรรมของ ผู้เรียนไว้เป็น ๘ กลุ่ม โดยแบ่งจุดเน้นด้านการคิดไว้ ดังนี้ ๑. การสร้างพื้นฐานการคิด กลยุทธ์ในการ แก้ปัญหา ได้แก่ กลุ่มวิชา (๑) ภาษาไทย (๒) คณิตศาสตร์ (๓) วิทยาศาสตร์ (๔) สังคมศึกษา ศาสนาและ

วัฒนธรรม ๒. การสร้างเสริมพื้นฐานความเป็นมนุษย์ สร้างศักยภาพในการคิดและการทำงาน ได้แก่ กลุ่มวิชา (๕) สุขศึกษาและพลศึกษา (๖) ศิลปะ (๗) การงานอาชีพและเทคโนโลยี (๘) ภาษาต่างประเทศ ดังนั้น การคิดและการสอนคิดจึงเป็นเรื่องที่มีความสำคัญอย่างยิ่งในการจัดการศึกษาเพื่อให้ได้คุณภาพสูง แต่การสอนกระบวนการคิดหรือสอนให้ผู้เรียนคิดเป็น ยังเป็นเรื่องที่สร้างความสงสัยแก่ครูอย่างมาก เพราะการคิดมีลักษณะเป็นกระบวนการและยังมีค่าที่แสดงลักษณะของการคิดมากมาย เช่น คิดกว้าง คิดลึก คิดไกล คิดรอบคอบ คิดมีเหตุผล คิดมีมิติร้าย คิดชั่ว คิดเล็กคติน้อย คิดใคร่ครวญไตร่ตรอง คิดแปลกใหม่ คิดคล่อง คิดประณีตละเอียดลออ คิดแก้ปัญหา คิดตัดสินใจ ฯลฯ นอกจากนี้ยังมีค่าที่เกี่ยวข้องกับการคิดอีกไม่น้อย เช่น การสังเกต การทดสอบ การตั้งคำถาม การสรุป การคาดคะเน การอ้างอิง การขยายความ การแปลความหมาย การตัดสินใจ การพิสูจน์ การตีความ การประดิษฐ์คิดค้น การวิเคราะห์ การสังเคราะห์ การจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาการคิดให้แก่ผู้เรียนนั้น ครูผู้สอนจะทำได้ดีก็ต่อเมื่อเข้าใจเรื่องของการคิด กระบวนการคิดอย่างถ่องแท้ ทิศนา แคมมณี และคณะ ได้กล่าวถึงทักษะการคิดของบุคคลว่า “การที่คนจะคิดได้มากน้อย ขึ้นอยู่กับว่าคนคนนั้นมีทักษะย่อย ๆ ที่เป็นทักษะพื้นฐานของการคิดอย่างไร” จึงจำแนกทักษะย่อยๆ ดังกล่าวเป็นกลุ่มไว้ ดังนี้

ก. ทักษะการคิดพื้นฐานที่สำคัญ ได้แก่

๑. ทักษะการสื่อสาร ได้แก่ - การฟัง - การจำ - การอ่าน - การรับรู้ - การเก็บความรู้ - การดึงความรู้ - การใช้ความรู้ - การอธิบาย - การทำความเข้าใจ - การบรรยาย - การพูด - การเขียน - การแสดงออก - ฯลฯ

๒. ทักษะที่เป็นแกนหรือทักษะพื้นฐานทั่วไป ได้แก่ - การสังเกต - การสำรวจ - การตั้งคำถาม - การรวบรวมข้อมูล - การจัดหมวดหมู่ - การตีความ - การเชื่อมโยง - การใช้เหตุผล - การระบุ - การจำแนก - การจัดลำดับ - การเปรียบเทียบ - การอ้างอิง - การแปลความ - การขยายความ - การสรุปความ - ฯลฯ

ข. ทักษะการคิดขั้นสูง ได้แก่ - การนิยาม - การผสมผสาน - การสร้าง - การปรับโครงสร้าง - การหาความเชื่อพื้นฐาน - การตั้งสมมติฐาน - การกำหนดเกณฑ์ - การประยุกต์ - การวิเคราะห์ - การจัดระบบ - การจัดโครงสร้าง - การหาแบบแผน - การทำนาย - การทดสอบสมมติฐาน - การพิสูจน์ ฯลฯ

นอกจากนี้ คุณสมบัติภายในของมนุษย์ ยังเป็นส่วนสำคัญที่เอื้ออำนวยให้เกิดการคิด เป็นคุณสมบัตินี้ต้องสั่งสมมานานจนกลายเป็นลักษณะนิสัยของบุคคลไป ได้แก่

๑. ความเป็นคนใจกว้างและมีความเป็นธรรม

๒. มีความกระตือรือร้น ใฝ่รู้

๓. ช่างวิเคราะห์และผสมผสาน

๔. ขยันต่อสู้และอดทน

๕. มั่นใจในตัวเอง

๖. น่ารัก น่าคบ

ลักษณะนิสัยทั้ง ๖ ด้านของบุคคลดังกล่าวเป็นสิ่งที่มีความสัมพันธ์เกี่ยวเนื่องกัน และส่งผลเอื้ออำนวยต่อการคิด และความสามารถในการคิดยังมีผลย้อนกลับมาพัฒนาลักษณะนิสัยทั้ง ๖ ด้านให้มี

ความมั่นคง แข็งแกร่งขึ้นอีกด้วย สรุปรายๆ ว่า คนคิดเป็น คิดถูก คิดชอบ เป็นคนนิสัยดี ใจกว้าง เป็นธรรม กระตือรือร้น ขยัน อดทน ต่อสู้ความยากลำบาก สร้างสรรค์สิ่งที่ตั้งมั่นรักนาคบหาด้วย

ลักษณะของการคิดที่ควรฝึกให้แก่เด็ก

๑. กล้าคิด เมื่อเด็กเผชิญปัญหาไม่ว่าจะเป็นสถานการณ์จริงหรือสถานการณ์ที่ครูกำหนดให้นักเรียนควรที่จะกล้าหาคำตอบ หาวิธีการแก้ปัญหา หาวิธีการทำงานที่ต่างจากคนอื่น หรือกล้าคิดสิ่งที่ยังไม่เคยมีใครทำมาก่อน พร้อมทั้งกล้านำเสนอ ครูควรให้โอกาสนักเรียนได้ฝึกบ่อย ๆ ครูควรกำหนดคำถามหรือสถานการณ์ที่สนุก ๆ มาให้นักเรียนได้ฝึกคิด เช่น “ถ้าคำตอบคือควาย คำถามคืออะไรได้บ้าง” เป็นต้น

๒. คิดคล่อง คือความสามารถในการคิดให้ได้คำตอบมาก ๆ ในเวลาที่กำหนดให้ในเชิงปริมาณ เช่น “จงบอกชื่อสิ่งของที่มีสีแดงมาให้ได้มากที่สุดเป็นเวลา ๑ นาที” ผู้ที่ได้คำตอบมากที่สุดเป็นผู้ที่มีลักษณะการคิดที่เรียกว่าคิดคล่องมากที่สุด

๓. คิดกว้าง คือความสามารถในการคิดที่ไม่ติดอยู่ในกรอบ ไม่มองปัญหาเพียงมุมเดียว พยายามคิดหาคำตอบแบบหลายทิศหลายทาง อาจเรียกการคิดแบบนี้ว่าการคิดยืดหยุ่นก็ได้ คำถามต้องมีลักษณะท้าทายความสามารถของผู้ตอบ เช่น “นักเรียนคิดอย่างไรต่อคำกล่าวที่ว่า เพราะชาติที่แล้วไม่ทำบุญ ชาตินี้จึงเกิดมามากจน”

๔. คิดใหม่ คือความคิดที่ไม่เหมือนใคร เป็นความคิดแบบจินตนาการ คนที่คิดเช่นนี้ได้เป็นคนที่มีลักษณะของการคิดแบบกล้าคิดเด่นชัด ผลของการคิดทำให้เกิดนวัตกรรมใหม่ ๆ ขึ้น ครูอาจตั้งคำถามที่ท้าทายมาก ๆ เช่น “ให้นักเรียนออกแบบสัตว์เลื้อยชนิดใหม่ที่ทำหน้าที่แทนแม่ไก่และหมาได้พร้อม ๆ กัน”

๕. คิดดัดแปลง คือความสามารถในการคิดปรับเปลี่ยนสิ่งที่มีอยู่แล้วให้แตกต่างไปจากเดิมด้วยวิธีการต่าง ๆ เช่น เพิ่ม ลด ทดแทน เชื่อม ต่อ ย่อ ขยาย สลับที่ กลับทิศทาง ฯลฯ จะได้สิ่งใหม่ขึ้นมา เช่น “ให้ประดิษฐ์ของเล่นจากขวดน้ำดื่มที่ทาจจากพลาสติก” เป็นต้น

๖. คิดซับซ้อน คือความสามารถในการคิดแก้ปัญหาที่มีหลายอย่างหลายเรื่องปะปนทับถมกันอยู่ และมีความยุ่งยากสับสนให้คลี่คลายได้คำตอบ หรือการคิดนำสิ่งของต่างชนิดต่างลักษณะ มาสร้างเป็นสิ่งใหม่ที่สามารถหล่อหลอมความแตกต่างนั้นให้กลมกลืนกันได้ เช่น “สามารถคิดสูตรน้ำผลไม้ที่ทำจากผลไม้ นานาชนิด ๆ ได้”

๗. คิดวางแผน คือความสามารถในการจัดการออกแบบ เพื่อป้องกันหรือแก้ปัญหาหรือหาทางทำงานให้สำเร็จ กระบวนการคิดเช่นนี้มีผลต่อการดำเนินชีวิตมาก คนที่มีความสามารถในการวางแผนดี มักประสบความสำเร็จในชีวิต เพราะสามารถกำหนดเป้าหมายและวิธีการดำเนินไปให้ถึงเป้าหมายได้ ลักษณะคำถามเพื่อยุ้ให้นักเรียนคิดควรเป็นคำถามที่สนุก ๆ และท้าทายให้คิด เช่น “เราจะพาไดโนเสาร์ไปอาบน้ำได้อย่างไร”

๘. คิดตัดสินใจ คือการคิดขั้นสรุปความเพื่อหาข้อยุติ ข้อสรุปของปัญหา และเริ่มต้นการปฏิบัติ คนที่ตัดสินใจได้ดีและเร็วจะมีความก้าวหน้าในชีวิตมากกว่าคนอื่น ๆ ลักษณะของคำถามมักจะซ่อนวิธีการ

คิดและทักษะต่าง ๆ ไว้หลายวิธี เช่น การรวบรวมข้อมูล การจัดกระทำกับข้อมูล การคิดอย่างมีเหตุผลใน ขณะที่คิดก็ต้องคิดหลากหลายเพื่อสร้างทางเลือกก่อนการลงข้อสรุป เช่น “จะจัดกิจกรรมอะไรดีในวัน สงกรานต์ คนจึงจะมาร่วมงานกันมาก ๆ” การสอนทักษะการคิด นำจะเป็นกระบวนการสอนที่หล่อหลอม กลมกลืนกับการสอนภาษาไทยได้เป็นอย่างดี คือเมื่อนักเรียนได้มีโอกาสรับสารและตรวจสอบการรู้ (รับ สาร) แล้ว เราจะใช้สารที่นักเรียนรับรู้แล้วนั้นไปใช้เป็นตัวจุดประกายความคิด ทั้งยังฝึกให้คิดได้หลาย รูปแบบ เช่น คิดให้คล่อง คิดแปลกใหม่ คิดกว้าง คิดไกล คิดอย่างมีเหตุผล คิดอย่างประณีต ละเอียดลอบ คิดหาข้อสรุปหรือข้อยุติ ฯลฯ สามารถทำได้ไม่มีที่สิ้นสุด เมื่อนักเรียนคิดแล้วก็นำผลของการคิดมาพูดคุย กัน อภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน นอกจากจะเป็นการพัฒนาทักษะด้านการคิดแล้ว ยัง เป็นการพัฒนาทักษะทางภาษาทั้งการรับสารและการส่งสาร ผลของการรู้การคิดนำไปสู่การพัฒนา ทักษะการเขียนได้เป็นอย่างดี กล่าวคือ เมื่อนักเรียนได้พูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันแล้ว ก็ให้นักเรียน นำสิ่งที่คิดและพูดคุยกันนั้นไปเป็นข้อมูลในการเขียน ซึ่งกระบวนการขั้นนี้นั้น นักเรียนจะได้ฝึกทักษะการ รวบรวมข้อมูล การจัดหมวดหมู่ข้อมูล การจัดลำดับความคิด และการเลือกใช้ภาษาในการเขียน นักเรียน แต่ละคนย่อมมีวิธีการเฉพาะเป็นเอกลักษณ์แห่งตน การสอนทักษะการเขียนในระดับประถมศึกษา การ สอนทักษะการเขียนในระดับประถมศึกษาถือว่าเป็นทักษะที่สอนได้ยากที่สุด เพราะการเขียนเป็นทักษะที่ ผู้เขียนต้องมีทักษะความสามารถย่อย ๆ มากมายหลายด้าน เช่น ความสามารถในการหยิบจับดินสอ ปากกา ความสัมพันธ์ของกล้ามเนื้อมือกับสายตา การรู้วิธีเขียน กลไกในการเขียน มีข้อมูล ความคิดและ ความสามารถในการจัดลำดับความคิด ตลอดจนความสามารถด้านการใช้ภาษา ทั้งยังต้องมีทักษะฟัง พูด อ่าน และความคิดที่ดีอีกด้วย การที่ผู้เขียนได้รับข้อมูลอย่างกว้างขวางจนมีประสบการณ์มากพอที่จะช่วย ให้การพูดและการเขียนดีขึ้นจึงจะสามารถเขียนสื่อสารความรู้ความคิดของตนให้ผู้อ่านเข้าใจได้ แต่ทั้งนี้ มิได้หมายความว่าเราจะสอนทักษะการเขียนให้แก่เด็กเล็ก ๆ ไม่ได้ เราสามารถสอนได้ทุกระดับอายุ เพียงแต่เราต้องเข้าใจในกระบวนการของทักษะการเขียน เข้าใจพัฒนาแห่งวัยและเลือกวิธีการ ตลอดจน กิจกรรมที่เหมาะสมมาให้แก่นักเรียนฝึก รวมทั้งเข้าใจวิธีการวัดและประเมินผลทักษะการเขียนได้ถูกต้องเป็น อย่างดี

การเขียนมีบทบาทในชีวิตประจำวันของบุคคลในยุคปัจจุบันมากมาย เช่น การจดบันทึก เหตุการณ์ ทำบัญชี เขียนคำโฆษณา ทำสัญญา บันทึกสาระความรู้ ทำข้อมูลแสดงรายการต่าง ๆ ตลอดจน ใช้การเขียนเพื่อการติดต่อสื่อสารและธุรกิจการงาน อาจสรุปได้ว่าการเขียนให้ประโยชน์ต่อการดำรงชีวิต ของมนุษย์ ดังนี้

๑. การเขียนช่วยสร้างเสริมปัญญา บุคคลใช้สติปัญญาในการกระทำข้อมูลที่ได้รับ พร้อมกับ จัดระบบเพื่อส่งออกด้วยการเขียน กระบวนการดังกล่าวเป็นกระบวนการที่ใช้สติปัญญาทั้งสิ้น
๒. ช่วยสร้างจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์
๓. ช่วยถ่ายทอดความรู้ ความเข้าใจ และประสบการณ์ของบุคคลไปสู่สังคม
๔. ช่วยผ่อนคลายและระบายความรู้สึก
๕. ช่วยบันทึกผลการศึกษาค้นคว้า

๖. ช่วยในการเรียนรู้และพัฒนาตน ดังได้กล่าวแล้วว่าหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานฯ ได้กำหนดทักษะการเขียนไว้ในสาระการเรียนรู้ที่ ๒ ทั้งยังได้กำหนดมาตรฐานการเรียนรู้ในช่วงชั้นแต่ละช่วงชั้นไว้ ดังนี้ สาระที่ ๒ : การเขียน

มาตรฐาน ท ๒.๑ : ใช้กระบวนการเขียนเขียนสื่อสาร เขียนเรียงความ ย่อความ และเขียน เรื่องราวในรูปแบบต่าง ๆ เขียนรายงานข้อมูลสารสนเทศและรายงาน การศึกษาค้นคว้าอย่างมีประสิทธิภาพ ขอให้ผู้เข้ารับการอบรมศึกษาเอกสารหลักสูตรแกนกลางฉบับ ๒๕๕๑ เรื่องตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลางเพิ่มเติม เมื่อวิเคราะห์สาระและตัวชี้วัดการเรียนรู้ที่หลักสูตรกำหนดให้แล้ว พอสรุปได้ว่า การจัดการเรียนการสอนภาษาไทยโดยเฉพาะทักษะการเขียน น่าจะคาดหวังให้นักเรียนมีความสามารถดังนี้

๑. ฝึกการเขียน การคัดลายมือให้สวยงาม สะอาด เป็นระเบียบ และมีความถูกต้องตามหลักการเขียน

๒. ให้มีพัฒนาการด้านทักษะการเขียน

๓. ส่งเสริมให้มีการเขียนที่ถูกต้องวิธีและหลักเกณฑ์การเขียน

๔. ฝึกฝนรวบรวมความคิด ลำดับความคิด และถ่ายทอดความรู้ความเข้าใจของตนสู่ผู้อ่านด้วยการเขียนได้

๕. ส่งเสริมจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์

๖. สามารถใช้ภาษาเขียน ซึ่งเป็นภาษาที่มีระบบแบบแผนได้ถูกต้อง

๗. ให้เป็นคนช่างสังเกต จดจำ และเลือกใช้สำนวนโวหารได้ถูกต้องตามหลักภาษา การสื่อสารสื่อความหมาย และเหมาะสมกับโอกาส

๘. ใช้ทักษะการเขียนให้เป็นประโยชน์ต่อการเรียนรู้และดำรงชีวิตประจำวันได้ดี

ลักษณะของเนื้อหา กระบวนการ และพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับการเขียนที่ควรจัดประสบการณ์การเรียนรู้ และฝึกทักษะให้แก่แก่นักเรียนควรมีลักษณะดังนี้

๑. ความพร้อมในการเขียน

๑.๑ ลีลามือในการเขียน

๑.๒ การเขียนพยัญชนะและสระ

๒. ข้อปฏิบัติและหลักเกณฑ์ในการเขียน

๒.๑ ลักษณะทำนอง การจับดินสอ การวางสมุด การเคลื่อนไหวมือ การลากเส้นตัวอักษร และการวางตำแหน่งพยัญชนะ สระ และวรรณยุกต์

๒.๒ การเขียนตัวหนังสือที่อ่านง่าย ชัดเจน และถูกแบบ

๒.๓ การเขียนที่เหมาะสมกับเวลาและสถานที่

๓. ความรู้และทักษะในการเขียน

๓.๑ การเขียนพยัญชนะ

๓.๒ การเขียนสระ

๓.๓ การเขียนคำ

๓.๔ การเขียนประโยคและข้อความ

๔. สิ่งที่ให้เขียน

๔.๑ การเขียนจากภาพ

๔.๒ คำจากประมวลคำ

๔.๓ ประโยค เรื่องราว

๔.๔ การเขียนตามความรู้สึกนึกคิด

๔.๕ การจดบันทึกส่วนตัวง่าย ๆ

๔.๖ การเขียนเพื่อกิจกรรมการเรียนรู้ - การเขียนรายงาน - การบันทึกการฟังและการอ่าน - การตอบคำถาม

๔.๗ การเขียนเพื่อชีวิตประจำวัน - การเขียนจดหมาย - คำแนะนำ คำเชิญชวน โฆษณา - กรอกแบบฟอร์ม - บันทึกเหตุการณ์ประจำวัน

๔.๘ การเขียนเพื่อแสดงความรู้สึกนึกคิดอย่างเสรี - นิทาน - เรื่องราวต่าง ๆ - คำบรรยายภาพ - คำอธิบาย - ข้อความหรือบทความแสดงความคิดเห็นสั้น ๆ - คำขวัญต่างๆ - ร้อยกรองและคำประพันธ์ต่าง ๆ

๕. การใช้แหล่งวิทยาการเพื่อการเขียน

๕.๑ หนังสือประเภทต่างๆ เช่น แผ่นป้ายโฆษณา สมุดภาพ บทเพลง ฯลฯ

๕.๒ แหล่งทรัพยากรธรรมชาติ เช่น วิถีชีวิตคน ป่าเขาลำเนาไพร น้ำตก ทะเล ฯลฯ

๕.๓ การใช้ประมวลคำและพจนานุกรม

๖. ความรู้และลำดับขั้นในการเขียน

๖.๑ การจัดลำดับความคิดในการเขียน

๖.๒ การเชื่อมโยงความคิดกับการเขียน

๖.๓ การเน้นใจความสำคัญ และบทขยาย

๖.๔ การย่อหน้า

๖.๕ การเขียนคำนำ สรุป

สรุป

กระทรวงศึกษาธิการได้ประกาศใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑ เพื่อให้การพัฒนาคุณภาพผู้เรียน และการนำหลักสูตรไปสู่การปฏิบัติในระดับเขตพื้นที่ การศึกษาและสถานศึกษา มีความชัดเจน เหมาะสม และสอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้ หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน มุ่งพัฒนาผู้เรียนทุกคน ซึ่งเป็นกำลังของชาติให้เป็น มนุษย์ที่มีความสมดุลทั้งด้านร่างกาย ความรู้ คุณธรรม มีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทย และเป็นพลโลก ยึดมั่นในการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็น ประมุข มีความรู้และทักษะพื้นฐาน รวมทั้ง เจตคติ ที่จำเป็นต่อการศึกษาต่อ การประกอบ อาชีพและการศึกษาตลอดชีวิต โดยมุ่งเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญบนพื้นฐานความเชื่อว่า ทุกคน สามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้เต็มตามศักยภาพ

หลังจากศึกษาเนื้อหาสาระเรื่องที่ ๑ แล้ว โปรดปฏิบัติใบงานที่ ๑

ตอนที่ ๒ หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน ฉบับพุทธศักราช ๒๕๕๑

กระทรวงศึกษาธิการได้ประกาศใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๔๔ ให้เป็นหลักสูตรแกนกลางของประเทศ โดยกำหนดจุดหมาย และมาตรฐานการเรียนรู้เป็นเป้าหมายและกรอบทิศทางในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนให้เป็นคนดี มีปัญญา มีคุณภาพชีวิตที่ดีและมีขีดความสามารถในการแข่งขันในเวทีระดับโลก (กระทรวงศึกษาธิการ, ๒๕๔๔) พร้อมกันนี้ได้ปรับกระบวนการพัฒนาหลักสูตรให้สอดคล้องกับเจตนารมณ์แห่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๔๕ ที่มุ่งเน้นการกระจายอำนาจทางการศึกษาให้ท้องถิ่นและสถานศึกษาได้มีบทบาทและมีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตร เพื่อให้สอดคล้องกับสภาพ และความต้องการของท้องถิ่น (สำนักนายกรัฐมนตรี, ๒๕๔๒)

วิสัยทัศน์

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน มุ่งพัฒนาผู้เรียนทุกคน ซึ่งเป็นกำลังของชาติให้เป็นมนุษย์ที่มีความสมดุลทั้งด้านร่างกาย ความรู้ คุณธรรม มีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทยและเป็นพลโลก ยึดมั่นในการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข มีความรู้และทักษะพื้นฐาน รวมทั้ง เจตคติ ที่จำเป็นต่อการศึกษาต่อ การประกอบอาชีพและการศึกษาตลอดชีวิต โดยมุ่งเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญบนพื้นฐานความเชื่อว่า ทุกคนสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้เต็มตามศักยภาพ

หลักการ

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีหลักการที่สำคัญ ดังนี้

๑. เป็นหลักสูตรการศึกษาเพื่อความเป็นเอกภาพของชาติ มีจุดหมายและมาตรฐานการเรียนรู้เป็นเป้าหมายสำหรับพัฒนาเด็กและเยาวชนให้มีความรู้ ทักษะ เจตคติ และคุณธรรมบนพื้นฐานของความเป็นไทยควบคู่กับความเป็นสากล
๒. เป็นหลักสูตรการศึกษาเพื่อปวงชน ที่ประชาชนทุกคนมีโอกาสได้รับการศึกษาอย่างเสมอภาคและมีคุณภาพ
๓. เป็นหลักสูตรการศึกษาที่สนองการกระจายอำนาจ ให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับสภาพและความต้องการของท้องถิ่น
๔. เป็นหลักสูตรการศึกษาที่มีโครงสร้างยืดหยุ่นทั้งด้านสาระการเรียนรู้ เวลา และการจัดการเรียนรู้
๕. เป็นหลักสูตรการศึกษาที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ
๖. เป็นหลักสูตรการศึกษาสำหรับการศึกษาในระบบ นอกระบบ และตามอัธยาศัย ครอบคลุมทุกกลุ่มเป้าหมาย สามารถเทียบโอนผลการเรียนรู้ และประสบการณ์

จุดหมาย

๑. มีคุณธรรมจริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์ เห็นคุณค่าของตนเอง มีวินัยและปฏิบัติตนตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนา หรือศาสนาที่ตนนับถือ ยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
๒. มีความรู้ ความสามารถในการสื่อสาร การคิด การแก้ปัญหา การใช้เทคโนโลยีและมีทักษะชีวิต
๓. มีสุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดี มีสุขนิสัยและรักการออกกำลังกาย
๔. มีความรักชาติ มีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทยและพลโลก ยึดมั่นในวิถีชีวิตและการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข
๕. มีจิตสำนึกในการอนุรักษ์วัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทย อนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อม มีจิตสาธารณะที่มุ่งทำประโยชน์และสร้างสิ่งที่ดีงามและอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุข

สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน

๑. ความสามารถในการสื่อสาร เป็นความสามารถในการรับและส่งสาร มีวัฒนธรรมในการใช้ภาษาถ่ายทอดความคิด ความรู้ความเข้าใจ ความรู้สึกและทัศนะของตนเองเพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารและประสบการณ์อันจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาตนเองและสังคม รวมทั้งการเจรจาต่อรองเพื่อขจัดและลดปัญหาความขัดแย้งต่าง ๆ การเลือกรับหรือไม่รับข้อมูลข่าวสารด้วยหลักเหตุผลและความถูกต้อง ตลอดจนการเลือกใช้วิธีการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพโดยคำนึงถึงผลกระทบที่มีต่อตนเองและสังคม
๒. ความสามารถในการคิด เป็นความสามารถในการคิดวิเคราะห์ การคิดสังเคราะห์ การคิดอย่างสร้างสรรค์ การคิดอย่างมีวิจารณญาณและการคิดเป็นระบบ เพื่อนำไปสู่การสร้างองค์ความรู้ หรือสารสนเทศเพื่อการตัดสินใจเกี่ยวกับตนเองและสังคมได้อย่างเหมาะสม
๓. ความสามารถในการแก้ปัญหา เป็นความสามารถในการแก้ปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ ที่เผชิญได้อย่างถูกต้องเหมาะสม บนพื้นฐานของหลักเหตุผล คุณธรรมและข้อมูลสารสนเทศ เข้าใจความสัมพันธ์และการเปลี่ยนแปลงของเหตุการณ์ต่าง ๆ ในสังคม แสวงหาความรู้ ประยุกต์ความรู้มาใช้ในการป้องกันและแก้ไขปัญหา และมีการตัดสินใจที่มีประสิทธิภาพ โดยคำนึงถึงผลกระทบที่เกิดขึ้นต่อตนเอง สังคมและสิ่งแวดล้อม
๔. ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต เป็นความสามารถในการนำกระบวนการต่าง ๆ ไปใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวัน การเรียนรู้ด้วยตนเอง การเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง การทำงานและการอยู่ร่วมกันในสังคม ด้วยการสร้างเสริมความสัมพันธ์อันดีระหว่างบุคคล การจัดการปัญหาและความขัดแย้งต่าง ๆ อย่างเหมาะสม การปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมและสภาพแวดล้อม และการรู้จักหลีกเลี่ยงพฤติกรรมไม่พึงประสงค์ที่ส่งผลกระทบต่อตนเองและผู้อื่น
๕. ความสามารถในการใช้เทคโนโลยี เป็นความสามารถในการเลือกและใช้เทคโนโลยีด้านต่าง ๆ และมีทักษะกระบวนการทางเทคโนโลยี เพื่อการพัฒนาตนเองและสังคม ในด้านการเรียนรู้ การสื่อสาร การทำงาน การแก้ปัญหา อย่างสร้างสรรค์ ถูกต้อง เหมาะสม และมีคุณธรรม

คุณลักษณะอันพึงประสงค์

ในการพัฒนาผู้เรียนตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน ฉบับพุทธศักราช ๒๕๕๑ มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ เพื่อให้สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข ทั้งในฐานะพลเมืองไทยและพลเมืองโลก ดังนี้

๑. รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ ข
๒. ซื่อสัตย์สุจริต
๓. มีวินัย
๔. ใฝ่เรียนรู้
๕. อยู่อย่างพอเพียง
๖. มุ่งมั่นในการทำงาน
๗. รักความเป็นไทย

๘. มีจิตสาธารณะ มาตรฐานการเรียนรู้ การพัฒนาผู้เรียนให้เกิดความสมดุล ต้องคำนึงถึงหลักพัฒนาการทางสมองและพหุปัญญา หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน จึงกำหนดให้ผู้เรียนเรียนรู้ ๘ กลุ่มสาระการเรียนรู้ (ในที่นี่จะกล่าวถึงเฉพาะกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย)

ตัวชี้วัด

ตัวชี้วัดระบุสิ่งที่นักเรียนพึงรู้และปฏิบัติได้ รวมทั้งคุณลักษณะของผู้เรียน ซึ่งสะท้อนถึงมาตรฐานการเรียนรู้ มีความเฉพาะเจาะจงและมีความเป็นรูปธรรม

๑. ตัวชี้วัดชั้นปี เป็นเป้าหมายในการพัฒนาผู้เรียนแต่ละชั้นปีในระดับการศึกษาภาคบังคับ (ประถมศึกษาปีที่ ๑ – มัธยมศึกษาปีที่ ๓)

๒. ตัวชี้วัดช่วงชั้น เป็นเป้าหมายในการพัฒนาผู้เรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย (มัธยมศึกษาปีที่ ๔ – ๖) สาระการเรียนรู้ สาระการเรียนรู้ ประกอบด้วย องค์ความรู้ ทักษะหรือกระบวนการเรียนรู้ และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ซึ่งกำหนดให้ผู้เรียนทุกคนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานจำเป็นต้องเรียนรู้ โดยในที่นี่จะกล่าวถึงกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย

ภาษาไทย : ความรู้ ทักษะ และวัฒนธรรมการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสาร ความชื่นชม การเห็นคุณค่า ภูมิปัญญาไทย และภูมิใจในภาษาประจำชาติ การจัดการเรียนรู้ให้บรรลุตามมาตรฐานกลุ่มวิชาภาษาไทย ผู้สอนจะต้องศึกษาวิเคราะห์ มาตรฐานของหลักสูตร มาตรฐานกลุ่มวิชาภาษาไทย และสาระการเรียนรู้กลุ่มวิชาภาษาไทย รวมทั้งเอกสารประกอบที่เกี่ยวข้อง เพื่อวางแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ในส่วนบทบาทของผู้สอนจะต้องปรับเปลี่ยนพฤติกรรมจากผู้บอกความรู้แก่ผู้เรียน เป็นผู้สนับสนุนเสริมสร้างประสบการณ์เรียนรู้ที่มีความหมายแก่ผู้เรียน โดยดำเนินการดังนี้

๑. เลือกรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ผู้สอนต้องเลือกรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลายและเหมาะสมกับผู้เรียน เช่น กิจกรรมการเรียนรู้แบบทดลอง แบบโครงงาน แบบศูนย์การเรียนรู้ แบบสืบสวนสอบสวน แบบอภิปราย แบบสำรวจ แบบร่วมมือ เป็นต้น

๒. คิดค้นเทคนิคกลวิธีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ผู้สอนสามารถคิดค้นรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้รูปแบบอื่น ๆ และนำมาใช้ให้เหมาะสมกับปัจจัยต่าง ๆ ได้แก่ ความรู้ความสามารถด้านเนื้อหาวิชา ความสนใจ และวัยของผู้เรียน ความสอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้ในแต่ละช่วงชั้น เวลา สถานที่ วัสดุอุปกรณ์ และสภาพแวดล้อมของโรงเรียนและชุมชน

๓. จัดกระบวนการเรียนรู้ การจัดกระบวนการเรียนรู้มีหลายรูปแบบ สอนสามารถเลือกนำมาใช้หรือปรับใช้ โดยคำนึงถึงสภาพและลักษณะของผู้เรียน เน้นให้ผู้เรียนฝึกปฏิบัติตามกระบวนการเรียนรู้ อย่างมีความสุขดังนี้

๓.๑ การจัดการเรียนรู้แบบโครงงาน เป็นการจัดประสบการณ์ตรงให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติ เหมือนกับการทำงานในชีวิตจริง ให้วิธีแก้ปัญหาด้วยตนเองอย่างเป็นระบบ รู้จักวิธีการวางแผน คิด วิเคราะห์ ประเมินผลการปฏิบัติงานได้ด้วยตนเอง และฝึกการเป็นผู้นำและผู้ตาม ลักษณะของโครงงาน เป็นเรื่องของการศึกษา ค้นคว้าทดลอง ตรวจสอบ สมมติฐาน โดยอาศัยการศึกษา วิเคราะห์ ใช้ทักษะ กระบวนการ

๓.๒ การจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ เป็นวิธีการหรือพฤติกรรมที่จะช่วยให้การดำเนินงานเป็นกลุ่มเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ คือ ได้ผลงาน ความรู้สึก และความสัมพันธ์ที่ดี ระหว่างผู้ร่วมงาน ลักษณะของการสอนแบบนี้เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีโอกาสเข้าร่วม ในกิจกรรมการ เรียนอย่างทั่วถึง ยึดกลุ่มเป็นแหล่งความรู้ที่สำคัญ เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ปรึกษาหารือ แลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน ช่วยให้เกิดการเรียนรู้พฤติกรรมของตนเองและผู้อื่น ผู้เรียนค้นหา คำตอบได้ด้วยตนเอง จนสามารถนำความรู้ความเข้าใจจากการปฏิบัติงานไปใช้ในชีวิตประจำวันและอยู่ใน สังคมได้อย่างสันติสุข

๓.๓ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความคิด มีวิธีการหลากหลาย วิธีการหนึ่งคือ การใช้คำถาม การตั้งคำถาม เป็นการตั้งคำถามอย่างสร้างสรรค์ กิจกรรมที่พัฒนาทักษะความคิดในการ เรียนรู้ภาษาไทย ผู้สอนจะต้องใช้คำพูดและวิธีการต่าง ๆ กระตุ้นให้นักเรียนคิดและลงมือปฏิบัติ ประเมิน ปรับปรุง แก้ไข พัฒนางานของตน มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน เช่น กิจกรรมการอภิปราย การ วิเคราะห์ การวิจารณ์ การค้นคว้า การทำโครงงาน ฯลฯ นอกจากนี้ ผู้สอนยังต้องสอดแทรกคุณธรรมใน กระบวนการคิดควบคู่กันไปด้วย เช่น ความรับผิดชอบ ความอดทน ความเพียรพยายาม นอกจากนี้ ควร จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนใช้ความคิดอย่างมีวิจารณญาณในการแก้ปัญหา การตัดสินใจ การวางแผนดำเนินชีวิต ในอนาคต เพื่อให้อยู่ในสังคมที่เปลี่ยนแปลงได้อย่างมีความสุข

๓.๔ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสาร ครู ผู้บริหาร ผู้ปกครอง ตลอดจนชุมชนมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาทักษะการใช้ภาษาไทยเพื่อการสื่อสาร โดยการจัดกิจกรรมร่วมกัน เพื่อให้ผู้เรียนมีสมรรถภาพในการใช้ภาษาทั้งการฟัง การพูด การอ่าน และการ เขียนด้วยการจัดกิจกรรมในห้องเรียน ในโรงเรียน และในชุมชน เช่น การเล่าเรื่อง การอภิปราย การ วิจารณ์ การโต้เถียง การคัดลายมือ การเขียนเรียงความ การทำโครงงาน การประกวดการอ่าน การศึกษา ค้นคว้า การแข่งขันตอบคำถาม การอ่านทำนองเสนาะ เป็นต้น

๓.๕ การพัฒนาการเรียนรู้หลักการทางภาษา จะทำให้ผู้เรียนเข้าใจธรรมชาติและวัฒนธรรมการใช้ภาษาไทย เกิดความตระหนักว่าภาษามีความสำคัญและมีพลัง กิจกรรมการพัฒนาการเรียนรู้หลักการทางภาษาจำเป็นต้องจัดควบคู่และสัมพันธ์กับกิจกรรมพัฒนาทักษะการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารทุกกิจกรรม

๓.๖ การพัฒนาการเรียนรู้วรรณคดีและวรรณกรรม เป็นการเรียนรู้เรื่องราวที่เป็นทั้งการสำรวจและความบันเทิงซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงวิถีชีวิตของคนไทยในยุคสมัยต่าง ๆ และเป็นการปลูกฝังให้ผู้เรียนเกิดความซาบซึ้งในสุนทรียภาพของภาษาไทย เพื่อประโยชน์ในการกำหนดแนวทางการดำรงชีวิต โดยปรับเปลี่ยนให้เหมาะสมกับสังคมปัจจุบัน การจัดกิจกรรมจึงควรเน้นให้ผู้เรียนใช้ทักษะภาษาเพื่อการเรียนรู้เนื้อหาสาระด้วยการอ่านพิจารณา วิเคราะห์ วิจัยวรรณกรรมและวรรณคดีอย่างมีเหตุผล มีการนำเสนอความเข้าใจ ความซาบซึ้ง ข้อคิดและประโยชน์ในรูปแบบต่าง ๆ เช่น การรายงาน การจัดแสดง การสร้างสรรค์วรรณกรรมทั้งร้อยแก้วและร้อยกรอง ฯลฯ ทั้งนี้ จะเกิดผลทำให้ผู้เรียนมีนิสัยรักการอ่านและการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง เป็นแนวทางในการผลิตผลงานเพื่อพัฒนาตนเองและสังคม

๓.๗ การพัฒนาการเรียนรู้ภูมิปัญญาทางภาษา ช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจวิถีชีวิตและศิลปะการใช้ภาษาของคนในท้องถิ่น การจัดกิจกรรมจำเป็นต้องให้ผู้เรียนใช้ทักษะภาษาเพื่อการเรียนรู้ เช่น การสัมภาษณ์ การรายงาน การทำโครงการ การจัดการแสดง เป็นต้น โรงเรียนและชุมชนจะต้องร่วมกันจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนใช้แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่น เพื่ออนุรักษ์ และพัฒนาภูมิปัญญาทางภาษา วิธีการที่กล่าวมาข้างต้นนี้ ผู้สอนสามารถนำมาใช้ได้อย่างกว้างขวาง โดยใช้เทคนิควิธีการอย่างหลากหลายที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ คือ ให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนและเรียนอย่างมีความสุข ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับสภาพความพร้อมของผู้เรียนและธรรมชาติของวิชา เพื่อให้บรรลุตามมาตรฐานการเรียนรู้ที่กำหนดไว้ในหลักสูตรได้กำหนดสาระการเรียนรู้ในวิชาภาษาไทยไว้ ๕ ด้านด้วยกัน ได้แก่

สาระที่ ๑ : การอ่าน

มาตรฐาน ท ๑.๑ : ใช้กระบวนการอ่านสร้างความรู้และความคิดเพื่อนำไปใช้ ตัดสินใจ แก้ปัญหาในการดำเนินชีวิต และมีนิสัยรักการอ่าน

สาระที่ ๒ : การเขียน

มาตรฐาน ท ๒.๑ : ใช้กระบวนการเขียนเขียนสื่อสาร เขียนเรียงความ ย่อความ และเขียนเรื่องราวในรูปแบบต่าง ๆ เขียนรายงานข้อมูล สารสนเทศและรายงาน การศึกษาค้นคว้าอย่างมีประสิทธิภาพ

สาระที่ ๓ : การฟัง การดู การพูด

มาตรฐาน ท ๓.๑ : สามารถเลือกฟัง/ดูอย่างมีวิจารณญาณ และพูดแสดงความรู้ ความคิด และความรู้สึกในโอกาสต่าง ๆ อย่างมีวิจารณญาณและสร้างสรรค์

สาระที่ ๔ : หลักการใช้ภาษาไทย

มาตรฐาน ท ๔.๑ : เข้าใจธรรมชาติของภาษาและหลักภาษาไทย การเปลี่ยนแปลงของภาษาและพลังของภาษา ภูมิปัญญาทางภาษา และรักษาภาษาไทยไว้ เป็นสมบัติของชาติ

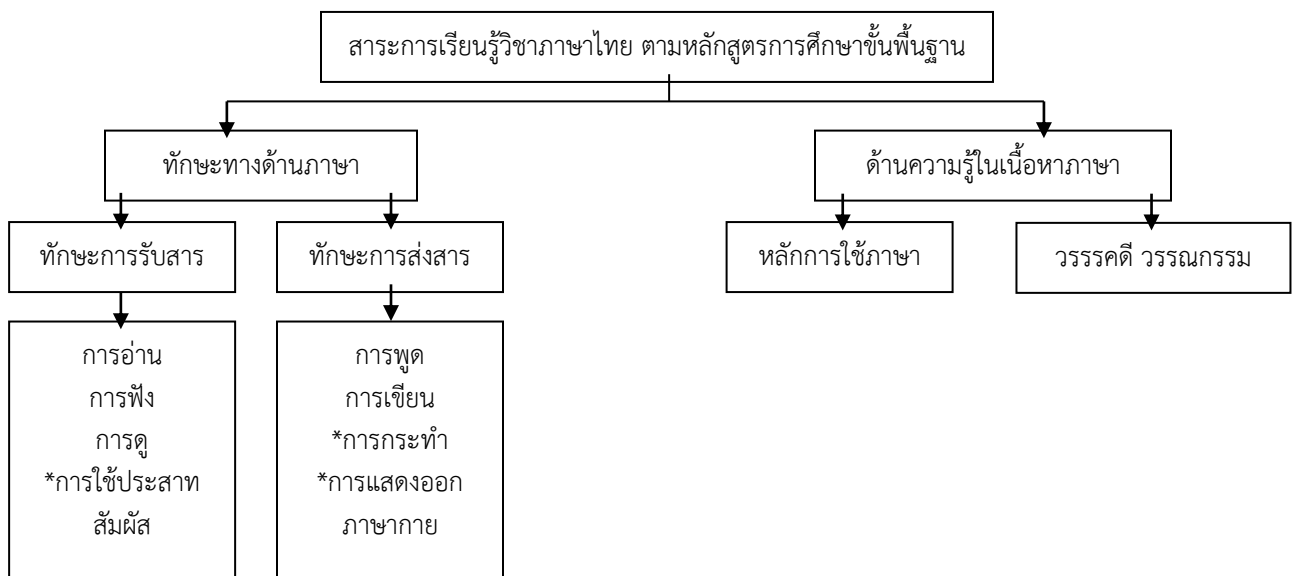
สาระที่ ๕ : วรรณคดีและวรรณกรรม

มาตรฐาน ท ๕.๑ : เข้าใจและแสดงความคิดเห็น วิเคราะห์วรรณคดีและวรรณกรรม ไทย
 อย่างเห็นคุณค่า และนำมาประยุกต์ใช้ในชีวิตจริง

จากสาระ การเรียนรู้ทั้ง ๕ ด้าน สามารถจำแนกออกเป็น ๒ กลุ่มใหญ่ ๆ คือ

๑. ด้านทักษะทางภาษา ได้แก่ สาระการเรียนรู้ที่ ๑, ๒ และ ๓

๒. ด้านความรู้ในเนื้อหาทางภาษา ได้แก่ สาระการเรียนรู้ที่ ๔ และ ๕ สาระการเรียนรู้ดังกล่าว
 เขียนเป็นแผนภาพแสดงมโนทัศน์ได้ดังนี้

ตัวอย่าง แผนการจัดการเรียนรู้จากบทความ

แผนการจัดการเรียนรู้

กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย

ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๓ ภาคเรียนที่ ๑/

๒๕๕๓

หน่วยการเรียนรู้ที่ เรื่อง การอ่านบทความเรื่อง ยุง

ครั้งที่ .. /

แผนการจัดการเรียนรู้ เรื่อง การอ่านเพื่อความเข้าใจ

เวลา ๑ ชั่วโมง

ผู้ ส อ น

โรงเรียน.....

๑. สารสำคัญ

๑. ยุงเป็นสัตว์พาหะนำโรคมะลาเรียและโรคไข้เลือดออกที่เป็นอันตรายถึงชีวิตได้

๒. การอ่านเพื่อความเข้าใจ ผู้อ่านต้องเก็บสาระสำคัญและสรุปเรื่องได้

๒. จุดประสงค์การเรียนรู้

เมื่อนักเรียนอ่านบทอ่าน เรื่อง “ยุง” แล้วนักเรียนสามารถ

(๑) สรุปใจความสำคัญและเขียนแผนภาพความคิดได้

(๒) วางแผนป้องกันตนเองจากโรคที่เกิดจากยุงเป็นพาหะได้

๓. สารการเรียนรู้

ด้านความรู้ (K; Knowledge)

ยุงกลายเป็นสัตว์พาหะนำโรคมะลาเรียและโรคไข้เลือดออกมาสู่คน ในขณะที่ยุงกัดเชื้อโรคจะติดต่อกับคนทางน้ำลายของยุง โรคมะลาเรียและโรคไข้เลือดออกเป็นอันตรายถึงชีวิต การอ่านเพื่อความเข้าใจ ผู้อ่านต้องอ่านทีละย่อหน้า หาประโยคใจความสำคัญและข้อมูลสนับสนุนและรวบรวมสรุปใจความสำคัญของเรื่อง

ด้านทักษะกระบวนการ (P; Process)

๑. การอ่านเพื่อหาประโยคใจความสำคัญ

๒. การรวบรวมข้อมูลเพื่อสรุปใจความสำคัญ

ด้านเจตคติ คุณค่า (A; Attitude)

๑. การเรียนรู้เรื่องอันตรายของยุง ทำให้ชีวิตของเราปลอดภัย

๒. การอ่านหนังสือให้เข้าใจ ทำให้เรามีความรู้ ได้ประโยชน์และสนุก

๔. กระบวนการจัดการเรียนรู้

กิจกรรมที่ ๑ ชื่อกิจกรรม : เรื่องของยุง

จุดประสงค์ : เพื่อทบทวนความรู้เดิมเกี่ยวกับเรื่องยุง

สื่อการเรียนรู้ : ภาพยุง กระจาดขี้ผึ้ง สีสเมจิก

วิธีดำเนินกิจกรรม :

1. ให้นักเรียนดูภาพยุงบนกระดาน แล้วสนทนาในประเด็น “เมื่อเห็นยุงนักเรียนคิดถึงอะไร” “นักเรียนเคยโดนยุงกัดหรือไม่ แล้วรู้สึกอย่างไร”

2. แบ่งกลุ่มนักเรียนกลุ่มละ ๔-๕ คน แต่ละกลุ่มรับกระดาษปรีฟและสีเมจิกกลุ่มละ ๑ สี
3. แต่ละกลุ่มช่วยกันบอกข้อมูลให้เพื่อนคนหนึ่งเขียนสิ่งที่รู้เรื่องของยุงเป็นแผนภาพความรู้

ผลที่ได้ : นักเรียนได้ทบทวนความรู้เดิมเกี่ยวกับเรื่องยุง

กิจกรรมที่ ๒ ชื่อกิจกรรม : อ่านเพื่อความเข้าใจ

จุดประสงค์ : เพื่อให้ นักเรียนฝึกจับใจความสำคัญและสรุปเรื่อง

สื่อการเรียนรู้ : บทอ่านเรื่อง ยุง

วิธีดำเนินกิจกรรม :

๑. นักเรียนทุกคนรับบทอ่านเรื่อง ยุง ย่อหน้าที่ ๑ ให้อ่านพร้อมกันทั้งชั้น เมื่ออ่านจบครูถามว่า ในย่อหน้านี้ประโยคใจความสำคัญคืออะไร (ยุงเป็นแมงดูดเลือดที่เป็นพาหะนำโรคร้ายมาสู่คน)

๒. ย่อหน้าที่ ๒- ๔ ให้นักเรียนอ่านด้วยตนเอง ใช้เวลาประมาณ ๕ นาที

๓. หลังจากการอ่านด้วยตนเอง ครูและนักเรียนสนทนาถึงประโยคใจความสำคัญของแต่ละย่อหน้า ดังนี้ - (๒) มีคนตายปีละ ๘๐๐,๐๐๐ คน ด้วยโรคมาลาเลีย - (๓) อาหารของยุงตัวผู้คือน้ำหวาน อาหารของยุงตัวเมียคือเลือด - (๔) อาการคัดเมื่อถูกยุงกัด เกิดจากน้ำลายของยุง และเป็นต้นเหตุแห่งโรค

๔. นักเรียนเข้ากลุ่มเดิม ใช้ปากกาต่างสีเขียนความรู้ที่ได้จากการอ่านบนความลงบนแผนภาพภาพความรู้ เดิม

๕. แต่ละกลุ่มช่วยกันสรุปความรู้เรื่องยุงจากข้อมูลในแผนภาพความรู้ทั้งความรู้เก่าและความรู้ใหม่ เขียนสรุป ด้วยภาษาของตนเอง

ผลที่ได้ : นักเรียนได้ฝึกอ่านและสรุปความรู้จากข้อมูลในเรื่องที่อ่าน

กิจกรรมที่ ๓ ชื่อกิจกรรม : อันตรายจากยุงร้าย

จุดประสงค์ : นักเรียนบอกวิธีการป้องกันและกำจัดยุงได้

สื่อการเรียนรู้ : บทอ่านเรื่อง ยุง

วิธีดำเนินกิจกรรม :

๑. นักเรียนและครูสนทนาในประเด็นต่อไปนี้ - นักเรียนรู้หรือไม่ว่าถ้ายุงกัดจะเป็นอันตรายถึงชีวิตได้ - ถ้าถูกยุงกัดจะเป็นโรคอะไรบ้าง (อาจถามถึง ยุงชนิดใดนำโรคอะไร) - แบ่งกลุ่มบอกวิธีทำลายแหล่งเพาะพันธุ์ยุงและวิธีป้องกันยุงกัด - ตัวแทนกลุ่มเสนอผลงาน ครูและนักเรียนร่วมกันสะท้อนผลและให้ข้อเสนอแนะ

๒. ให้นักเรียนทำใบงานเรื่อง ยุง

ผลที่ได้ : นักเรียนบอกวิธีการป้องกันและกำจัดยุงได้

๕. สื่อและแหล่งการเรียนรู้

(๑) ภาพยุง (๒) บทอ่านเรื่อง ยุง (๓) ใบงานที่ ๑ และ ๒

๖. กระบวนการวัดและประเมินผล

สิ่งที่วัด	วิธีการวัด	เครื่องมือที่ใช้
พฤติกรรมการเรียนของนักเรียน	สังเกตพฤติกรรม	แบบสังเกตพฤติกรรม
ผลงานการทำใบงานเรื่องยุง	การนำเสนอผลงาน / การตรวจผลงาน	แบบสังเกตพฤติกรรม/เกณฑ์การตรวจผลงาน

การจัดการเรียนรู้	พฤติกรรมการสอนของครู	พฤติกรรมการเรียนของนร.	ผลการเรียนรู้

สรุป

กระทรวงศึกษาธิการได้ประกาศใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑ เพื่อให้การพัฒนาคุณภาพผู้เรียน และการนำหลักสูตรไปสู่การปฏิบัติในระดับเขตพื้นที่ การศึกษาและสถานศึกษา มีความชัดเจน เหมาะสม และสอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้ หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน มุ่งพัฒนาผู้เรียนทุกคน ซึ่งเป็นกำลังของชาติให้เป็น มนุษย์ที่มีความสมดุลทั้งด้านร่างกาย ความรู้ คุณธรรม มีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทย และเป็นพลโลก ยึดมั่นในการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็น ประมุข มีความรู้และทักษะพื้นฐาน รวมทั้ง เจตคติ ที่จำเป็นต่อการศึกษาต่อ การประกอบ อาชีพและการศึกษาตลอดชีวิต โดยมุ่งเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญบนพื้นฐานความเชื่อว่า ทุกคน สามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้เต็มตามศักยภาพ

หลังจากศึกษาเนื้อหาสาระเรื่องที่ ๒ แล้ว โปรดปฏิบัติใบงานที่ ๒

ตอนที่ ๓ นวัตกรรมการวิจัย

ตัวอย่างนวัตกรรมการวิจัย

การเขียนตามแบบภูมิปัญญาไทย ๔ แบบ การวิเคราะห์งานวิจัย

๑. ชื่อเรื่อง

การพัฒนารูปแบบการจัดกระบวนการเรียนรู้ เพื่อส่งเสริมทักษะการเขียนตาม ภูมิปัญญาไทย ๔ รูปแบบ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖

๒. ชื่อผู้วิจัย

เพ็ญจันทร์ เลขาพัฒนาพล . ๒๕๕๑ . การพัฒนารูปแบบการจัดกระบวนการเรียนรู้ เพื่อส่งเสริมทักษะการเขียน ตามภูมิปัญญาไทย ๔ รูปแบบ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖ โรงเรียนศรีกระนวนวิทยาคม อําเภอกะนวน จังหวัดขอนแก่น . รายงาน การศึกษาอิสระปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

๓. วัตถุประสงค์

๑. เพื่อพัฒนาแบบการจัดกระบวนการเรียนรู้ เพื่อส่งเสริมทักษะการเขียนตามรูปแบบภูมิปัญญาไทย ๔ รูปแบบ คือ เพลง กลอนลำ สรภัญญะ และบทละคร สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๕
๒. เพื่อศึกษาผลการเขียนตามรูปแบบภูมิปัญญาไทย ๔ รูปแบบ

๔. รูปแบบการวิจัย

เป็นการศึกษาเชิงปฏิบัติการ ๔ ขั้นตอน ประกอบด้วย การวางแผน การปฏิบัติ การสังเกต และการสะท้อนผลปฏิบัติ

หน่วยการเรียนรู้

ร่ายยาวมหาเวสสันดรชาดกกัณฑ์มัทรี

แผนการเรียนรู้

จำนวน ๙ แผน เวลา ๑๒ ชั่วโมง แบ่งชั้นการสอนเป็น ๓ ชั้น คือ

ชั้นที่ ๑ การอ่านและสรุปใจความสำคัญ เป็นการอ่านและสรุปใจความ สำคัญของเรื่อง

ชั้นที่ ๒ การวิเคราะห์เรื่องราว เพื่อให้ นักเรียนสามารถประเมินคุณค่า จำแนกข้อดี ข้อเสีย ปัญหา

อุปสรรค และการแสดงความคิดเห็น

ชั้นที่ ๓ การเขียนโดยใช้ภูมิปัญญา ๔ รูปแบบ คือ เพลง กลอนลำ สรภัญญะและบทละคร พัฒนาทักษะการเขียนตามภูมิปัญญาไทย ๔ รูปแบบ เมื่อนักเรียนได้เรียนตามกระบวนการเรียนรู้ชั้น ๑ และ ชั้นที่ ๒ แล้ว ในชั้นที่ ๓ ทำให้นักเรียนมีกระบวนการคิด วิเคราะห์ สามารถออกแบบและวางแผนการทำงาน ได้ ทำให้เขียนเสนอแนวคิดตามรูปแบบภูมิปัญญาไทย ๔ รูปแบบ และสามารถนำเสนอผลงานต่อหน้า

การอ่านกับทักษะชีวิต

๑. **ชื่อเรื่อง** การศึกษาผลการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการจัดการเรียนรู้ที่บูรณาการระหว่างการอ่าน เพื่อความเข้าใจกับทักษะชีวิต ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖

๒. **ผู้วิจัย** นายศิริโรจน์ พุ่มพยับ

๓. **นวัตกรรม** กระบวนการจัดการเรียนรู้ที่บูรณาการระหว่างการอ่านเพื่อความเข้าใจกับทักษะชีวิต กระบวนการจัดการเรียนรู้ที่บูรณาการระหว่างการอ่านเพื่อความเข้าใจกับทักษะชีวิต หมายถึง การใช้ บทเรียนที่นำเสนอสาระการเรียนรู้ประเภทวรรณกรรมนิทานและเรื่องสั้นที่ส่งเสริมการอ่านเพื่อความเข้าใจ และสถานการณ์เขียนวิเคราะห์พฤติกรรมในการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมเทียบกับทฤษฎีของโคลเบอร์ก กับ สถานการณ์แนวความคิดวางแผนชีวิต มีลำดับขั้นตอนกระบวนการจัดการเรียนรู้ คือ \

- ๑) การอ่านเพื่อความเข้าใจกรณีศึกษา
- ๒) การเขียนวิเคราะห์พฤติกรรมจากสถานการณ์ที่อ่านเทียบกับทฤษฎี
- ๓) การเขียนแนวความคิดวางแผนชีวิต
- ๔) การนำเสนอแลกเปลี่ยนเรียนรู้ผลงาน

พหุปัญญา

เป็นการพัฒนาศักยภาพเพื่อสร้างความเป็นอัจฉริยะ เคยคิดถึงตนเองบ้างไหมว่า “เราก็เป็นอัจฉริยะบุคคลกับเขาคนหนึ่ง” ไม่ต้องเคอะเขินหรืออายหรือที่แอบคิดเช่นนั้น ในโลกสมัยใหม่เรา เชื่อกันว่าระดับความสามารถทางสมองของมนุษย์นั้นมีการเปลี่ยนแปลงได้ และยังเชื่อกันอีกว่าเราที่เป็น มนุษย์มีเซลล์สมองเท่ากับ ไอน์สไตน์ ดังนั้นไอน์สไตน์ฉลาดได้เท่าไร เราก็ฉลาดได้เท่านั้น ถ้าเชื่อข้อความ ข้างต้น ก็คงมีคำถามว่า “แล้วจะอย่างไรละจึงจะเป็นคนฉลาดเช่นเดียวกับไอน์สไตน์” คำตอบก็คือ เรา ควรจะฝันว่า “เราจะเป็นคนที่พัฒนาตนเองให้เต็มศักยภาพที่มีอยู่ในตัวเราทุกด้าน และพยายามอย่างที่สุด ที่จะทำให้สำเร็จ” ดีกว่าที่จะฝันว่าเรา จะเป็น จะเหมือน หรือจะเท่ากับไอน์สไตน์ คำว่าศักยภาพ คืออะไร สร้างและพัฒนาได้อย่างไร แต่เดิมเราเชื่อกันว่า มนุษย์เรามีความสามารถด้านภาษา และด้านคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์เท่านั้น จึงจัดการศึกษาเป็น ๒ สาย ได้แก่ สายวิทย์ และสายศิลป์ เป็นอย่างนี้มาช้านานโดย ไม่สนใจคนที่เล่นดนตรี กีฬาเก่ง ไม่สนใจคนที่เรียนรู้เข้าใจและปรับตัวเข้ากับผู้อื่นได้ดี แต่ปัจจุบันนี้ ดร. โฮเวิร์ด การ์ดเนอร์ (Howard Gardner) แห่งมหาวิทยาลัยฮาร์วาร์ด ผู้เป็นเจ้าของทฤษฎีพหุปัญญา (Multiple Intelligences) กล่าวไว้ว่า “อัจฉริยภาพของมนุษย์มีอย่างน้อย ๘ ประการ” มีอะไรบ้างเดี่ยว เราคอยกล่าวถึงกัน ถ้าเราคิดอยากเป็นคนเก่งที่พัฒนาอัจฉริยภาพให้ครบทุกด้าน เราควรจะมีต้นที่วิธี คิดเป็นอันดับแรก จากที่เคยเชื่อว่า เราไม่ใช่คนเก่ง เราไม่ถนัด ไม่มีความสามารถ หรือเราเก่งเฉพาะด้าน ใดด้านหนึ่งเท่านั้น เราควรเปลี่ยนความคิดใหม่ว่า เราเกิดมาพร้อมกับอัจฉริยภาพมากมายหลายประการ สิ่งเหล่านั้นซุกซ่อนอยู่ในตัวเรา และเราก็ไม่เคยคิดจะค้นหา เราจึงไม่พบกับมัน นับจากนี้ ไปเราจะค้นหา ตัวตนและความสามารถเหล่านั้น พร้อมกับฝึกฝนพัฒนามันขึ้นมาให้ปรากฏและเราจะได้ใช้อัจฉริยภาพ เหล่านั้นให้คุ้มค่า ประการต่อมาเราต้องบริหารจัดการเวลาให้ดี ส่วนมากเราทำกิจกรรมในชีวิตประจำวันตาม ความเคยชิน เราไม่ยอมออกนอกกรอบ พอคิดจะทำอะไรใหม่ ๆ เรามักอ้างว่า “ไม่มีเวลา” เพื่อให้คำว่า

ไม่มีเวลาเป็นเกราะป้องกันตัวเรา จะได้ปฏิเสธการเริ่มต้นสิ่งใหม่ ๆ ของชีวิต เราจึงไม่มีโอกาสค้นพบ อัจฉริยภาพในตัวเรามากที่ ขอแนะนำว่า เราอย่ามัวมาหาเวลาว่างกันเลย สู้กำหนดเวลาเพื่อจะทำสิ่งนั้นสิ่ง นี้ให้ชัดเจนลงตัวกันไปเลยจะดีกว่า (You do not find time, but you have to make time) เพราะ เรามีเวลาเสมอสำหรับสิ่งที่สำคัญในชีวิตของเรา เมื่อเราเริ่มปรับความคิดและจัดสรรเวลาได้แล้ว เรามา เริ่มรู้จักกับอัจฉริยภาพของมนุษย์ ทั้ง ๘ ประการ กันได้แล้ว

๑. อัจฉริยภาพด้านภาษาและการสื่อสาร คือคนที่ทำตัวเป็นนายของภาษา สามารถใช้ภาษาได้ อย่างที่ใจต้องการ ภาษาเป็นเครื่องมือของการติดต่อสื่อสารและการเรียนรู้ หากเราใช้ภาษาได้ดีเราย่อมมี โอกาสประสบความสำเร็จสูง มีอาชีพหลากหลายที่ต้องการคนที่มีความรู้ภาษาสูงให้เราเลือก เช่น นัก ประชาสัมพันธ์ นักการทูตนักกลอน นักเขียน ครูอาจารย์ นักกฎหมาย เป็นต้น คนที่มีความสามารถด้าน ภาษาเป็นคนที่ช่างสังเกต บางคนสามารถใช้ภาษาได้หลายภาษา ทำให้เรียนรู้ได้มากปรับตัวได้ดี กลายเป็น คนที่มีเสน่ห์ น่ารักน่าคบหา อยากรู้ว่าเรามีอัจฉริยภาพทางด้านภาษาหรือไม่ ให้ตรวจสอบจากข้อมูล ต่อไปนี้

มี / ไม่มี	รายการ	มี / ไม่มี	รายการ
	พกหนังสือติดตัว		แวะร้านหนังสือ
	ฟังเพลงได้ไม่จำกัดภาษา		ฟังเพลงใหม่แล้วจำเนื้อร้องได้รวดเร็ว
	ชอบฟังรายการวิทยุ		อ่านเรื่องแล้วสรุปเรื่องได้ดี
	สุขกับการสนทนาแม้กับคนต่างภาษา		เขียนบันทึกประจำวัน
	จดบันทึกข้อมูลที่พบเห็นพร้อม ข้อสังเกต		สะกดคำได้ถูกต้อง
	เล่น/คิดมุขตลกทางภาษา		เข้าใจศัพท์เทคนิคทางวิชาชีพอื่น ๆ
	ชอบคุยกับเพื่อน		จำชื่อคนชื่อเฉพาะของสิ่งของ สถานที่ ได้แม่น
	สนุกกับการเล่นเกมทางภาษา		มีความสามารถด้านการพูดในระดับดี
	มีความสามารถด้านการอ่านในระดับ ดี		มีความสามารถด้านการเขียน/การจด โน้ตต่าง ๆ

๒. อัจฉริยภาพด้านร่างกายและการเคลื่อนไหว คือคนที่สมองทำงานเร็วและทรงพลังเป็นพิเศษ เมื่อได้เล่น ได้ออกกำลังกาย ได้เต้นรวมทั้งการบังคับเครื่องยนต์กลไกต่าง ๆ เรียกว่า เป็นคนที่ใช้ ร่างกายในการเรียนรู้ อัจฉริยภาพด้านร่างกายคืออะไร ดิตรงที่การเคลื่อนไหวช่วยให้สมองของเราดีขึ้น เพราะสมองและร่างกายของเราเป็นสิ่งเดียวกัน สมองสั่งให้สารเคมีหลั่งออกมาในร่างกาย ร่างกายส่ง ข้อมูลจากสภาพแวดล้อมให้สมอง กายกับสมองจึงเปรียบเหมือนแฝดสยาม เมื่อเรามีความสุข สมองจะ หลั่งสารสุขออกมา และถ้าเราได้เรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ สมองจะหลั่งสารเคมีแห่งการเรียนรู้ออกมา สารตัวนี้ทำ ให้เราสดชื่น รู้สึกเต็มตื่นเหมือนมีความหวังเพิ่มขึ้น สุขภาพจิตจะดีขึ้น และถ้าเราเคลื่อนไหวออกกำลังกาย

เป็นประจำ ทั้งสมองและสุขภาพจิตของเราจะดีขึ้นเป็นลำดับ คนที่จะฝึกอัจฉริยภาพด้านร่างกายต้องฝึกการยืนการนั่งให้หลังตรง จะช่วยทำให้เราพร้อมต่อการเคลื่อนไหว อวัยวะภายในไม่ถูกบีบ การหายใจจะดีขึ้น ออกซิเจนจะไปเลี้ยงสมองได้มากขึ้น ทำให้มองของเรามีพลังสามารถคิดได้มากขึ้นตามไปด้วย พัฒนากล้ามเนื้อให้แข็งแรง หายใจถูกต้อง กินอาหารครบและถูกสัดส่วน หมั่นออกกำลังกายและอย่าลืมบริหารสมอง อยากรู้ว่าเรามีอัจฉริยภาพทางด้านร่างกายและการเคลื่อนไหวหรือไม่ ให้ตรวจสอบจากข้อมูลต่อไปนี้

มี / ไม่มี	รายการ	มี / ไม่มี	รายการ
	ชอบเล่นกีฬา		สนุกกับการเดินรำ
	ชอบเข้าร่วมกิจกรรมทางการแสดง		ทำงานฝีมือหรืองานประดิษฐ์
	ชอบนั่งกระดิกเท้า เคาะโต๊ะ ฯลฯ		รักการผจญภัย
	พิมพ์ติดคัล่อง		ชอบล้อเลียนทำทางคนอื่น
	ลายมือสวย		ใช้ภาษาทำทางในการสื่อสารได้ดี
	สนุกกับการเล่นเกมที่มีการเคลื่อนไหว		อยู่นิ่งนานไม่ได้
	ชอบเดิน วิ่ง ขี่จักรยาน		ชอบทำงานที่ใช้แรง
	ชอบเล่นกีฬา		สนุกกับการเดินรำ
	ชอบเข้าร่วมกิจกรรมทางการแสดง		ทำงานฝีมือหรืองานประดิษฐ์

๓. อัจฉริยภาพทางด้านมิติสัมพันธ์และการจินตภาพ คือคนที่จำแนก มองหรืออ่านอะไรจะเห็นเป็นภาพตั้งแต่ต้นจนจบ เช่น ไมเคิล แอนเจโล ที่สลักภาพเดวิดได้สวยงาม เมื่อถามว่าเขาวางแผนอย่างไร เขาตอบว่า “ผมได้หินอ่อนมาก่อนหนึ่งแล้วผมก็เห็นเดวิดอยู่ในนั้น” คนที่สร้างแผนภาพข้อมูลไว้ในสมอง และหากมีข้อมูลจำนวนมากและซับซ้อนเขาก็สามารถแบ่งแยกจัดหมวดหมู่ จัดระบบและนำเสนอให้คนอื่นเข้าใจได้ง่าย ๆ คนที่มีอัจฉริยภาพทางด้านมิติสัมพันธ์และการจินตภาพ มักจะมีอาชีพเป็นสถาปนิก นักประดิษฐ์ นักสร้างสรรค์ผลงานใหม่ ๆ เช่น นักออกแบบงานต่าง ๆ หากนำความสามารถด้านนี้มาใช้ในชีวิตประจำวัน คนเหล่านี้จะจัดห้องได้สวยงามได้ประโยชน์ใช้สอยอย่างลงตัว แกะสลักพืชผักผลไม้ได้สวยงาม จัดดอกไม้ได้สวยงามในรูปแบบที่ไม่เหมือนใคร ใช้มือ นิ้วได้คล่อง อยากรู้ว่าเรามีอัจฉริยภาพทางด้านมิติสัมพันธ์และการจินตภาพหรือไม่ ให้ตรวจสอบจากข้อมูลต่อไปนี้

มี / ไม่มี	รายการ	มี / ไม่มี	รายการ
	ชอบวาดรูป		จำหน้าคนได้แม่นยำและรวดเร็ว จำได้แม่นยำกว่าจำชื่อ
	แม่นยำเรื่องเส้นทาง		จัดกระเป๋าเดินทางได้เป็นระเบียบเรียบร้อย
	จัดบ้านหรือโต๊ะทำงานได้เป็นระเบียบ		นิกรภาพในสองได้แจ่มชัด
	ประกอบหรือรี้อุปกรณ์ต่าง ๆ ได้มากมาย		อ่านหนังสือแล้วชอบขีดเน้นข้อความ
	ฟังประชุมไปวาดรูปไปด้วย		ชอบชมภาพยนตร์
	ชอบดูแฟชั่น/งานออกแบบตามนิตยสาร		ชอบจัดดอกไม้หรือจัดสวน
	อ่านแผนที่ได้คล่อง		ชอบถ่ายภาพ
	สนุกกับการต่อเลโก้/จิ๊กซอว์		ชอบเล่นเกมปริศนาที่เกี่ยวกับภาพหาทางออกจากเขาวงกต
	ชอบวาดรูป		จำหน้าคนได้แม่นยำและรวดเร็ว จำได้แม่นยำกว่าจำชื่อ

๔. อัจฉริยภาพทางด้านตรรกะและคณิตศาสตร์ คนกลุ่มนี้เป็นคนช่างสงสัย ชอบสืบค้นข้อมูล สามารถสรุปความคิดรวบยอดทางคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ออกมาได้ชัดเจนและเป็นเหตุเป็นผล เราใช้ทักษะด้านตรรกะและคณิตศาสตร์ในชีวิตประจำวันโดยที่เราไม่รู้ตัว เช่น การขับรถ การเลือกซื้อสิ่งของ การบริหารเวลา การบริหารเงิน การเป็นนักวิจัย เป็นต้น หากเราอ่อนหัดด้านตรรกะและคณิตศาสตร์มาก่อน เราอาจเริ่มต้นพัฒนาตนเองโดยพัฒนาทักษะการทำงานที่เกี่ยวข้องกับตัวเลข ข้อมูลเชิงสถิติ ฝึกทำ Mind Maps เป็นต้น อยากรู้ว่าเรามีอัจฉริยภาพทางด้านตรรกะและคณิตศาสตร์ หรือไม่ ตรวจสอบจากข้อมูลต่อไปนี้

มี / ไม่มี	รายการ	มี / ไม่มี	รายการ
	คิดเลขในใจได้รวดเร็ว		สนุกกับการคำนวณค่าใช้จ่าย/วางแผนการเงิน
	จำเบอร์โทรศัพท์หรือหมายเลขรถประจำทางแม่นยำ		คาดคะเนน้ำหนัก ส่วนสูง ระยะทาง ค่อนข้างถูกต้อง
	ชอบวางแผนก่อนลงมือปฏิบัติ		ชอบกิจกรรมทดลองหรือกิจกรรมวิทยาศาสตร์
	สรุปแนวคิดหรือจำแนกความเหมือนความต่างของเหตุการณ์ได้ดี		พยากรณ์/คาดเดาเหตุการณ์ตามหลักเหตุและผลได้แม่นยำ

มี / ไม่มี	รายการ	มี / ไม่มี	รายการ
	ชอบจัดหมวดหมู่และข้าวของ เครื่องใช้โดยมีเกณฑ์การจัดที่ชัดเจน เช่น เล่นเกมที่มีการวางแผน เช่น หมากรุก		ชอบประดิษฐ์ หรือสร้างสรรค์เครื่องมือ มาช่วยแก้ปัญหาหรือสถานการณ์

๕. อัจฉริยภาพทางการเข้าใจตนเอง คนกลุ่มนี้ชอบการอยู่หนึ่ง ๆ กับตัวเอง มองและทำความเข้าใจกับความคิดของตนเอง มีความสุขกับการคิดไปคิดมา ถามตอบตัวเองอยู่เนือง ๆ เช่น เราเกิดมาทำไม เราจะเรียนอะไรดี อาชีพไหนจะเหมาะสมกับเรามากที่สุด ตายแล้วไปไหน เป็นต้น สรุปว่าเป็นคนที่สามารถทำความเข้าใจและเข้าใจตนเอง เข้าใจถึงการมีชีวิตอยู่และการเป็นมนุษย์ นอกจากนี้ยังมีความสามารถในการรู้อารมณ์ตนเอง ภาควุฒิใจในตนเอง และหากมีความทุกข์ก็ปลอบใจตนเองได้ มีความมุ่งมั่นในการทำงานโดยไม่ต้องพึ่งพาผู้อื่น สามารถอยู่ตามลำพังได้ คนที่มีความเป็นอัจฉริยภาพทางการเข้าใจตนเอง เป็นคนที่ฉลาดทางอารมณ์ ปรับตัวได้ดี มีเพื่อนมาก มีปฏิสัมพันธ์ที่ทำให้ทุกฝ่ายมีความสุข คนเหล่านี้มักได้รับเลือกให้เป็นตัวแทน เป็นหัวหน้า แม้ว่าจะไม่เก่งเรื่องการทำงาน เพราะเขาจะรวมคนเก่งมาช่วยงานได้มากที่สุด ตรงข้ามกับคนที่เก่งทุกเรื่องแต่ไม่รู้เรื่องของตัวเอง ที่เป็นคนที่นำเสนอที่ดีที่สุด อยากรู้ว่าเรามีอัจฉริยภาพทางการเข้าใจตนเอง หรือไม่ ให้ตรวจสอบจากข้อมูลต่อไปนี้

มี / ไม่มี	รายการ	มี / ไม่มี	รายการ
	ชอบทำงานให้เสร็จด้วยฝีมือตัวเอง		มั่นใจในตนเอง
	ยืนยันความคิดของตน		วาดฝันถึงอนาคตของตนเองได้ชัดเจน
	อยู่คนเดียวได้อย่างสบายใจ		ชอบวางแผนหรือตั้งเป้าหมายชีวิต
	อธิบายวิธีคิดหรือเหตุผลในการ ตัดสินใจของตนเองได้ชัดเจน		ใส่ใจในการดูแลสุขภาพร่างกายและ จิตใจของตนเอง รวมทั้งการหา ทางแก้ไข
	กล้าปฏิเสธในเรื่องที่ไม่ชอบ		รู้ว่าตัวเองถนัด/ไม่ถนัดในเรื่องใด
	ชอบเขียนเกี่ยวกับความคิด/ความรู้สึก ของตนเอง		เวลาเครียดจะมีเทคนิคที่ทำให้ตนเอง ผ่อนคลายลงสบายใจ

๖. อัจฉริยภาพทางด้านมนุษยสัมพันธ์และการเข้าใจผู้อื่น คนกลุ่มนี้จะมีความสุขสดชื่น สดใสเมื่อได้เจอเจอพบปะผู้คน สามารถพูดคุยได้อย่างสนุกสนาน โน้มน้าวจิตใจคนให้เห็นคล้อยตามหรือเปลี่ยนความคิดด้วยความเต็มใจ คนที่มีอัจฉริยภาพด้านนี้ช่วยให้ชีวิตมีความสุข ก้าวหน้าในหน้าที่การงาน มีความสุขในชีวิตสมรส เป็นเด็กที่ผู้ใหญ่รักและเอ็นดู เป็นผู้ใหญ่ที่เด็กเคารพนับถือบางคนมีบุคลิกภาพน่ารัก

สบาย ๆ บางคนมีบุคลิกภาพดูหนักแน่นน่าเชื่อถือ คนกลุ่มนี้เป็นนักฟังที่ดีและนำข้อมูลจากการฟังมาปรับ กระบวนการ หรือตัดสินใจเพื่อผลที่ดีกว่าเดิม อยากรู้ว่าเรามีอัจฉริยภาพทางด้านมนุษยสัมพันธ์ และการ เข้าใจผู้อื่น หรือไม่ ให้ตรวจสอบจากข้อมูลต่อไปนี้

มี / ไม่มี	รายการ	มี / ไม่มี	รายการ
	มีเพื่อหลายกลุ่ม กลุ่มละหลายคน		สนทนากับผู้อื่นได้เป็นเวลานาน ๆ
	เพื่อน ๆ วางใจมักจะมาขอความ คิดเห็น		ชอบนั่งดูผู้คน
	ทักทายผู้อื่นก่อน		เปิดโอกาสให้ผู้อื่นพูดคุยด้วยเสมอ
	สามารถทำให้ผู้อื่นสบายใจได้		สังเกตอารมณ์ของผู้อื่นได้รวดเร็ว
	ชอบให้ความช่วยเหลือผู้อื่น		ทำให้ผู้อื่นคล้อยตามได้
	เข้าใจความรู้สึกของผู้อื่นใน เหตุการณ์ต่าง ๆ		ชอบทำงานกลุ่ม
	ชอบงานอาสาสมัคร		มักเป็นผู้วางแผนกิจกรรมสำหรับ สมาชิกกลุ่ม

๗. อัจฉริยภาพทางการเข้าใจธรรมชาติ เคยได้ยินเรื่องพรานป่าไหม เขานั้นแหละที่เป็น ตัวอย่างของคนเข้าใจธรรมชาติ สามารถใช้อุปกรณ์มาทำลายเสียงเรียกกบให้ขึ้นมาจากรูหรือที่ซ่อน สามารถ เลือกเหยื่อตกปลาได้เหมาะกับชนิดของปลา เป็นคนต้นคิดในการใช้พืชสมุนไพรทั้งด้านที่ใช้เป็นยา หรือ เป็นสารพิษ ในอดีตอัจฉริยภาพด้านนี้มีอยู่ในตัวมนุษย์เพื่อการดำรงชีพและการอยู่รอด แต่ในปัจจุบัน อัจฉริยภาพด้านนี้จะถูกลดบทบาทให้แคบลง เหลือความสำคัญเฉพาะกลุ่มคนที่ทำงานด้านเกษตรและ วิทยาศาสตร์ ทั้งที่ความเป็นจริงสมองของเราได้รับการออกแบบมาให้ชอบธรรมชาติ สังเกตจากการที่เรา ไปท่องเที่ยวเดินป่าฝ่าทะเลหรือปีนเขาชมนกชมไม้ เราจะรู้สึกดี ๆ กับธรรมชาติและรับรู้ถึงความรู้สึกว่า ธรรมชาติให้ความสุขแก่เรา คุณค่าของอัจฉริยภาพด้านนี้จะช่วยให้เรามองสรรพสิ่งแบบองค์รวม เช่น เมื่อ จะทิ้งเศษกระดาษสักชิ้นหนึ่ง เราจะเห็นขั้นตอนของการเป็นกระดาษแผ่นนั้นว่า กว่าจะเป็นกระดาษแผ่น นี้ได้มันมีที่มายาวนานมาก นับตั้งแต่กวางจะปลุกต้นไม้ เห็นความเติบโต เห็นกระบวนการผลิต พลังงานที่ใช้ น้ำเสีย ระบบนิเวศน์ ฯลฯ คนที่เห็นอย่างนี้ได้จะเข้าใจถึงการที่เราเป็นส่วนหนึ่งของธรรมชาติ ที่มีการ เปลี่ยนแปลงตลอดเวลา แสดงให้เห็นการเข้าถึงธรรมชาติของพระพุทธเจ้าอันได้แก่ ไตรลักษณ์ (อนิจจัง ทุก ชัง อนัตตา) และตัวตนที่แท้จริงของคนคนนั้นจะนิ่งและลึก มีความใสสว่าง มีปัญญาที่ชัดเจนและมีชีวิตที่ เรียบง่าย อยากรู้ว่าเรามีอัจฉริยภาพทางการเข้าใจธรรมชาติหรือไม่ ให้ตรวจสอบจากข้อมูลต่อไปนี้

มี / ไม่มี	รายการ	มี / ไม่มี	รายการ
	ชอบท่องเที่ยวตามแหล่งธรรมชาติ		คาดเดาสภาพอากาศในแต่ละวันได้
	รักสัตว์เล่นกับสัตว์เลี้ยงได้นาน ๆ		มักได้กลิ่น ดิน แดด ฝน

มี / ไม่มี	รายการ	มี / ไม่มี	รายการ
	รู้จักชนิดของต้นไม้มากมาย		ปลูกต้นไม้ได้งอกงาม
	อยู่นอกห้องปรับอากาศได้		เอาตัวรอดในสถานการณ์ต่าง ๆ ได้
	ชอบใช้ผลิตภัณฑ์จากวัสดุธรรมชาติ		ใส่ใจรายละเอียดสภาพแวดล้อมของสถานที่
	ชอบดูนก ดวงดาว สายน้ำ ก้อนเมฆ ฯลฯ		สนใจการปรุงอาหาร
	สนใจและชอบงานปั้นดิน หล่อโลหะ		ฯลฯ

๘. อัจฉริยภาพทางด้านดนตรีและจังหวะ เป็นคนที่รักเสียงเพลง รักดนตรี สามารถฟังและแยกเสียงตัวโน้ต จับจังหวะได้ชัดเจน ร้องเพลงไม่เพี้ยน แต่งเพลงเก่ง อัจฉริยภาพด้านนี้เป็นพรสวรรค์ของคนมากกว่าเป็นพรแสวง อัจฉริยภาพด้านดนตรีช่วยให้คนจำแนก เพราะความสามารถด้านนี้มีลักษณะพิเศษที่ช่วยจัดระบบคลื่นสมองให้ผ่อนคลายและเหมาะกับการเรียนรู้ ส่วนคนที่ไม่ใช่พรสวรรค์ในด้านนี้แสดงให้เห็นได้ชัดเจนว่า ร้องเพลงเพี้ยน คร่อมจังหวะ แม้จะฝึกฝนอย่างไรก็ทำให้ตีได้ยาก แต่ถ้าเชื่อว่าอัจฉริยะสร้างได้ ก็ต้องทำได้ เพียงแต่ต้องใช้เวลาและความอดทนเข้าช่วยมากกว่าคนอื่น ๆ ทั้งยังต้องทำซ้ำ ๆ ทำบ่อย ๆ เพื่อให้เส้นใยสมองใหม่ที่เรียนรู้เรื่องดนตรีนี้แข็งแรงขึ้น แนวทางการฝึกและพัฒนาด้วยตนเองอาจเริ่มต้นจากการฝึกฟังให้ละเอียด ฝึกหูให้จำแนกเสียง พัฒนาการจับจังหวะจากเสียงต่าง ๆ ที่รายรอบตัวเรา เช่น เสียงเครื่องจักรเครื่องยนต์ เสียงสายลมพัด เสียงนกร้อง เสียงของตก กระຈกแตก ฯลฯ ฝึกฟังเพลงที่มีแนวเพลงต่างจากเพลงที่เราชอบ ต้องยอมรับว่าการฝึกร้องเพลงให้เก่งก็เหมือนการฝึกเล่นกีฬา ดังเช่นในโฆษณาที่ว่า ต้องฝึกจนกล้ามเนื้อแขนจางสวิงได้

อยากรู้ว่าเรามีอัจฉริยภาพทางด้านดนตรีและจังหวะเคลื่อนไหวหรือไม่ ให้ตรวจสอบจากข้อมูลต่อไปนี้

มี / ไม่มี	รายการ	มี / ไม่มี	รายการ
	ฮัมเพลงหรือร้องเพลงเสมอ ๆ		ชอบร้องเพลง/เพลงคาราโอเกะ
	ชอบฟังเพลงหรือชมคอนเสิร์ต		เล่นดนตรีได้
	ชอบทำจังหวะ เช่น เคาะโต๊ะ ตบเท้า		แยกเสียงดนตรี/บอกชนิดของเครื่องดนตรีได้จากการฟังเสียงดนตรี
	ชอบดัดแปลงเนื้อเพลง / จำเพลงเก่า ๆ ได้		รับรู้ถึงสรรพเสียงในธรรมชาติ
	พิมพ์ติดเป็นจังหวะ		ชอบบทร้อยกรอง/ทำนองเสนาะ

เมื่อเรียนรู้กับความมหัศจรรย์ของความสามารถทางสมองของมนุษย์และได้ตรวจสอบตนเองแล้ว มีความคิดเห็นต่อตนเองอย่างไรบ้าง พร้อมหรือยังที่จะนำความรู้เหล่านี้ไปปรับใช้เพื่อพัฒนาตน ขอให้เชื่อ

หรือพยายามทำให้เชื่อเถอะว่า เรา มีความสามารถซ่อนอยู่มากมาย บางอย่างเป็นพรสวรรค์ บางอย่างเป็นพรแสวง เกิดมาเป็นมนุษย์กับเขาแล้วในชาตินี้ อย่าให้เสียชาติเกิด ท่านป.อ. ปยุตโต กล่าวไว้ว่า “ธรรมชาติของมนุษย์ก็ต้องฝึก ต้องศึกษา และมนุษย์นั้นเป็นสัตว์โลกที่ฝึกได้จริง” ดังนั้นเราจะต้องศึกษาฝึกฝนพัฒนาตัวเองให้ดีขึ้น เจริญขึ้น จะได้มีชีวิตที่ดีงาม มีความสุขเป็นอิสระและอยู่ร่วมกันได้อย่างมีสันติสุขในสังคมและในโลก

สรุป

เป็นการแสวงหาความรู้เพื่อการพัฒนาหรือการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในการจัดการเรียนการสอนในชั้นเรียน โดยใช้วิธีการที่มีความน่าเชื่อถือ พิสูจน์ได้ตามกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ เป็นการวิเคราะห์ปัญหาจากการสอนในชั้นเรียน เป็นบทบาทของครูผู้สอนเองที่จะต้องระบุให้ได้ถึงปัญหาหรือความต้องการในการพัฒนาของตนเองในการจัดการเรียนการสอน ซึ่งบางครั้งอาจมีหลายปัญหาที่ครูผู้สอนกำลังประสบอยู่ ซึ่งในการวิจัยในชั้นเรียนจะไม่นำเอาทุกปัญหามาแก้ไขในครั้งเดียว แต่ควรจำแนกปัญหาออกมาเป็นประเด็น และจัดเรียงลำดับของปัญหา ซึ่งสามารถแบ่งจากปัญหาที่สามารถแก้ไขได้อย่างรวดเร็วไปจนถึงปัญหาที่ต้องใช้เวลาในการแก้ไข หรือจัดเรียงลำดับจากปัญหาของจำนวนนักเรียนที่ประสบปัญหาอยู่ จากมากที่สุดไปอย่างน้อยที่สุด

หลังจากศึกษาเนื้อหาสาระเรื่องที่ ๓ แล้ว โปรดปฏิบัติใบงานที่ ๓

ตอนที่ ๔ ความหมายและความสำคัญของสื่อและแหล่งการเรียนรู้

๑. ความหมายของสื่อและแหล่งการเรียนรู้

แนวคิดแต่เดิมเชื่อว่าสื่อและแหล่งการเรียนรู้คือเครื่องมือที่ครูกำหนดขึ้นเพื่อใช้สำหรับถ่ายทอด และแลกเปลี่ยนเนื้อหาประสบการณ์ แนวคิด ทักษะ และเจตคติระหว่างผู้สอนกับผู้เรียน หรือใช้เป็นเครื่องมือแสวงหาความรู้ของผู้เรียน ปัจจุบันมีแนวคิดกับสื่อการเรียนรู้ว่า สื่อการเรียนรู้คือ “สื่อกลาง” ในกระบวนการเรียนการสอน ที่ช่วยให้ผู้เรียนรับสารสนเทศ แปลความหมายและเรียนรู้ได้ ดังนั้นสื่อการเรียนรู้จึงเมื่อพิจารณาว่าสื่อการเรียนการสอนเป็นตัวกลางระหว่างการสื่อสารในการเรียนการสอน สื่อการเรียนการสอนจึงมิใช่เป็นเพียงอุปกรณ์ที่ประดิษฐ์ขึ้นเท่านั้น แต่หมายถึงทุกสิ่ง ทุกอย่างที่สามารถนำมาใช้ให้ผู้ส่งสารและผู้รับสารสามารถสื่อสารกันได้ตามวัตถุประสงค์ ผู้ส่งสารและผู้รับสารในกระบวนการเรียนการสอนนั้นไม่ได้จำกัดที่ครูเป็นผู้ส่งสารตลอดเวลา เพราะในทางตรงกันข้าม สารต่าง ๆ ที่ผู้เรียนส่งให้ผู้สอนนั้นก็สำคัญด้วยเช่นกัน จะทำให้ผู้สอนทราบว่าผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และมีพัฒนาการการเรียนรู้ อย่างไรก็ตาม ดังนั้นผู้ส่งสารและผู้รับสารจึงหมายถึงปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนและผู้เรียน “แหล่งการเรียนรู้” (Learning resources) หมายถึง แหล่งที่มีข้อมูล ข่าวสาร สารสนเทศหรือความรู้ต่าง ๆ ที่ให้ผู้เรียนหรือผู้สนใจในทั่วไปสามารถไปศึกษาค้นคว้าหาความรู้ได้ด้วยตนเองหรือด้วยการแนะนำของครูผู้สอน เช่น ห้องสมุด พิพิธภัณฑ์ ห้องปฏิบัติการ วัฒนธรรมในท้องถิ่นหรือชุมชน ศาสนา ประชาชนชาวบ้าน ครูภูมิปัญญา เป็นต้น โดยนัยนี้แหล่งการเรียนรู้จึงมีลักษณะเป็นสื่อการเรียนรู้ด้วย

๒. ความสำคัญของสื่อและแหล่งการเรียนรู้

Edger Dale ได้เสนอทฤษฎี “กรวยประสบการณ์” (Cone of experience) ในการจัดการเรียนรู้ ซึ่งเรียงจากประสบการณ์ที่มีลักษณะเป็นรูปธรรม (Concrete) ไปสู่ประสบการณ์ที่เป็นนามธรรม (abstract) และในแต่ละระดับ Dale ได้นำเสนอสื่อและแหล่งการเรียนรู้ที่เรียงลำดับตามประสบการณ์จากฐานซึ่งเป็นประสบการณ์รูปธรรม ไปสู่ยอดซึ่งเป็นประสบการณ์นามธรรม และบริเวณฐานกรวยคือการพัฒนาทักษะพิสัยและจิตพิสัย ดังนั้นการจัดการเรียนรู้ภาษาไทย ซึ่งส่วนใหญ่เป็นสาระการเรียนรู้ที่มุ่งพัฒนาทักษะการสื่อสาร จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องใช้สื่อและเทคโนโลยีการเรียนรู้ที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้สร้างประสบการณ์ตรงในการเรียนรู้มากที่สุด สื่อและแหล่งการเรียนรู้มีความสำคัญในฐานะสิ่งที่ช่วยสนับสนุนการเรียนรู้ของผู้เรียน และเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการจัดการเรียนรู้ สื่อและแหล่งการเรียนรู้มีประโยชน์และความสำคัญดังต่อไปนี้

๑) สร้างความสนใจ

๒) ทบทวนประสบการณ์เดิม เพื่อเตรียมความพร้อมสำหรับการเรียนรู้ประสบการณ์ใหม่

๓) นำเสนอเนื้อหาหรือประสบการณ์ใหม่

๔) ขยายประสบการณ์เกี่ยวกับสิ่งที่เรียน กล่าวคือ จะช่วยเชื่อมโยงประสบการณ์ต่าง ๆ ด้วยการนำเสนอตัวอย่างหลาย ๆ รูปแบบ ซึ่งจะทำให้ผู้เรียนเกิดมโนทัศน์ใหม่ได้

๕) กระตุ้นให้เกิดการตอบสนองของผู้เรียน การตอบสนองของผู้เรียนคือ สัญญาณเบื้องต้นของ

การเกิดการเรียนรู้

๖) สร้างความคงทนในการนำไปสู่การสร้างเป็นมโนทัศน์ และถ่ายโอนการเรียนรู้

๗) ประเมินการปฏิบัติ เป็นเครื่องมือประเมินพฤติกรรม การปฏิบัติ หรือการประเมินตามสภาพจริงได้ สื่อและแหล่งการเรียนรู้ช่วยให้ผู้สอนมีเครื่องมือในการถ่ายทอดและสื่อสารเนื้อหาสาระกับผู้เรียนได้ง่ายขึ้น และเป็นสื่อกลางที่ช่วยทำให้การเรียนรู้ของผู้เรียนมีประสิทธิภาพมากขึ้น อีกทั้งยังกระตุ้นให้ผู้เรียนสนใจ สนุกสนานกับการเรียนการสอน และมีส่วนร่วมในการเรียนการสอนได้มากยิ่งขึ้น

ประเภทและคุณสมบัติของสื่อและแหล่งการเรียนรู้

๑. ประเภทของสื่อและแหล่งเรียนรู้

สื่อสามารถแบ่งได้หลายประเภทตามเกณฑ์ ต่อไปนี้

๑. สื่อการเรียนรู้ตามลักษณะการรับรู้ด้วยการมองเห็นและฟังเสียง หรือโสตทัศน์ (Audiovisual materials) มี ๓ ประเภท ได้แก่

๑.๑ สื่อที่ไม่ใช้เครื่องฉาย

สื่อภาพ เช่น ภาพกราฟิก แผนภาพ แผนที่ ของจริง ของจำลอง ฯลฯ

กระดานสาธิต เช่น กระดานนิเทศ กระดานชอล์ก กระดานแม่เหล็ก ฯลฯ

กิจกรรม เช่น การศึกษานอกสถานที่ การจัดนิทรรศการ

๑.๒ สื่อที่ใช้เครื่องฉาย

เป็นวัสดุและอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์เพื่อการสื่อสารด้วยภาพ หรือทั้งภาพและเสียง อุปกรณ์มีทั้งระบบฉายตรงและฉายอ้อม เช่น เครื่องฉายภาพข้ามศีรษะใช้กับแผ่นโปร่งใส เครื่องฉายสไลด์ใช้กับแผ่นฟิล์มสไลด์ เครื่องเล่นวีซีดีใช้กับแผ่นวีซีดีและดีวีดี เครื่องแอลซีดี เป็นต้น

๑.๓ สื่อเสียง

เป็นวัสดุและอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์เพื่อการสื่อสารด้วยเสียง เช่น เครื่องเล่นซีดีใช้กับแผ่นซีดี เครื่องบันทึกเสียงใช้กับเทปเสียง วิทยุสัญญาณเสียง เป็นต้น

๒. สื่อการเรียนรู้ตามทรัพยากรการเรียนรู้ แหล่งการเรียนรู้ (Learning resource) แบ่งเป็น ๕ ประเภท ได้แก่

บุคคล หรือทรัพยากรบุคคล

วัสดุ

สถานที่ (สภาพแวดล้อมที่มีส่วนส่งเสริมประสบการณ์การเรียนรู้ของผู้เรียน)

เครื่องมือและอุปกรณ์

กิจกรรม

๓. สื่อการเรียนรู้ตามประสบการณ์การเรียนรู้ เรียงจากฐานกรวยที่เป็นรูปธรรมไปสู่อดกรวยที่เป็นนามธรรมดังนี้

ประสบการณ์ที่เกิดจากเจตนา ผู้เรียนใช้ประสาทสัมผัสทั้ง ๕ ในการลงมือปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ ด้วยตนเอง

ประสบการณ์จากการจำลองสภาพการณ์หรือของจริง

ประสบการณ์ที่เกิดจากการแสดงบทบาทหรือละคร

ประสบการณ์จากการสาธิต หรือตัวอย่าง

ประสบการณ์จากทัศนศึกษา

ประสบการณ์จากนิทรรศการ

ประสบการณ์จากภาพยนตร์และโทรทัศน์

ประสบการณ์จากภาพนิ่ง วิทยูและการบันทึกเสียง เป็นประสบการณ์ผ่านการดูหรือการฟังอย่างเดียว

ประสบการณ์จากทัศนสัญลักษณ์หรือสัญลักษณ์ทางภาพ ได้แก่ แผนภูมิ กราฟ แผนที่ สัญลักษณ์ เป็นต้น

ประสบการณ์จากวจนภาษาหรือสัญลักษณ์ทางภาษาพูดภาษาเขียน จะต้องใช้เวลาตีความ ความหมายของถ้อยคำซึ่งอาจตีความได้แตกต่างกันออกไป แหล่งการเรียนรู้สามารถแบ่งได้ ๔ ประเภท ได้แก่

๑. แหล่งการเรียนรู้ที่จัดตั้งขึ้นภายในสถานศึกษาหรือชุมชนเพื่อให้ศึกษาค้นคว้า

๒. แหล่งการเรียนรู้ที่เป็นบุคคล

๓. แหล่งการเรียนรู้ในท้องถิ่น

๔. แหล่งการเรียนรู้ที่เป็นเหตุการณ์หรือกิจกรรม

๒. คุณสมบัติของสื่อแหล่งการเรียนรู้

สื่อการเรียนรู้	ข้อดี	ข้อจำกัด
๑. ของจริง	เกิดจากการเรียนรู้ที่คงทนเพราะใช้ประสาทสัมผัส	บางกรณีอาจเกิดความลำบากในการจัดหาและเสียหายได้ง่าย
๒. ของจำลอง	เกิดจากการเรียนรู้ที่คงทนเพราะได้เห็นลักษณะที่ใกล้เคียงความจริง	การจำลองอาจทำให้เกิดความเข้าใจผิดต่อสภาพความเป็นจริงได้
๓. เครื่องฉายภาพทึบแสง	ขยายหรือปรับขนาดของภาพได้ตามความต้องการ สะดวก ลดการผลิตแผ่นโปร่งใส	สภาพห้องต้องมีการควบคุมแสงสว่างได้ และการปรับสลับกับคอมพิวเตอร์มีขั้นตอนยุ่งยากพอสมควร

สื่อการเรียนรู้	ข้อดี	ข้อจำกัด
๔. สารคดี ภาพยนตร์	เหมาะกับผู้เรียนกลุ่มใหญ่ ให้ภาพและเสียงเหมือนความจริง ทำให้เกิดความน่าสนใจ	สารคดีหรือภาพยนตร์ที่สอดคล้องกับสาระการเรียนรู้ตามหลักสูตรผลิตค่อนข้างมาก
๕. แลบบันทึกลงเสียง	สามารถเปิดฟังซ้ำทบทวนได้ง่าย พกพาได้สะดวก	แลบบันทึกลงเสียงมีอายุการใช้งานจำกัด
๖. คอมพิวเตอร์ช่วยสอน	มีหลากหลายรูปแบบ สามารถให้ผลป้อนกลับแก่ผู้เรียนได้อย่างรวดเร็ว ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ซ้ำได้อีกกี่ครั้งก็ได้	ต้องอาศัยผู้เชี่ยวชาญในการผลิต ใช้เวลาผลิตนาน มีต้นทุนค่อนข้างสูง และสถานศึกษาจะต้องมีเครื่องคอมพิวเตอร์เพียงพอกับการศึกษาเป็นรายบุคคล
๗. บทเรียนสำเร็จรูปหรือบทเรียนโปรแกรม	ส่งเสริมให้เกิดแรงจูงใจในการเรียนรู้และเน้นปฏิสัมพันธ์ในด้านการฝึกหัด การทดสอบ การแก้ปัญหา	บทเรียนสำเร็จรูปหรือบทเรียนโปรแกรมในรูปแบบเอกสาร อาจมีข้อมูลที่ไม่ทันสมัย และหากเป็นโปรแกรมคอมพิวเตอร์ ก็มีวิธีการผลิตที่ซับซ้อนและต้องอาศัยผู้เชี่ยวชาญเช่นเดียวกับการผลิตคอมพิวเตอร์ช่วยสอน
๘. อินเทอร์เน็ต	ค้นคว้าข้อมูลได้ทุกประเภท ใช้เวลาน้อย สามารถใช้สื่อสารทั้งในรูปแบบการสนทนา การเข้ากลุ่ม การเขียนข้อความ การส่งไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ การโอนถ่ายแฟ้มข้อมูลประเภทต่าง ๆ	ข้อมูลขาดความน่าเชื่อถือหากระบุแหล่งอ้างอิง และผู้สอนต้องดูแลผู้เรียนอย่างใกล้ชิดเพราะอาจใช้อินเทอร์เน็ตในทางที่ไม่เหมาะสม
๙. การเรียนการสอนผ่านเว็บ	สามารถเรียนรู้ได้ทุกเวลาทุกที่มีหลักสูตรให้เลือกมาก เน้นการมีปฏิสัมพันธ์และกระตือรือร้น	ไม่ได้มีปฏิสัมพันธ์ที่แท้จริงระหว่างผู้สอนและผู้เรียน และผู้เรียนต้องสามารถควบคุมการเรียนรู้ของตนเองได้เป็นอย่างดี
๑๐. สิ่งพิมพ์ (ตำรา หนังสือพิมพ์ เอกสารประกอบการเรียนรู้)	ผลิตได้จำนวนมาก ผู้เรียนสามารถทบทวนซ้ำได้	เสื่อมสภาพได้ง่าย ข้อมูลที่พิมพ์อาจไม่ทันสมัย ผู้ที่อ่านไม่เก่งอาจเกิดความเบื่อหน่ายได้และไม่สนใจ

สื่อและแหล่งการเรียนรู้ในศตวรรษที่ ๒๑ พัฒนาการอย่างรวดเร็วของเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ ทำให้เกิดการสื่อสารที่หลากหลายมากยิ่งขึ้น เมื่อมีผู้นำวิธีการสื่อสารและอุปกรณ์การสื่อสารมาใช้ในการจัดการเรียนรู้ จึงเกิดเป็นสื่อ และแหล่งการเรียนรู้รูปแบบใหม่ ที่แตกต่างไปจากสื่อและแหล่งเรียนรู้ดั้งที่กล่าวมาแล้วข้างต้น เราอาจจะเรียกสื่อเทคโนโลยีเหล่านี้ได้ว่า “สื่อและแหล่งการเรียนรู้ในศตวรรษที่ ๒๑” หรือสื่อใหม่ (new media) ซึ่งหมายถึง สื่อและแหล่งการเรียนรู้ที่ใช้เทคโนโลยีคอมพิวเตอร์และการสื่อสารด้วยเครือข่ายอินเทอร์เน็ตความเร็วสูงเป็นพื้นฐาน ตัวอย่างของสื่อและแหล่งการเรียนรู้ในศตวรรษที่ ๒๑ ที่เกิดขึ้นใหม่มีดังนี้

๑. โลกจำลองเสมือนจริง (Virtual reality simulator) คือการใช้เทคโนโลยีสื่อการเรียนรู้ที่มีการโต้ตอบกับผู้ใช้งาน เน้นการศึกษาด้วยตนเอง และมักจะเกี่ยวข้องกับอาชีพที่ต้องใช้ความรู้หรือทักษะขั้นสูง เช่น การขับเครื่องบิน การประกอบอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ การผ่าตัด ฯลฯ ซึ่งผู้ศึกษาจะได้ศึกษาตามความสนใจของตนเองเนื้อหาของบทเรียนประกอบด้วย ภาพเคลื่อนไหว ๓ มิติ ข้อความและเสียงประกอบ ผู้เรียนจะได้เรียนผ่านหน้าจอคอมพิวเตอร์ โดยสามารถติดต่อและโต้ตอบกับโลกจำลองเสมือนจริงได้ ประโยชน์คือ สามารถใช้ได้ทุกที่ทุกเวลา และผู้เรียนได้ฝึกหัดปฏิบัติเพื่อทำงานต่าง ๆ ในสถานการณ์ที่ใกล้เคียงกับความจริง

๒. ซีดีรอมมัลติมีเดีย หมายถึง ซีดีรอมที่บันทึกแอปพลิเคชันมัลติมีเดีย และสามารถเปิดใช้แอปพลิเคชันดังกล่าวได้โดยใช้เครื่องอ่านซีดีรอมที่สนับสนุนมัลติมีเดีย สำหรับแอปพลิเคชันมีเดีย หมายถึง โปรแกรมประยุกต์ที่มีสื่อตั้งแต่ ๒ ชนิดขึ้นไป (ตัวหนังสือ กราฟิก เสียง วิดีโอ และภาพเคลื่อนไหว) และผู้ใช้สามารถโต้ตอบกับโปรแกรมได้ ปัจจุบันได้มีผู้ผลิตซีดีรอมมัลติมีเดียสำหรับการพัฒนาการเรียนรู้ขึ้นมาจำนวนมาก เช่น ซีดีรอมการสอนทำเว็บไซต์ การใช้งานคอมพิวเตอร์ การสอนเนื้อหาวิชาต่าง ๆ เป็นต้น

๓. ซอฟต์แวร์ คือ โปรแกรมคอมพิวเตอร์หรือชุดคำสั่งที่เขียนชุดคำสั่งที่เขียนขึ้นมาเพื่อให้เครื่องคอมพิวเตอร์ทำงานตามที่ต้องการ หากนำมาใช้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการเรียนรู้ก็จะเรียกว่า ซอฟต์แวร์ การเพื่อการเรียนรู้ เช่น Art Rage เป็นโปรแกรมตกแต่งภาพ ใช้งานง่าย Eclipse Crossword ใช้สร้างปริศนาคำไขว้ หรือให้นักเรียนเป็นคนออกแบบสร้าง

๔. เว็บไซต์

๔.๑ กูเกิล เป็นเว็บไซต์สำหรับสืบค้นข้อมูล (search engine) ที่ได้รับความนิยมอย่างยิ่งในปัจจุบัน เนื่องจากเป็นเว็บไซต์สำหรับค้นคว้าข้อมูลในอินเทอร์เน็ตทุกประเภท ใช้งานง่ายและสะดวก

๔.๒ ทวิตเตอร์ (Twitter) เป็นเว็บไซต์ที่ให้บริการเครือข่ายสังคม (social network) จำพวกไมโครบล็อก ที่ผู้ใช้สามารถส่งข้อความยาวไม่เกิน ๑๔๐ ตัวอักษร เพื่อแสดงสถานภาพ ความคิด และความรู้สึกของตนเองเพื่อให้ผู้อื่นในเครือข่ายรับรู้ว่าคุณณะนั้นเขามีสถานภาพอย่างไร

๔.๓ บล็อก (blog) มาจากคำว่า เว็บบล็อก (weblog) เป็นรูปแบบเว็บไซต์ประเภทหนึ่ง ซึ่งถูก เขียนขึ้นในลำดับที่เรียงตามเวลาในการเขียน ซึ่งจะแสดงข้อมูลที่เขียนล่าสุดไว้แรกสุด โดยปกติบล็อกจะประกอบด้วย ข้อความ ภาพและ link ซึ่งบางครั้งจะรวมสื่อต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็น เพลง หรือวิดีโอในหลายรูปแบบได้ จุดที่แตกต่างของบล็อกกับเว็บไซต์โดยปกติคือ บล็อกจะเปิดให้ผู้เข้ามาอ่านข้อมูล สามารถ

แสดงความคิดเห็นต่อท้ายข้อความที่เจ้าของบล็อกเป็นคนเขียน ซึ่งทำให้ผู้เขียนสามารถได้ผลตอบกลับโดยทันที

๔.๔ วิกีพีเดีย (wikipedia) เป็นเว็บไซต์สารานุกรมออนไลน์ที่ถือว่ามีขนาดใหญ่และเติบโตเร็วที่สุดของโลก อยู่ภายใต้การบริหารงานของ มูลนิธิวิกิมีเดีย (Wikimedia Foundation Inc.) เป็นองค์กรที่ไม่แสวงหาผลกำไร จัดตั้งขึ้นภายใต้กฎหมายของมลรัฐฟลอริดา สหรัฐอเมริกา สำหรับการให้บริการของวิกิพีเดียในประเทศไทยปัจจุบันพบว่ามีความภาษาไทยที่นำเสนออยู่มากถึง ๖๐,๔๗๔ บทความ (พ.ศ. ๒๕๕๓) บริการส่วนใหญ่ของวิกิพีเดียจะเป็นการนำเสนอข้อมูลความรู้เกี่ยวกับเรื่องต่าง ๆ ซึ่งมีลักษณะเด่นคือ สามารถเชื่อมโยงหรือ Link ไปตามหัวข้อที่ปรากฏได้อย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้วิกิพีเดียยังมีการให้บริการอีกหลายด้าน ซึ่งล้วนแล้วแต่มีเป้าหมายเพื่อสืบค้นความรู้ทั้งสิ้น

๔.๕ ยูทูบ (youtube) เป็นเว็บไซต์ที่บริการวิดีโอแบบไม่มีค่าใช้จ่าย และเปิดบริการเว็บไซต์ ที่ผู้ใช้สามารถเข้าไป upload ไฟล์วิดีโอ ของตนเองเพื่อนำเสนอให้บุคคลทั่วไปเข้ามาชมได้

๕.ไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ (e-mail) ไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ หรือ อีเมล (email) เป็นข้อความจดหมายอิเล็กทรอนิกส์ที่ใช้รับส่งกันโดยผ่านคอมพิวเตอร์ บางแห่งใช้เฉพาะภายใน บางแห่งใช้เฉพาะภายนอกองค์กร (สำหรับเครือข่ายคอมพิวเตอร์ที่มีขนาดใหญ่ที่สุดในโลกคือ internet) การใช้งานเหมือนกับการพิมพ์จดหมายในโปรแกรม Microsoft Word จากนั้นก็คลิกคำสั่ง เพื่อส่งจดหมายออกไปยังผู้รับซึ่งเรียกว่า Email Address เป็นหลักในการรับส่ง

๖.กระดานสนทนา (Webboard) กระดานสนทนาอิเล็กทรอนิกส์หรือเว็บบอร์ด คือ ลักษณะของเว็บไซต์ที่ใช้สำหรับการแลกเปลี่ยนบทสนทนา การพูดคุย การอภิปรายในสังคมออนไลน์ นอกจากชื่อเว็บบอร์ดแล้วยังมีเรียกกันหลายชื่อ เช่น กระดานข่าว กระดานข่าวสาร กระดานสนทนา กระดานสนทนาออนไลน์ เป็นต้น

๗.เทคโนโลยี ๓G ในโทรศัพท์มือถือ พีดีเอ และ iphone เทคโนโลยี ๓G หรือเทคโนโลยียุค Third Generation หมายถึงยุคที่เป็นเกิดการผสมผสาน การนำเสนอข้อมูลและเทคโนโลยีเพื่อให้บริการมัลติมีเดีย และส่งผ่านข้อมูลในระบบไร้สายด้วยอัตราความเร็วที่สูงขึ้น ลักษณะการทำงานของ ๓G ได้แก่ สามารถรับส่งข้อมูลในความเร็วสูง ทำให้การติดต่อสื่อสารเป็นไปได้อย่างรวดเร็วและมีรูปแบบใหม่ ๆ มากขึ้น สามารถให้บริการระบบเสียงและแอฟพลิเคชันรูปแบบใหม่ เช่น จอแสดงภาพสี เครื่องเล่น mp3 เครื่องเล่นวิดีโอ การดาวน์โหลด การแสดงกราฟิก และการแสดงแผนที่ต่าง ๆ ทำให้การสื่อสารเป็นแบบอินเตอร์แอคทีฟ ผลที่เกิดขึ้นคือการอำนวยความสะดวกให้ชีวิตประจำวัน เพราะโทรศัพท์จะเปรียบเสมือนคอมพิวเตอร์ที่สามารถเชื่อมโยงกับอินเทอร์เน็ต วิทยุส่วนตัวและกล้องถ่ายรูป ปัจจุบันสื่อใหม่ได้เข้ามามีอิทธิพลอย่างยิ่งต่อการดำเนินชีวิตประจำวัน และสื่อใหม่ก็เป็นเครื่องมือที่นำไปสู่การปรับเปลี่ยนรูปแบบและวิธีการถ่ายทอดความรู้ของคนในสังคมด้วย ดังนั้น การจัดการเรียนรู้ในยุคปัจจุบันจึงต้องสอดคล้องกับพัฒนาการของสื่อการเรียนรู้ คือเน้น การแสวงหาและประยุกต์ใช้ความรู้ผ่านกระบวนการคิดอย่างมีวิจารณญาณ เพราะแหล่งข้อมูลความรู้นั้นมีมาก วิธีการหาความรู้ก็มีอย่างหลากหลายแต่คำถามที่สำคัญก็คือ จะทำอย่างไรเพื่อให้นักเรียนสามารถคัดกรองและนำความรู้มา

ประยุกต์ใช้ในสถานการณ์จริงได้อย่างไร การคำนึงถึงคำถามนี้จะทำให้สามารถใช้สื่อใหม่เพื่อการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

สื่อประเภทข้อมูลสารสนเทศ

ในการจัดการศึกษาตามแนวพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช ๒๕๔๒ ครูเป็นผู้มีบทบาทในการวางแผนการจัดกระบวนการเรียนรู้ทั้งด้านเนื้อหา และวิธีการแก่นักเรียน ช่วยชี้แนะแนวทางในการแสวงหาความรู้ที่ถูกต้องให้นักเรียน ตลอดจนจัดสื่อการเรียนรู้ เพื่อสนับสนุนเสริมสร้างและพัฒนาให้นักเรียนให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามความมุ่งหวังของหลักสูตร สังคม และประเทศชาติ คือเป็นคนดี คนเก่ง และคนมีความสุข ดังนั้นครูต้องหมั่นสะสม แสวงหา และพัฒนาตนเองอย่างสม่ำเสมอ ด้วยการศึกษาค้นคว้าจากหนังสือและเทคโนโลยีที่หลากหลาย เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการจัดกระบวนการเรียนรู้ให้นักเรียนได้อย่างเหมาะสม หนังสือจึงเป็นสื่อสำคัญที่ช่วยให้เกิดการเรียนรู้ได้ง่าย สะดวกและมีราคาถูกที่สุดที่ครูยุคปัจจุบันจำเป็นต้องอ่านให้มากขึ้น ในการนี้ได้จัดทำบรรณนิทัศน์หนังสือที่ครูภาษาไทย ระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาควรอ่านเพื่อเป็นแนวทางในการแสวงหาความรู้ด้านภาษาไทย โดยสังเขป ตัวอย่างเช่น

กรรณิการ์ พวงเกษม. ปัญหาและกลวิธีการสอนภาษาไทยในโรงเรียนประถมศึกษา. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๓๓, ๙๑ หน้า. ราคา ๗๕ บาท.

ใช้เป็นคู่มือศึกษาค้นคว้าของครูภาษาไทยระดับประถมศึกษา ทำให้เกิดความมั่นใจในการสอน และการสอนมีประสิทธิภาพมากขึ้น เนื้อหามี ๖ บท คือ พัฒนาการทางภาษาและความรู้พื้นฐานทางภาษาไทย หลักการสอนภาษาไทย ปัญหาต่าง ๆ ในการสอนภาษาไทย และการศึกษาวิเคราะห์หนังสือแบบเรียน และหนังสืออ่านประกอบ

กองทัพ เคลือบพนิชกุล. การใช้ภาษาไทย. กรุงเทพฯ:โอ เอส.พรี้นติ้ง เฮ้าส์๒ ๒๕๔๒, ๑๙๖ หน้า. ภาพประกอบ. ราคา ๑๒๐ บาท.

ให้ความรู้เรื่อง การใช้ภาษาไทย มีรายละเอียดเนื้อหา ๕ บท คือ ความสำคัญของภาษาไทย ในฐานะที่เป็นเครื่องมือสื่อสาร การฟัง และการฝึกทักษะการฟัง การพูดและการฝึกทักษะการพูด การอ่านและการฝึกทักษะการอ่าน การเขียนและการฝึกทักษะการเขียน มีคำถามและกิจกรรมท้ายบทเพื่อฝึกปฏิบัติและทดสอบความเข้าใจ

กาญจนา นาคสกุล. ระบบเสียงภาษาไทย. พิมพ์ครั้งที่ ๔. กรุงเทพฯ:จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๑.๑๖๘ หน้า. ภาพประกอบ. ราคา ๑๒๐ บาท.

เป็นหนังสือที่ได้รับรางวัลตำราดีเด่น ประจำปี ๒๕๒๑ จาก จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เนื้อหาแบ่งออกเป็น ๑๒ บท คือ ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับภาษา เสียง และอวัยวะที่ใช้ในการออกเสียง ลักษณะทั่วไปของเสียงพูด สัท-อักษร เสียงสระ และเสียงพยัญชนะ หน่วยเสียงพยัญชนะในภาษาไทย หน้าที่ของเสียงสระในภาษาไทย หน่วยเสียงพยัญชนะในภาษาไทย หน้าที่ของหน่วยเสียงพยัญชนะในภาษาไทย หน่วยเสียงวรรณยุกต์ พยางค์ และคำในภาษาไทย และลักษณะของหน่วยเสียง

วิชาการ , กรม . สถาบันภาษาไทย . แทนคุณแผ่นดินเกิด เทิดคุณค่าภาษาไทย. กรุงเทพฯ : องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์ , ๒๕๔๔ . ๙๖ หน้า . ภาพประกอบ .

เป็นหนังสือที่รวบรวม ปาฐกถาพิเศษเกี่ยวกับภาษาไทย ของ ฯพณฯ พลเอกเปรม ติณสูลานนท์ จำนวน ๖ เรื่อง คือ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงห่วงใยภาษาไทย ภาษาไทยของเรา ความสำคัญของภาษาไทยในรายการโทรทัศน์ ภาษาไทย ภาษาแม่ วัฒนธรรมไทยกับยุคโลกาภิวัตน์ และ วัฒนธรรมไทย – สมบัติ ไทย เพื่อเสริมสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับความสำคัญของภาษาไทย เห็นคุณค่า และ ร่วมกันอนุรักษ์วัฒนธรรมด้านภาษาไทยให้มั่นคงต่อไป

วิชาการ, กรม. สถาบันภาษาไทย . บทความส่งเสริมการอ่าน จากการประชุมวิชาการ เพื่อส่งเสริมการอ่านระดับประถมศึกษา และมัธยมศึกษา ปีพ.ศ. ๒๕๔๒ . กรุงเทพฯ : สถาบันภาษาไทย กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ. ๒๕๔๓,๘๙ หน้า .

เป็นหนังสือที่รวบรวมบทความที่ได้รับรางวัลจากการประกวดบทความ ในโครงการประกวดบทความเพื่อส่งเสริมการอ่าน ระดับประถมศึกษาและ มัธยมศึกษา พ.ศ. ๒๕๔๒ จำนวน ๗ เรื่อง คือ ทำอย่างไรเด็กจะสนใจอ่านบทร้อย กรอง การอ่านมีประโยชน์โปรดมารักการอ่าน อ่านคำประพันธ์จรโลงใจสร้างนิสัยรักการอ่าน กระบวนการพัฒนาทักษะและสร้างลักษณะนิสัยรักการอ่าน : กิจกรรมการสร้างบทละครจากวรรณกรรมอ่านร้อยแก้วอย่างไรจึงจะได้คุณค่า และสร้างวัฒนธรรมคนรุ่นใหม่ให้เป็นนักอ่าน

วิชาการ, กรม. สถาบันภาษาไทย . แผนพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนภาษาไทยและ การใช้ภาษาไทย . กรุงเทพฯ : ศูนย์สภาลาดพร้าว . ๒๕๔๕,๕๔ หน้า .

เป็นแบบแผนแม่บทเพื่อให้สถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ตระหนักในความสำคัญของการเร่งรัดและยกระดับคุณภาพการเรียนการสอน ภาษาไทย และการใช้ภาษาไทยในเด็ก และเยาวชนของชาติ เนื้อหาประกอบด้วย ความเป็นมา นโยบาย วัตถุประสงค์ ยุทธศาสตร์ เงื่อนไขความสำเร็จ ตัวบ่งชี้ ความสำเร็จและวิธีการดำเนินงาน

นอกจากหนังสือแล้ว สื่อเทคโนโลยีก็มีความสำคัญอย่างยิ่ง ในการจัดการเรียนการสอนภาษาไทย ในปัจจุบัน เพราะสามารถช่วยให้นักเรียนเกิดความเข้าใจและสื่อความหมายได้ชัดเจนตรงตามวัตถุประสงค์ที่ต้องการ ซึ่งสื่อเทคโนโลยีเหล่านี้ ได้แก่ โทรทัศน์ วีดิทัศน์ ซีดี – รม และอินเทอร์เน็ต

๑. โทรทัศน์ เป็นสื่อการสอนที่สามารถนำไปใช้ได้อย่างสะดวกสบายและแพร่หลาย เช่น โทรทัศน์ การศึกษาของมหาวิทยาลัยรามคำแหง และโทรทัศน์การสอนของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ที่เผยแพร่รายการส่งเสริมด้านการศึกษา การเรียนการสอน วิชาการต่าง ๆ และวัฒนธรรม ทั้งในระบบวงจรเปิดและวงจรปิด ซึ่งนักเรียนจะอยู่ในห้องเรียนหรืออยู่ที่บ้านก็สามารถเรียนได้

๒. วีดิทัศน์ เป็นสื่อการสอนที่สามารถบันทึกบทเรียนหรือการสอนไว้ได้ และนำมาใช้ได้อีกหลายครั้ง สามารถเลือกดูภาพตามที่ต้องการได้ และตัดต่อส่วนที่ไม่ต้องการหรือเพิ่มเติมส่วนใหม่ลงไปได้ในแผ่นวีดิทัศน์ สถาบันภาษาไทย กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ ได้จัดทำรายการวีดิทัศน์ เผยแพร่ความรู้

เกี่ยวกับการใช้ภาษาไทยให้เด็ก เยาวชน และประชาชน ทัวไปไว้ เช่น วัตถุประสงค์รายการพุดจาประสานไทย , ใฝ่เรียน ใฝ่รู้ ครูทำได้ และภาษากับวัฒนธรรม เป็นต้น

๓. ซีดี – รอม เป็นสื่อบันทึกประเภทสื่อ แสง ที่บันทึก และอ่านข้อมูลด้วยแสงเลเซอร์ได้หลายรูปแบบ ทั้งตัวอักษร ภาพกราฟิก ภาพเคลื่อนไหวแบบวีดิทัศน์ ปัจจุบัน ซีดี – รอม เป็นสื่อที่สะดวก ประหยัด และได้รับความนิยมมากขึ้นเรื่อย ๆ ในทุกวงการทั่วโลก

๔. อินเทอร์เน็ต เป็นเครือข่ายคอมพิวเตอร์ที่มีขนาดใหญ่ที่สุดในโลก เกิดจากการเชื่อมต่อเครือข่ายย่อยจำนวนมากที่เชื่อมโยงการสื่อสารระหว่างกันในระบบเวิลด์ไวด์เว็บ (WWW.) ปัจจุบันครู และนักเรียนทั่วโลกกำลังเรียนรู้ที่จะใช้อินเทอร์เน็ต ด้วยวิธีการอย่างหลากหลาย เพื่อเพิ่มพูนประสบการณ์ทั้งการเรียนการสอน และการศึกษาค้นคว้า

ตัวอย่างแหล่งการเรียนรู้ทางอินเทอร์เน็ต

<http://www.yahoo.com> Yahoo เป็นเครื่องมือสืบค้นแบบนามานุกรม (Dictionary) และสามารถค้นด้วยภาษาไทยได้ นอกจากนี้ยังมีบริการเว็บทำ (Portal) ข่าวสาร อีเมล ฯลฯ

<http://www.sanook.com> Sanook เป็นเว็บทำและเครื่องมือสืบค้นภาษาไทยที่สามารถสืบค้นเว็บไซต์ได้ทั้งเว็บไทยและทั่วโลก มีการจัดอันดับ หมวดหมู่เว็บประเภทต่าง ๆ ของไทย นอกจากนี้ยังมีบริการดาวน์โหลดโปรแกรมต่าง ๆ และบริการเสริมอื่น ๆ

<http://geocities.com/Athens/Delphi/๗๒๒๕/> “Happy Classroom” เป็นเว็บไซต์ แนะนำการใช้ภาษาไทย เช่น ภาษาไทยวันละคำ หลักการใช้ภาษาไทย นิทานยูวกวี ตลอดจนสื่อการสอน

<http://www.coolstation.com/wannasilp/> “ร้อยฝันวรรณศิลป์” เว็บไซต์ที่ส่งเสริมวรรณศิลป์ที่เป็นงานเขียนตลอดจนเป็นแหล่งเชื่อมโยงที่น่าสนใจ

<http://๒๐๓.๑๕๔.๑๐๔.๑๐/service/mod/heritage/king/rama๖.htm> เว็บไซต์รวบรวมพระราชนิพนธ์ร้อยกรองในพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทั้งในส่วนที่ปลุกใจให้รักชาติการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม

สรุป

สื่อการเรียนการสอนเป็นตัวกลางซึ่งมีความสำคัญในกระบวนการเรียนการสอนมีหน้าที่เป็นตัวนำความต้องการของครูไปสู่ตัวนักเรียนอย่างถูกต้องและรวดเร็ว เป็นผลให้นักเรียนเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปตามจุดมุ่งหมายการเรียนการสอนได้อย่างถูกต้องเหมาะสม สื่อการสอนได้นำไปใช้ในการเรียนการสอนตลอด และยังได้รับการพัฒนาไปตามการเปลี่ยนแปลงทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ซึ่งก้าวหน้าไปไม่หยุดยั้ง สื่อการเรียนการสอนสามารถช่วยการเรียนการสอนของครูได้ดีมากซึ่งเราจะเห็นว่าครูนั้นสามารถจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้กับนักเรียนได้มากทีเดียว แถมยังช่วยให้ครูมีความรู้มากขึ้นในการจัดแหล่งวิทยาการที่เป็นเนื้อหาเหมาะสมแก่การเรียนรู้ตามจุดมุ่งหมายในการสอนช่วยครูในด้านการคุมพฤติกรรมการเรียนรู้และสามารถสนับสนุนการเรียนรู้ของนักเรียนได้มากทีเดียว สื่อการสอนจะช่วยส่งเสริมให้นักเรียนได้ทำกิจกรรมหลาย ๆ รูปแบบ ช่วยให้ครูผู้สอนได้สอนตรงตามจุดมุ่งหมายการเรียนการสอน และยังช่วยในการขยายเนื้อหาที่เรียนทำให้การสอนง่ายขึ้น และยังจะช่วยประหยัดเวลาในการสอน นักเรียนจะได้มีเวลาในการทำกิจกรรมการเรียนรู้มากขึ้นจากข้อมูลเราจะได้เห็นถึงประโยชน์ของสื่อการเรียนการสอน ซึ่งทำให้เรามองเห็นถึงความสำคัญของสื่อสารมีประโยชน์และมีความจำเป็นสามารถช่วยพัฒนาการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

หลังจากศึกษาเนื้อหาสาระเรื่องที่ ๔ แล้ว โปรดปฏิบัติใบงานที่ ๔

ตอนที่ ๕ การประเมินตามสภาพจริง

หลักการจัดการเรียนรู้ที่สำคัญที่สุดคือ ครูต้องมีความเชื่อพื้นฐานว่านักเรียนทุกคนสามารถพัฒนาตนเองและเรียนรู้ได้ ดังนั้น นักเรียนจึงเป็นศูนย์กลางที่สำคัญในการเรียนรู้ของตนเอง หลักการนี้เกิดขึ้นจากทฤษฎีการเรียนรู้การสร้างความรู้ (Constructivist learning theory) ซึ่งมีสาระสำคัญว่า การเรียนรู้ของบุคคลเกิดจากการสร้างความหมายจากประสบการณ์ที่มีอยู่เดิม ด้วยเหตุนี้ ความรู้จึงมิใช่สิ่งที่ถูกถ่ายทอด แต่เป็นสิ่งที่ “สร้าง” ขึ้นจากกระบวนการภายในของบุคคล เมื่อกรอบแนวคิดเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้เปลี่ยนไปเช่นนี้ การวัดและประเมินผลจึงใช้เป็นเพียงแต่กิจกรรมเพื่อตรวจสอบสิ่งที่ผู้เรียนมี แต่ต้องเป็นสิ่งที่สนับสนุนหรือส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนอีกทางหนึ่งด้วย ซึ่งการประเมินที่สอดคล้องกับแนวทางดังกล่าวและมีประสิทธิภาพที่สุดก็คือ การประเมินตามสภาพจริง (Authentic assessment) ความหมายของการประเมินตามสภาพจริง การประเมินตามสภาพจริง คือกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนได้แสดงออกซึ่งการประยุกต์ใช้ความรู้หรือทักษะต่าง ๆ ขณะที่กำลังเรียนรู้ ในการจัดการกระทำกับปัญหาหรือภาระงานที่อยู่ในบริบทสถานการณ์จริง หรือมีสภาพใกล้เคียงความเป็นจริงมากที่สุด ซึ่งผู้สอนและผู้เรียนสามารถสังเกตและประเมินผลการปฏิบัตินั้น แล้วนำผลมาปรับปรุงหรือพัฒนาการเรียนรู้ของตนเองได้ ลักษณะของการประเมินตามสภาพจริง O’Malley และ Pierce (๑๙๙๖) กล่าวถึงวิธีการประเมินตามสภาพจริงวิธีหนึ่งที่ได้รับค่านิยมในปัจจุบันคือการประเมินการปฏิบัติ (Performance assessment) ลักษณะสำคัญของการประเมินตามสภาพจริงด้วยวิธีการประเมินการปฏิบัติสรุปได้ดังนี้

๑. เป็นการประเมินที่เน้นการตอบสนองเพื่อสร้างสรรค์ (Constructed response) ผู้เรียนจะต้องตอบสนองต่อการประเมินด้วยการสร้างสรรค์ผลงานหรือชิ้นงาน

๒. เป็นการประเมินที่เน้นการให้ผู้เรียนแสดงความสามารถในการคิดระดับสูง (higher-order thinking) กล่าวคือ ผู้เรียนจะต้องใช้ความคิดระดับสูงในการแก้ไขหรือตอบปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นระหว่างการปฏิบัติงานหรือผลิตชิ้นงาน

๓. เป็นการประเมินที่เน้นสภาพความเป็นจริง (Authenticity) เนื่องจากภาระงานที่ให้นักเรียนปฏิบัติจะเป็นงานที่สอดคล้องกับสภาพการณ์จริงในชีวิตประจำวัน

๔. เป็นการประเมินที่เน้นการบูรณาการ (Integrative) ภาระงาน/ชิ้นงานจะต้องบูรณาการความรู้และทักษะต่าง ๆ

๕. เป็นการประเมินที่เน้นกระบวนการ (Process) คือมุ่งพิจารณากระบวนการหรือกลวิธีต่าง ๆ ที่นักเรียนใช้ในการปฏิบัติงานเพื่อแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นระหว่างการปฏิบัติงาน

๖. เป็นการประเมินเชิงลึก (Depth) เนื่องจากการประเมินจากการปฏิบัตินั้นจะให้ข้อมูลเชิงลึกเกี่ยวกับความรู้และทักษะที่แท้จริงของผู้เรียนเกี่ยวกับงานนั้น ๆ ซึ่งแสดงออกมาจากการปฏิบัติในสถานการณ์จริง ความสำคัญของการประเมินตามสภาพจริง การประเมินตามสภาพจริงเป็นเทคนิควิธีที่สนับสนุนการเรียนรู้ของผู้เรียนให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นเพราะมุ่งพิจารณาการประยุกต์ความรู้และทักษะของผู้เรียนในการปฏิบัติจริง คุณค่าและความสำคัญของการประเมินตามสภาพจริง สรุปได้ดังนี้

๑. การประเมินตามสภาพจริงเป็นกิจกรรมการประเมินที่สามารถวัดประเมินได้ตรงกับสภาพความเป็นจริงมากที่สุด เพราะความมุ่งหมายในการประเมินประเภทนี้คือ มุ่งพิจารณาว่าผู้เรียนสามารถนำความรู้และทักษะที่ได้ศึกษามาประยุกต์ใช้ในสภาพแห่งความเป็นจริงได้หรือไม่

๒. การประเมินตามสภาพจริงช่วยพัฒนาการเรียนรู้ด้วยการส่งเสริมให้ผู้เรียนสร้างความรู้ด้วยตนเองตามแนวคิดทฤษฎีการเรียนรู้การสร้างความรู้ (Constructivist learning theory) เชื่อว่า ความรู้มีใช้สิ่งที่บุคคลรับจากผู้อื่นหรือเป็นสิ่งที่ถ่ายโอนกันได้ แต่เป็นสิ่งที่บุคคลสร้างขึ้นจากการสร้างความหมายจากสิ่งต่าง ๆ รอบตัวด้วยตนเอง

๓. การประเมินตามสภาพจริงเปิดโอกาสให้ผู้เรียนแสดงออกซึ่งการเรียนรู้ได้หลากหลายทาง เนื่องจากข้อจำกัดของการประเมินแบบดั้งเดิม เช่น การให้ทำข้อสอบแบบปรนัยนั้น เป็นสิ่งที่จำกัดวิธีการแสดงให้เห็นถึงความรู้และทักษะที่ผู้เรียนมีอย่างแท้จริง เพราะเป็นการบีบบังคับให้ผู้เรียนแสดงพฤติกรรมแต่เพียงด้านเดียวคือการทำข้อสอบ ซึ่งมิได้เปิดโอกาสหรือทางเลือกแก่ผู้เรียนในการแสดงให้เห็นว่า เขาสามารถแสดงออกซึ่งการเรียนรู้และประยุกต์ใช้ความรู้ด้วยวิธีการต่าง ๆ ตามความถนัดหรือความต้องการของตนเองได้ เมื่อเลือกใช้การประเมินตามสภาพจริงจะเกิดลักษณะที่เรียกว่า “ความหลากหลายในการประเมิน” กล่าวคือ สามารถให้ผู้เรียนปฏิบัติงานได้หลากหลาย และขณะเดียวกันวิธีการที่ใช้ประเมินงานเหล่านั้นก็มีความหลากหลายด้วย

วิธีการประเมินตามสภาพจริง วิธีการประเมินตามสภาพจริงมีจำนวนมาก การเลือกใช้ขึ้นอยู่กับลักษณะของสิ่งที่ต้องการประเมิน ลักษณะเนื้อหาวิชา ความซับซ้อนของมโนทัศน์ รวมถึงลักษณะของผู้เรียน จากการประมวลแนวคิดเกี่ยวกับวิธีการประเมินตามสภาพจริงสามารถสรุปวิธีการประเมินตามสภาพจริง กิจกรรมและเครื่องมือการประเมินได้ดังตารางนี้

วิธีการประเมิน	กิจกรรม	เครื่องมือการประเมิน
๑. การสนทนาสัมภาษณ์ (oral interview)	ครูสนทนาและถามคำถามนักเรียนเกี่ยวกับภูมิหลัง กิจกรรม ความพร้อม ความสนใจ ปัญหาและอุปสรรคในการเรียนรู้ ฯลฯ	-แบบสัมภาษณ์ที่มีโครงสร้าง (เตรียมประเด็นคำถามที่ต้องการประเมิน โดยเรียงลำดับชัดเจน) -แบบสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง(กำหนดประเด็นที่จะถามคร่าว ๆ)
๒. การเล่าบททวนซ้ำ (story or text retelling)	นักเรียนเล่าทวนแนวคิดสำคัญหรือรายละเอียดข้อมูลที่ได้จากการอ่าน การฟังหรือการดู	-แบบสำรวจรายการ -แบบมาตรฐานประมาณค่า -เกณฑ์การให้คะแนน (rubric)
๓. การนำเสนอด้วยการพูด บรรยาย (oral presentation)	นักเรียนนำเสนอผลการศึกษาค้นคว้า ความคิดเห็นหรือข้อสรุปจากการอภิปรายของกลุ่มด้วยกระบวนการพูด นำเสนอหรือพูด	-แบบสังเกต -แบบบันทึกพฤติกรรม -แบบสำรวจรายการ -แบบมาตรฐานประมาณค่า

วิธีการประเมิน	กิจกรรม	เครื่องมือการประเมิน
	รายงานหน้าชั้นเรียน	เกณฑ์การให้คะแนน (rubric)
๔. การเขียนตัวอย่าง (writing samples)	นักเรียนเขียนความเรียง ข้อความ ขนาดสั้น บทบรรยาย พรรณนา อภิปรายหรือเขียนรายงานใน ประเด็นที่กำหนด	-เกณฑ์การให้คะแนน (rubric)
๕. การจัดโครงการหรือนิทรรศการ (Projects/exhibitions) ๑.โครงการรายบุคคล ๒.โครงการกลุ่ม	นักเรียนจัดทำโครงการด้วยการศึกษา ค้นคว้าข้อมูล จากแหล่งความรู้ต่าง ๆ ด้วยกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ และดำเนินการจัดการและแก้ไขปัญหาภายใต้คำแนะนำของครู	-แบบสังเกต -แบบบันทึกพฤติกรรม -แบบสำรวจรายการ -แบบมาตรฐานประเมินค่า -แบบประเมินผลงาน -เกณฑ์การให้คะแนน (rubric)
๖. การทดลองและการสาธิต (experiment/demonstrations) ๑.การแสดงผลงาน/ละคร ๒.การสาธิต ๓.การทดลองและสืบสวน	นักเรียนทำการทดลองหรือสาธิต(การ แสดงตัวอย่าง การแสดงบทบาทสมมติ การแสดงละคร)เพื่อแสดงให้เห็นการประยุกต์ใช้ความรู้จากสิ่งที่ เรียนในการปฏิบัติงานต่าง ๆ	-แบบสังเกต -แบบบันทึกพฤติกรรม -แบบสำรวจรายการ -แบบมาตรฐานประเมินค่า -แบบประเมินผลงาน -เกณฑ์การให้คะแนน (rubric)
๗. การตอบสนองต่อข้อคำถาม ด้วยการสร้าง (การตอบคำถาม ปลายเปิด) (Constructed-response item)	นักเรียนเขียนข้อความเพื่อตอบ คำถามปลายเปิด	-เกณฑ์การให้คะแนน (rubric)
๘. การสังเกตของครู (observation) ๑.การสังเกตอย่างเป็นทางการ ๒.การสังเกตอย่างไม่เป็นทางการ	ครูสังเกตพฤติกรรมของนักเรียน ได้แก่ พฤติกรรมความใส่ใจในการ เรียน การตอบสนองต่อการจัดการ เรียนรู้ และปฏิสัมพันธ์ระหว่าง นักเรียนกับเพื่อนคนอื่น ๆ	-แบบสังเกต -แบบบันทึกพฤติกรรม -แบบสำรวจรายการ -แบบมาตรฐานประเมินค่า -เกณฑ์การให้คะแนน (rubric)
๙. การจัดทำแฟ้มสะสมผลงาน (Portfolios) ๑.แฟ้มสะสมงานที่เก็บงานที่ดีที่สุด หรือแฟ้มที่เน้นผลผลิต (product-oriented portfolio) ๒.แฟ้มสะสมงานที่แสดงความก้าวหน้าทางการเรียนรู้อัน	การเก็บรวบรวมผลงานของนักเรียน ที่แสดงให้เห็น พัฒนาการหรือความก้าวหน้าในการ เรียนรู้ตลอดระยะเวลาที่ศึกษา	-แบบบันทึก -แบบประเมินผลงาน -แบบประเมินตนเอง

วิธีการประเมิน	กิจกรรม	เครื่องมือการประเมิน
การเจริญเติบโตหรือแฟ้มที่เน้นกระบวนการ (process-oriented portfolio)		

เกณฑ์การให้คะแนนการประเมินตามสภาพจริง การประเมินตามสภาพจริงต้องแปลความหมายจากพฤติกรรมซึ่งเป็นข้อมูลเชิงคุณภาพให้เป็นข้อมูลเชิงปริมาณและจะต้องใช้ “เกณฑ์การให้คะแนนการประเมินตามสภาพจริง” หรือที่เรียกว่า “Rubric” ซึ่งมีลักษณะที่เป็นตารางการให้คะแนนที่แจ่มแจ้งระดับการปฏิบัติของผู้เรียนอย่างชัดเจน ตารางนี้มีองค์ประกอบที่สำคัญคือ ระดับคะแนนและคำอธิบายระดับคะแนนนั้น ๆ ในเชิงคุณภาพหรือเชิงพฤติกรรมที่สังเกตจากการปฏิบัติของผู้เรียน โดยทั่วไปสามารถแบ่งเกณฑ์การให้คะแนนตามสภาพจริงออกเป็น ๒ ประเภท คือเกณฑ์การประเมินแบบองค์รวม (Holistic scoring rubric) และเกณฑ์การประเมินแบบแยกองค์ประกอบ (Analytical scoring rubric) ซึ่งแต่ละประเภทมีลักษณะและรายละเอียดดังนี้

๑. เกณฑ์การประเมินแบบองค์รวม (Holistic scoring rubric) เป็นเกณฑ์ที่พิจารณาภาพรวมของสิ่งที่ประเมินว่ามีลักษณะอย่างไร โดยแต่ละระดับคะแนนจะบรรยายภาพรวมของสิ่งที่ประเมินทั้งหมดโดยมีคุณภาพลดหลั่นตามระดับคะแนนซึ่งส่วนใหญ่แล้วนิยมเพียง ๓ ระดับ

ตัวอย่าง เกณฑ์การประเมินการเขียนเรียงความ

ระดับคะแนน	ระดับคุณภาพของผลงานหรือการปฏิบัติ
๓ ดี	มีองค์ประกอบของเรียงความครบถ้วน (คำนำ เนื้อเรื่อง สรุป) เนื้อหาตรงตามประเด็นหรือหัวข้อที่กำหนด ใช้สำนวนภาษาระดับทางการ สละสลวย สุกดถูกต้อง เขียนหรือพิมพ์อย่างเป็นระเบียบ
๒ ผ่าน	มีองค์ประกอบของเรียงความครบถ้วน (คำนำ เนื้อเรื่อง สรุป) เนื้อหาตรงตามประเด็นหรือหัวข้อที่กำหนด ใช้สำนวนภาษาระดับกึ่งทางการ สุกดถูกต้อง เขียนหรือพิมพ์อย่างเป็นระเบียบ
๑ ต้องปรับปรุง	มีองค์ประกอบของเรียงความไม่ครบถ้วน (ขาดองค์ประกอบอย่างใดอย่างหนึ่งหรือแต่ละองค์ประกอบไม่มีความชัดเจน) เนื้อหายังไม่สอดคล้องกับประเด็นหรือหัวข้อที่กำหนด ใช้สำนวนภาษาที่ไม่เป็นภาษามาตรฐานหรือต่ำกว่ากึ่งทางการ เขียนสุกดผิด เขียนหรือพิมพ์อย่างไม่เป็นระเบียบ
๐	ไม่มีผลงาน

๒. เกณฑ์การประเมินแบบแยกองค์ประกอบ (Analytical scoring rubric) เป็นเกณฑ์การให้คะแนน โดยพิจารณาสิ่งที่ประเมินในลักษณะที่แยกเป็นองค์ประกอบรายด้าน หรือจำแนกเป็นมิติคุณภาพต่าง

ตัวอย่าง เกณฑ์การประเมินการเขียนเรียงความ

	ระดับคุณภาพของผลงานหรือการปฏิบัติ			
	๑ ต้องปรับปรุง	๒ ผ่าน	๓ ดี	๔ ดีมาก
องค์ประกอบของเรียงความ (คำนำ เนื้อเรื่อง สรุป)	เรียงความมีองค์ประกอบไม่ครบหรือไม่สามารถจำแนกองค์ประกอบได้ชัดเจน	เรียงความมีองค์ประกอบครบถ้วน	เรียงความมีองค์ประกอบครบถ้วน และใช้กลวิธีการเขียนในแต่ละองค์ประกอบที่ทำให้เกิดความน่าสนใจ	เรียงความมีองค์ประกอบครบถ้วน และใช้กลวิธีการเขียนในแต่ละองค์ประกอบที่ทำให้ความน่าสนใจอย่างยิ่ง
การเรียบเรียงย่อหน้า	ย่อหน้าไม่มีประโยคใจความสำคัญ และยังขาดรายละเอียดสนับสนุน	ทุกย่อหน้ามีประโยคใจความสำคัญ แต่ยังไม่สามารถขยายรายละเอียดหรือยกเหตุผลสนับสนุนได้เพียงพอ	ทุกย่อหน้ามีประโยคใจความสำคัญ และมีการขยายรายละเอียดที่สนับสนุนประโยคในใจความสำคัญ	ทุกย่อหน้ามีประโยคใจความสำคัญชัดเจน และมีการเขียนขยายให้รายละเอียดที่สนับสนุนประโยคใจความสำคัญอย่างชัดเจน และสมเหตุสมผล
สำนวนภาษา	ใช้สำนวนภาษาที่ไม่เป็นภาษามาตรฐาน เช่น ภาษาระดับกันเอง ภาษาระดับสนทนาการเรียงร้อยประโยคไม่ราบรื่น	ใช้สำนวนภาษาระดับกึ่งทางการ	ใช้สำนวนภาษามาตรฐาน เป็นภาษาระดับทางการและร้อยเรียงประโยคได้อย่างราบรื่น	ใช้สำนวนภาษามาตรฐาน เป็นภาษาระดับทางการร้อยเรียงประโยคได้อย่างราบรื่น เลือกสรรถ้อยคำมาใช้อย่างไพเราะเหมาะสม

แนวปฏิบัติการวัดและประเมินผลการเรียนรู้

เป้าหมายสำคัญของการประเมินผลการเรียนตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน คือ เพื่อนำผลการประเมินไปพัฒนาผู้เรียนให้บรรลุมาตรฐานการเรียนรู้ของกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่าง ๆ โดยการนำผลการประเมินไปใช้เป็นข้อมูลในการปรับปรุง แก้ไข ส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนาการของผู้เรียนโดยตรง และนำผลไปปรับปรุงแก้ไขการจัดกระบวนการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น รวมทั้งนำไปใช้ในการพิจารณาตัดสินความสำเร็จทางการศึกษาของผู้เรียนอีกด้วย การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานประกอบด้วย การประเมินผลการเรียนรู้ตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ ๘ กลุ่ม

การประเมินผลการเรียนรู้ตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ทั้ง ๘ กลุ่ม สถานศึกษาควรดำเนินการประเมินผลในลักษณะต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

๑. การประเมินผลก่อนเรียน

การประเมินผลก่อนเรียน เป็นหน้าที่ของครูผู้สอนในแต่ละรายวิชา ทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ต้องประเมินผลก่อนเรียน เพื่อหาสารสนเทศของผู้เรียนในเบื้องต้น สำหรับนำไปจัดกระบวนการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับพื้นฐานของผู้เรียน ตามแนวทางการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ แต่จะไม่นำผลการประเมินนี้ไปใช้ในการพิจารณาตัดสินผลการเรียน การประเมินผลก่อนเรียนประกอบด้วย การประเมิน ดังต่อไปนี้

๑.๑ การประเมินความพร้อมและพื้นฐานของผู้เรียน

เป็นการตรวจสอบความรู้ ทักษะ และความพร้อมต่าง ๆ ของผู้เรียนที่เป็นพื้นฐานของเรื่องใหม่ ๆ ที่ผู้เรียนต้องเรียนโดยใช้วิธีการที่เหมาะสม เพื่อจะได้ทราบว่าผู้เรียนมีความพร้อมและพื้นฐานที่จะเรียนทุกคนหรือไม่ แล้วนำผลการประเมินมาปรับปรุง ซ่อมเสริม หรือเตรียมผู้เรียนให้มีความพร้อมและพื้นฐานพอเพียงทุกคน ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนประสบความสำเร็จในการเรียนได้เป็นอย่างดี การประเมินพื้นฐานและความพร้อมของผู้เรียนก่อนเรียน จึงมีความสำคัญและจำเป็นที่ผู้สอนทุกคนจะต้องดำเนินการเพื่อเตรียมผู้เรียนให้มีความพร้อมในการเรียนทุกครั้งจะทำให้การเรียนการสอนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และสามารถคาดหวังความสำเร็จได้อย่างแน่นอน การประเมินความพร้อมและพื้นฐานของผู้เรียนก่อนเรียนมีแนวปฏิบัติ ดังนี้

๑) วิเคราะห์ความรู้และทักษะที่เป็นพื้นฐานของเรื่องที่จะต้องเรียน

๒) เลือกวิธีการและจัดทำเครื่องมือสำหรับประเมินความรู้ และทักษะพื้นฐานอย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพ

๓) ดำเนินการประเมินความรู้และทักษะพื้นฐานของผู้เรียน

๔) นำผลการประเมินไปดำเนินการปรับปรุงผู้เรียนให้มีความรู้และทักษะพื้นฐานอย่างพอเพียงก่อนดำเนินการสอน

๕) จัดการเรียนการสอนในเรื่องที่จัดเตรียมไว้

๑.๒ การประเมินความรอบรู้ในเรื่องที่จะเรียนก่อนการเรียนเป็นการประเมินผู้เรียนในเรื่องที่จะทำการสอน เพื่อตรวจสอบว่าผู้เรียนมีความรู้และทักษะในเรื่องที่จะเรียนนั้นมากน้อยเพียงไร เพื่อนำไปเป็นข้อมูลเบื้องต้นของผู้เรียนแต่ละคนว่าเริ่มต้นเรียนเรื่องนั้น ๆ โดยมีความรู้เดิมอยู่เท่าไรจะได้นำไปเปรียบเทียบกับผลการเรียนภายหลังการเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนตามแผนการเรียนรู้แล้ว ว่าเกิดพัฒนาการหรือเกิดการเรียนรู้เพิ่มขึ้นหรือไม่เพียงไร ซึ่งจะทำให้ทราบถึงศักยภาพในการเรียนรู้ของผู้เรียน และประสิทธิภาพในการจัดกิจกรรมการเรียน ซึ่งจะเป็ประโยชน์ในการสนองตอบการเรียนรู้ของผู้เรียนแต่ละคน แต่ละกลุ่มต่อไป แต่ประโยชน์ที่เกิดขึ้นในเบื้องต้นของการประเมินผลก่อนเรียนก็คือ ผู้สอนสามารถนำผลการประเมินไปใช้เป็นข้อมูลในการจัดเตรียมวิธีการจัดกิจกรรมการเรียน ให้สอดคล้องกับความรู้เดิมของผู้เรียนว่าจะต้องจัดอย่างเข้มข้นหรือมากน้อยเพียงไร จึงจะทำให้แผนการเรียนรู้มีประสิทธิภาพสามารถทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และพัฒนาการต่าง ๆ ตามผลการเรียนที่คาดหวังด้วยกัน

ทุกคน ในขณะที่ไม่ทำให้ผู้เรียนมีพื้นฐานความรู้เดิมอยู่แล้วเกิดความรู้สึกเบื่อหน่ายและเสียเวลาเรียนในสิ่งที่ตนรู้แล้ว การประเมินความรอบรู้ก่อนเรียนมีขั้นตอนการปฏิบัติเหมือนกับการประเมินความพร้อมและพื้นฐานของผู้เรียน ต่างกันเฉพาะความรู้ ทักษะที่จะประเมินเท่านั้น

๒. การประเมินระหว่างเรียน

การประเมินระหว่างเรียนเป็นการประเมินที่มุ่งตรวจสอบพัฒนาการของผู้เรียนว่าบรรลุจุดประสงค์การเรียนรู้ตามแผนการจัดการเรียนรู้ที่ครูได้วางแผนไว้หรือไม่ เพื่อนำสารสนเทศที่ได้จากการประเมินไปสู่การปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องของผู้เรียน และส่งเสริมผู้เรียนให้มีความรู้ความสามารถและเกิดพัฒนาการสูงสุดตามศักยภาพ การประเมินผลระหว่างเรียนมีแนวทางตามขั้นตอน ดังนี้

๒.๑ วางแผนการเรียนรู้และการประเมินผลระหว่างเรียน ผู้สอนจัดทำแผนการเรียนรู้ กำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้และแนวทางในการประเมินผลให้สอดคล้องกับผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง ซึ่งในแผนการเรียนรู้ควรระบุภาระงานที่ทำให้ผู้เรียนบรรลุตามผลการเรียนรู้ที่คาดหวังอย่างเหมาะสม

๒.๒ เลือกวิธีการประเมินที่สอดคล้องกับภาระงานหรือกิจกรรมหลักที่กำหนดให้ผู้เรียนปฏิบัติ ทั้งนี้วิธีการประเมินที่เหมาะสมยิ่งสำหรับการประเมินระหว่างเรียน ได้แก่ การประเมินจากสิ่งที่ผู้เรียนได้แสดงให้เห็นว่ามีความรู้ ทักษะและความสามารถ ตลอดจนมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์อันเป็นผลจากการเรียนรู้ ตามที่ผู้สอนได้จัดกระบวนการเรียนรู้ วิธีการประเมินที่ผู้สอนเลือกใช้ในการประเมินระหว่างเรียน มีดังนี้

๑) การประเมินด้วยการสื่อสารส่วนบุคคล ได้แก่ การถามตอบระหว่างทำกิจกรรมการเรียนรู้ การพบปะสนทนาพูดคุยกับผู้เรียน การพบปะสนทนาพูดคุยกับผู้เกี่ยวข้องกับผู้เรียน การสอบปากเปล่าเพื่อประเมินความรู้ ความเข้าใจ และทัศนคติ การอ่านบันทึกเหตุการณ์ต่าง ๆ ของผู้เรียน และการตรวจแบบฝึกหัดและการบ้าน พร้อมให้ข้อมูลป้อนกลับ

๒) การประเมินจากการปฏิบัติ (Performance Assessment) เป็นวิธีการประเมินงานหรือกิจกรรมที่ผู้สอนมอบหมายให้ผู้เรียนปฏิบัติเพื่อให้ได้ข้อมูลสารสนเทศว่าผู้เรียนเกิดการเรียนรู้มากน้อยเพียงใด การประเมินการปฏิบัติผู้สอนต้องเตรียมการในสิ่งสำคัญ ๒ ประการ คือ ภาระงานหรือกิจกรรมที่จะให้ผู้เรียนปฏิบัติ (Tasks) และเกณฑ์การให้คะแนน (Rubrics) วิธีการประเมินการปฏิบัติจะเป็นไปตามลักษณะงาน ดังนี้

ก. ภาระงานหรือกิจกรรมที่ผู้สอนกำหนดให้ผู้เรียนทำเป็นรายบุคคล/กลุ่ม จะประเมินวิธีการทำงานตามขั้นตอนและผลงานของผู้เรียน

ข. ภาระงานหรือกิจกรรมที่ผู้เรียนปฏิบัติเป็นปกติในชีวิตประจำวันจะประเมินด้วยวิธีการสังเกต จดบันทึกเหตุการณ์เกี่ยวกับผู้เรียน

ค. การสาธิต ได้แก่ การให้ผู้เรียนแสดงหรือปฏิบัติกิจกรรมตามที่กำหนด เช่น การใช้เครื่องมือปฏิบัติงาน การทำกายบริหาร การเล่นดนตรี จะประเมินวิธีการและขั้นตอนในการสาธิตของผู้เรียนด้วยวิธีการสังเกต

ง. การทำโครงการ การจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนดให้ผู้สอนต้องมอบหมายให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติโครงการอย่างน้อย ๑ โครงการ ในทุกช่วงชั้น ดังนั้น ผู้สอนจึงต้องกำหนดภาระงานในลักษณะของโครงการให้ผู้เรียนปฏิบัติในรูปแบบใดรูปแบบหนึ่งใน ๔ รูปแบบต่อไปนี้

- (๑) โครงการสำรวจ
- (๒) โครงการสิ่งประดิษฐ์
- (๓) โครงการแก้ปัญหาหรือการทดลองศึกษาค้นคว้า
- (๔) โครงการอาชีพ

วิธีการประเมินผลโครงการ ควรประเมิน ๓ ระยะ คือ

(๑) ระยะก่อนทำโครงการ โดยประเมินความพร้อมการเตรียมการและความเป็นไปได้ในการปฏิบัติงาน

(๒) ระยะทำโครงการ โดยประเมินการปฏิบัติตามแผนวิธีการและขั้นตอนที่กำหนดไว้ และการปรับปรุงระหว่างปฏิบัติ

(๓) ระยะสิ้นสุดการทำโครงการ โดยประเมินผลงานและวิธีการนำเสนอผลการดำเนินโครงการ การกำหนดให้ผู้เรียนทำโครงการ สามารถทำได้ ๓ แบบ คือ

(๑) โครงการรายบุคคล เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เลือกปฏิบัติงานตามความสามารถ ความถนัด และความสนใจ

(๒) โครงการกลุ่ม เป็นการทำโครงการขนาดใหญ่และซับซ้อน ต้องให้ผู้เรียนที่มีความสามารถต่างกันหลายด้านช่วยกันทำ การประเมินโครงการควรเน้นการประเมินกระบวนการกลุ่ม

(๓) โครงการผสมระหว่างรายบุคคลกับกลุ่ม เป็นโครงการที่ผู้เรียนทำร่วมกัน แต่เมื่อเสร็จงานแล้ว ให้แต่ละคนรายงานผลด้วยตนเอง โดยไม่ต้องได้รับการช่วยเหลือจากสมาชิกในกลุ่ม

ในการประเมินการปฏิบัติงานดังกล่าวมาข้างต้น ผู้สอนจำเป็นต้องสร้างเครื่องมือเพื่อใช้ประกอบการประเมินการปฏิบัติ เช่น

- แบบวัดภาคปฏิบัติ
- แบบสังเกตพฤติกรรม
- แบบตรวจสอบรายการ
- เกณฑ์การให้คะแนน (Rubrics)

๓) การประเมินสภาพจริง (Authentic Assessment) การประเมินสภาพจริงเป็นการประเมินจากการปฏิบัติงานหรือกิจกรรมอย่างใดอย่างหนึ่ง โดยงานหรือกิจกรรมอย่างใดอย่างหนึ่ง โดยงานหรือกิจกรรมที่มอบหมายให้ผู้เรียนปฏิบัติ จะเป็นงานหรือสถานการณ์ที่เป็นจริง (Real life) หรือใกล้เคียงกับชีวิตจริง จึงเป็นงานที่มีสถานการณ์ซับซ้อน (Complexity) และเป็นองค์รวม (Holistic) มากกว่างานปฏิบัติในกิจกรรมการเรียนทั่วไป วิธีการประเมินสภาพจริงไม่มีความแตกต่าง จากการประเมินจากการปฏิบัติ (Performance Assessment) เพียงแต่อาจมีความยุ่งยากในการประเมินมากกว่า เนื่องจากเป็นสถานการณ์จริง หรือต้องจัดสถานการณ์ให้ใกล้เคียง แต่จะเกิดประโยชน์กับผู้เรียนมาก เพราะจะทำให้ทราบความสามารถที่แท้จริงของผู้เรียนว่ามีจุดเด่นและข้อบกพร่องในเรื่องใด อันจะนำไปสู่การแก้ไขที่ตรงประเด็นที่สุด

๔) การประเมินด้วยแฟ้มสะสมผลงาน (Portfolio Assessment) การประเมินด้วยแฟ้มสะสมผลงาน เป็นวิธีการประเมินที่ช่วยส่งเสริมให้การประเมินตามสภาพจริง มีความสมบูรณ์สะท้อนศักยภาพที่

แท้จริงของผู้เรียนมากขึ้น โดยการให้ผู้เรียนได้เก็บรวบรวม (Collect) ผลงานจากการปฏิบัติจริง ทั้งในชั้นเรียนหรือในชีวิตประจำวันที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้ตามสาระการเรียนรู้ต่าง ๆ มาจัดแสดงอย่างเป็นระบบ (Organized) โดยมีจุดประสงค์เพื่อสะท้อนให้เห็น (Reflect) ความพยายาม เจตคติ แรงจูงใจ พัฒนาการ และความสัมฤทธิ์ผล (Achievement) ของการเรียนรู้ของผู้เรียน การวางแผนดำเนินงาน การประเมินด้วยแฟ้มสะสมผลงานแทนการประเมินจากการปฏิบัติจริงได้สมบูรณ์จะช่วยให้ผู้สอนให้สามารถประเมินจากแฟ้มสะสมผลงานแทนการประเมินจากการปฏิบัติได้จริง การประเมินด้วยแฟ้มสะสมผลงานมีแนวทางในการดำเนินงาน ดังนี้

(๑) กำหนดโครงสร้างของแฟ้มสะสมงานจากวัตถุประสงค์ของแฟ้มสะสมผลงานว่าต้องสะท้อนสิ่งใดเกี่ยวกับความสามารถและพัฒนาการของผู้เรียน ทั้งนี้อาจพิจารณาจากผลการเรียนรู้ที่คาดหวังตามสาระการเรียนรู้ที่สะท้อนได้จากการให้ผู้เรียนจัดทำแฟ้มสะสมงาน

(๒) กำหนดวิธีการเก็บรวบรวมผลงานให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของแฟ้มสะสมงาน เพื่อให้ผู้เรียนได้ทำแฟ้มสะสมงาน

(๓) กำหนดให้วิธีการประเมินงานเพื่อพัฒนาชิ้นงาน ซึ่งส่งผลถึงการพัฒนาผู้เรียนให้มีความสามารถสูงสุด ทั้งนี้ครูอาจจัดทำเกณฑ์การให้คะแนน (Rubrics) สำหรับให้ผู้เรียนนำไปใช้เป็นข้อชี้แนะในการพัฒนางาน

(๔) ส่งเสริมให้เกิดความร่วมมือในการพัฒนางาน โดยการมีส่วนร่วมในการประเมินจากทุกฝ่าย แล้วนำข้อมูลที่สอดคล้องกันไปเป็นสารสนเทศหลักในการให้ข้อมูลป้อนกลับ (Feedback) สำหรับให้ผู้เรียนใช้ในปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่อง

(๕) จัดให้มีการนำเสนอผลงานที่ได้สะสมไว้ โดยใช้วิธีการที่เหมาะสม ซึ่งผู้สอนและผู้เรียนควรวางแผนร่วมกันในการคัดเลือกชิ้นงานที่ดีที่สุด ทั้งนี้ การนำเสนอชิ้นงานแต่ละชิ้นควรมีหลักฐานการพัฒนางานและการประเมินผลงานด้วยตนเอง เกณฑ์การประเมินผลงานประกอบไว้ด้วย ในการใช้วิธีการประเมินโดยแฟ้มสะสมผลงาน ผู้สอนควรคำนึงด้วยว่าแฟ้มสะสมงานมีหลายประเภท การเลือกใช้แฟ้มสะสมผลงานประเภทใด ควรคำนึงถึงรูปแบบและแนวทางในการพัฒนาแฟ้มสะสมงานให้เหมาะสม เพื่อให้แฟ้มสะสมงานช่วยพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของผู้เรียนด้วย

๒.๓ กำหนดสัดส่วนการประเมินระหว่างเรียนกับการประเมินผลปลายภาคเรียนหรือปลายปี การประเมินระหว่างเรียนมีวัตถุประสงค์สำคัญ เพื่อมุ่งนำสารสนเทศมาพัฒนาผู้เรียนและปรับปรุงกระบวนการจัดการเรียนของผู้สอน การประเมินระหว่างเรียนที่ดำเนินการอย่างถูกต้อง เข้มงวด และจริงจัง จะให้ผลการประเมินที่สะท้อนภาพความสำเร็จ และศักยภาพของผู้เรียนได้ถูกต้องสมบูรณ์และน่าเชื่อถือ ดังนั้น ควรให้น้ำหนักความสำคัญของการประเมินระหว่างเรียนในสัดส่วนที่มากกว่าการประเมินตอนปลายภาคเรียนหรือปลายปี ทั้งนี้ โดยคำนึงถึงธรรมชาติของรายวิชาและผลการเรียนรู้ที่คาดหวังเป็นสิ่งสำคัญ แต่อย่างไรก็ตามในการประเมินเพื่อตัดสินผลการเรียนรายวิชาปลายภาคเรียนหรือปลายปี ต้องนำผลการประเมินระหว่างเรียนไปใช้ในการตัดสินผลการเรียน ทั้งนี้ ให้เป็นไปตามสัดส่วนและแนวดำเนินการในระเบียบที่สถานศึกษาผู้กำหนด

๒.๔ จัดทำเอกสารบันทึกข้อมูลสารสนเทศของผู้เรียน ผู้สอนต้องจัดทำเอกสารบันทึกข้อมูลสารสนเทศเกี่ยวกับการประเมินผลระหว่างเรียนอย่างเป็นระบบชัดเจน เพื่อใช้เป็นแหล่งข้อมูลในการปรับปรุง แก้ไข ส่งเสริมผู้เรียน ใช้เป็นหลักฐานสำหรับการสื่อสารกับผู้เกี่ยวข้องและเป็นหลักฐานสำหรับตรวจสอบการปฏิบัติงานของผู้สอน ซึ่งจะแสดงให้เห็นถึงความโปร่งใสและความยุติธรรมในการประเมิน ทั้งนี้ให้เป็นไปตามระเบียบที่สถานศึกษากำหนดไว้

ข้อมูลหลักฐานการประเมินระหว่างเรียนที่พึงแสดง ได้แก่

๑) วิธีการและเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล

๒) ข้อมูลที่เกี่ยวกับความสามารถของผู้เรียนตามวิธีการประเมิน เช่น บันทึกการสังเกตพฤติกรรม บันทึกคะแนนผลจากการประเมินชิ้นงาน บันทึกคะแนนการประเมินโครงการงาน บันทึกเกี่ยวกับการประเมินแฟ้มสะสมงาน เป็นต้น

๓. การประเมินเพื่อสรุปผลการเรียน

เป็นการประเมินเพื่อมุ่งตรวจสอบความสำเร็จของผู้เรียน เมื่อผ่านการเรียนรู้ในช่วงเวลาหนึ่ง เมื่อสิ้นสุดการเรียนรายวิชารายปี/ปลายภาค

๓.๑ การประเมินหลังเรียน เป็นการประเมินผู้เรียนในเรื่องที่ได้เรียนจบแล้ว เพื่อตรวจสอบว่าผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามผลการเรียนที่คาดหวังหรือไม่ เกิดพัฒนาการขึ้นมากน้อยเพียงไร ทำให้สามารถประเมินได้ว่าผู้เรียนมีศักยภาพในการเรียนรู้เพียงใด ข้อมูลที่ได้สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้ดังนี้

๑) ปรับปรุงแก้ไขซ่อมเสริมผู้เรียนให้บรรลุผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง หรือจุดประสงค์ของการเรียน

๒) ปรับปรุงแก้ไขวิธีเรียนของผู้เรียนให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

๓) ปรับปรุงแก้ไขและพัฒนากิจกรรมการเรียน

การประเมินหลังเรียนถ้าจะให้สอดคล้องกับการประเมินก่อนเรียน เพื่อเปรียบเทียบ พัฒนาการของผู้เรียนสำหรับการวิจัยในชั้นเรียน ควรใช้วิธีการและเครื่องมือชุดเดียวกันหรือคู่ขนานกัน

๓.๒ การประเมินผลการเรียนรายปี/รายภาค เป็นการประเมินผลที่ตรวจสอบผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนในการเรียนรายวิชาต่าง ๆ ตามผลการเรียนรู้ที่คาดหวังรายปี สำหรับชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑-๓, ปีที่ ๔-๖ และมัธยมศึกษาปีที่ ๑-๓ และผลการเรียนรู้ที่คาดหวังรายภาค สำหรับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔-๖ การประเมินผลนั้นนอกจากจะมีจุดประสงค์เพื่อการสรุปตัดสินความสำเร็จของผู้เรียนในสาระการเรียนรู้รายปี/รายภาคเป็นสำคัญแล้ว ยังใช้เป็นข้อมูลสำหรับปรับปรุงแก้ไข ซ่อมเสริมผู้เรียนที่ไม่ผ่านการประเมินผลการเรียนรู้ที่คาดหวังของรายวิชา ให้เกิดพัฒนาการและมีผลการเรียนตามผลการเรียนรู้ที่คาดหวังอย่างครบถ้วนสมบูรณ์ด้วยการประเมินผลการเรียนรายปี/รายภาค สามารถใช้วิธีการและเครื่องมือการประเมินได้อย่างหลากหลายให้สอดคล้องกับผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง เนื้อหาสาระ กิจกรรมและช่วงเวลาในการประเมิน อย่างไรก็ตาม เพื่อให้การประเมินผลการเรียนดังกล่าวมีส่วนที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์และสนับสนุนการเรียนการสอน จึงให้นำผลการประเมินผลระหว่างเรียนไปใช้เป็นข้อมูลในการประเมินผลการเรียนรายปี/ปลายภาค โดยสัดส่วนการประเมินผลระหว่างเรียนมากกว่าการประเมินผลปลายภาคเรียนหรือปลายปี

สรุป

การวัดและการประเมิน (Assessment) คือ กระบวนการจัดเก็บข้อมูล รวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูล สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อตัดสิน (Determine) ระดับของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนเมื่อเปรียบเทียบกับเกณฑ์ผลความสำเร็จที่พึงปรารถนาหรือผลความสำเร็จตามมาตรฐานคุณภาพผลการเรียนรู้

หลังจากศึกษาเนื้อหาสาระเรื่องที่ ๕ แล้ว โปรดปฏิบัติใบงานที่ ๕

ใบงานที่ ๑

ชื่อหลักสูตร TEPE-๒๐๑: สารการเรียนรู้ภาษาไทย : ภาษาไทย สำหรับชั้นประถมศึกษา

ตอนที่ ๑ ทักษะทางภาษา

คำชี้แจง ให้ผู้เข้าอบรมตอบคำถามต่อไปนี้

1. จงยกตัวอย่างกิจกรรมที่ส่งเสริมทักษะการอ่านสำหรับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ ๓
2. จงยกตัวอย่างกิจกรรมที่ส่งเสริมทักษะการเขียนสำหรับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔

ใบงานที่ ๒

ชื่อหลักสูตร TEPE-๒๐๑: สารการเรียนรู้ภาษาไทย : ภาษาไทย สำหรับชั้นประถมศึกษา
ตอนที่ ๒ หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน ฉบับพุทธศักราช ๒๕๕๑
คำชี้แจง ให้ผู้เข้าอบรมตอบคำถามต่อไปนี้

๑. จงยกตัวอย่างแผนการจัดการเรียนรู้ โดยใช้สื่อเพลง สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๒
๒. จงยกตัวอย่างแผนการจัดการเรียนรู้ โดยใช้สื่อนิทาน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑

ใบงานที่ ๓

ชื่อหลักสูตร TEPE-๒๐๑: สารการเรียนรู้ภาษาไทย : ภาษาไทย สำหรับชั้นประถมศึกษา
ตอนที่ ๓ นวัตกรรมงานวิจัย
คำชี้แจง ให้ผู้เข้าอบรมตอบคำถามต่อไปนี้

๑. งานวิจัย สำคัญต่อการจัดการเรียนการสอนอย่างไร
๒. พบปัญหาทั้ง ๘ ด้าน มีอะไรบ้าง แต่ละด้านสำคัญอย่างไร

ใบงานที่ ๔

ชื่อหลักสูตร TEPE-๐๐๒๐๑: สารการเรียนรู้ภาษาไทย : ภาษาไทย สำหรับชั้นประถมศึกษา
ตอนที่ ๔ ความหมายและความสำคัญของสื่อและแหล่งการเรียนรู้
คำชี้แจง ให้ผู้เข้าอบรมตอบคำถามต่อไปนี้

๑. สื่อและแหล่งการเรียนรู้คืออะไร สำคัญอย่างไร
๒. จงออกแบบการเรียนการสอน ที่มีการนำสื่อด้านต่าง ๆ มาใช้อย่างน้อย ๓ สื่อ

ใบงานที่ ๕

ชื่อหลักสูตร TEPE-๐๐๒๐๑: สารการเรียนรู้ภาษาไทย : ภาษาไทย สำหรับชั้นประถมศึกษา
ตอนที่ ๕ การประเมินตามสภาพจริง
คำชี้แจง ให้ผู้เข้าอบรมตอบคำถามต่อไปนี้

๑. การประเมินตามสภาพจริง คืออะไร
๒. ขั้นตอนการประเมินตามสภาพจริง มีอะไรบ้าง และจงยกตัวอย่างวิธีการประเมินตามสภาพจริง